

MATERIALS
OF THE XI INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

«SCIENCE WITHOUT BORDERS -
2015»

March 30 – April 7, 2015

Volume 10
Pedagogical sciences

Sheffield
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2015

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES
Registered Number: 08878342

OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE, SHEFFIELD, S
YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

**Materials of the XI International scientific and practical
conference, «Science without borders», - 2015.**

Volume 10. Pedagogical sciences. Sheffield.
Science and education LTD - 112 стр.

Editor: Michael Wilson

Manager: William Jones

Technical worker: Daniel Brown

Materials of the XI International scientific and practical conference,
«Science without borders», March 30 – April 7, 2015
on Pedagogical sciences.

For students, research workers.

Онищенко С.В. Самоосвіта вчителя технології як спосіб підвищення його професійної компетентності.....	52
Гордій Н.М. Поняття духовності у поглядах педагогів	54
Кунтубаева Г.О. Профессиограмма құрылымының ерекшеліктері	58
Onalbekov Ye.S., Mirzagulov A. Formation of skills of self-education primary school children in learning the subject «Self-cognition»	62
Басараб В.Я. Значение и разработка учебно-методического обеспечения для формирования ключевых компетентностей будущих учетчиков по регистрации бухгалтерских данных	66
Назарук В.Л. Вплив здоров'язбережувальних технологій на формування культури здоров'я майбутніх лікарів	71
Жигжитова Л.М. Англійська мова для телекомунікацій – проблеми і можливі рішення.....	73
Кожевникова А.В., Баландюк К.С. Концептуальні засади процесу формування управлінської культури майбутніх керівників шкільного закладу.....	77
Ахметов А.К. Противоречия, выявленные в процессе профессионально-экономического ориентирования учителей	81
Igebaeva F.A., Tukaeva G.S. On developing communicative skills of modern agricultural university graduates.....	85
Омарова Z.N. Efficient ways of direction the students to the research work in the classes of Informatics (from the work experience).....	87
Пономаренко О.Г. Період професійного становлення та розвитку особистості як суб'єкта професійної діяльності	91
Жиенбаева Ж.Ж. Өзге ұлт өкілдеріне қазақ тілін үйрету ісінде тіл дамыту жұмыстарын жүргізу әдістемесі	94
Гук С.В. Проблеми підготовки фахівців з фізичної реабілітації в університетах України	97
Васильєва Л.Л. Впровадження проектних технологій в художньо-педагогічну підготовку вчителя музичного мистецтва	100
Авдеева Л.Ф. Psychological and pedagogical features of students' and teachers' interacting in the course of research work	105
Шамсиева Н.С., Абдуллаева А.Ә., Әбдіганиева А.С. Білім беру жүйесінде жобалау технологиясының алатын орны	107

CONTENTS

PEDAGOGICAL SCIENCES

DISTANCE EDUCATION

Ovadiuk O. Distance learning of foreign languages with the help of the Internet 3

PROBLEMS OF SPECIALISTS TRAINING

Абсалямова Я.В. Сформованість інтелектуальної мобільності як передумова професійної самореалізації фахівця	5
Зайцева М.Л. Синестезийные характеристики произведений искусства как факторы, способствующие усилению воздействия объекта искусства на психику студента и активизирующие его когнитивные и креативные способности....	7
Гальцер Н.М. Роль методической работы в повышении профессиональной компетентности воспитателей доу	9
Майборода Р.В., Ігнатенко О. Формування навичок міжкультурної комунікації та їх роль у ділових відносинах менеджерів	16
Гресь Н.Л., Ільченко А.П. Щодо підготовки магістра з обліку і аудиту	19
Переворська О.І., Таран О.І. Проблеми розвитку пізнавальних процесів аутистів молодшого шкільного віку	22
Puzikova S.M. Improvement of self-directed learning in higher education (some suggestions from learning process participants)	25
Abdullaeva P.T. The educational book of a pedagogical profile as a didactic control facility training of the expert in the conditions of a versatile magistracy	27
Карасева Л.М. Выявление компонентного состава информационной компетентности студента технического вуза	31
Сулейменов М.А. Перспективы высшей школы	35
Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є. Концепція функціонування екологічно безпечного освітнього середовища	37
Сарыбекова Ж.Т. Болашақ мамандар бойында адамилық қасиетті қалыптастыру мәселесі	40
Міхєєв А.О., Міхєєва Г.В. Навчальна мотивація школярів та студентів як складова розвитку майбутніх фахівців.....	44
Мирза Н.В., Арабаджи К.Д. Иностранный язык – важный ресурс социального и профессионального роста	47
Маргинів О.М. Міждисциплінарна інтеграція у формуванні культури здоров'язбереження майбутніх економістів.....	50

PEDAGOGICAL SCIENCES

DISTANCE EDUCATION

Ovadiuk O.
NTUU KPI, Ukraine

DISTANCE LEARNING OF FOREIGN LANGUAGES WITH THE HELP OF THE INTERNET

Presently rapid development of the computer telecommunication and informative systems renders considerable influence on the system of education on the whole results in appearance of pedagogical technologies, new forms of teaching of modern languages, one of which is distance learning. The use of computers in education began as early as in 60th of XX century and passed several stages of the development, starting from learning programs in DOS and multimedia CDs and ending with learning online.

Among all technical equipment called the organic components of educational process, a computer today comes forward as the most important in the process of learning foreign languages. Researches of home and foreign scientists as well as teachers testify that modern computer technologies, in particular the Internet, adequately applied, can substantially assist the efficiency of teaching and learning foreign languages.

First of all it is ensured by the fact that the international computer network provides a huge number of information, and processing it learners are not only consumers of the accumulated human knowledge, but can also originate some new things, acting as creators. The Internet increases a foreign language learning motivation, having positive impact on all processes of training, makes authentic materials available, strengthens communicative interaction, provides independence from one, and sometimes the only, information source.

It is known that a main objective of studying foreign languages at the present stage is the formation of communicative competence that in turn, provides development of skills of cross-cultural communication. Communicative competence is closely connected with linguistic one, and also with culturological competence. The Internet creates a unique possibility of acquaintance with culture of the country which language has been learned, providing cross-cultural interaction, allowing to listen and to communicate with native speakers, i.e. it creates the natural language environment.

The Internet allows improving abilities of audition on the basis of authentic sound texts: to listen and hear the interlocutor; to fill up the lexicon with the lexicon of a modern foreign language reflecting a certain stage of cultural development of the people, a social and political system of society. For this purpose it is possible to use various records of the fresh radio or TV – news, numerous audio – and video programs on compact disks.

Using information resources of worldwide network, integrating them into educational process, it is obviously possible to study different types of reading more effectively: learning reading, search reading, fact-finding reading, using authentic materials of different degree of complexity directly.

The main methodical problem of learning foreign languages is actually reduced to the question of how to provide achievement of the educational objects set taking into account the limited opportunities of the teacher to operate the course of educational process: with what methodical means it is possible to compensate deficiency of this management. Obviously, that similar weakening of a role of the teacher can be neutralized by those methodical means which are included in the didactic materials used by the learner.

It is common knowledge that effectiveness of any kind of distance learning depends on four components: 1) effective interaction of the teacher and student; 2) the pedagogical technologies used; 3) efficiency of the developed methodical materials; and 4) efficiency of feedback. In other words, success and quality of distance learning to a great extent depend on the organization and methodical quality of the used materials and also the abilities and skills of the teachers participating in this process.

- Interactivity is the key concept of educational programs of distance learning. Courses have to provide the greatest possible interactivity between the learner and the teacher, feedback between the learner and a learning material, and also to give an opportunity of group training;

- Due to the highly effective feedback learners have to be sure of correctness of the decisions and further advance from ignorance to knowledge.

- Motivation is the most important element of any distance learning course; it is very important to use various techniques and methods for this purpose.

Due to the modular structuring of a course the learner will have an opportunity to accurately realize the advance from the module to the module, to choose any module at own discretion or at the discretion of the leading teacher.

- Audio can be supplied by network technologies, or on CD ROM.

Nowadays, modern information technologies give unlimited opportunities for placement, storage, processing and delivery of information of any volume and contents to any distances. Therefore pedagogical, substantial and structural organization of a training material for distance learning comes to the forefront.

Литература:

1. Полат Е. С. Некоторые концептуальные положения организации дистанционного обучения иностранному языку на базе компьютерных телекоммуникаций / Е. С. Полат // ИЯШ. – 1998. – № 5. – С. 6 – 11.

2. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учебн. пособие для студентов высших учебных заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. – М. Академия, 2007

3. Littlewood W. Teaching Oral Communication: a Methodological Framework. / Littlewood, W. – L.: Oxford: Blackwell, 1992 – p.82-83

III. Бағдарламаны жүзеге асырудың әдісін таңдау

IV. Орындау;

V. Бағдарламаны қорғау.

Оқу жобасына қажетті талаптар:

- жоба нақты қажетті, әлеуметтік маңызды мәселеге арналады;

- жобаны жоспарлау мәселені шешуге бағытталады;

- қандай өнім алатындығы белгіленеді (нәтиже, мерзімі және оған жауаптылар көрсетіледі);

- білім алушылардың зерттеушілік қызметі міндетті шарт. Яғни, ақпарат іздеу, талдау, оны білім алушыларға тарату;

- нәтижесі, өнім болып шығуы тиіс: мақала, модель т.б.

- жобаны ұсынған адамға нәтижені көрсету, жобаны қорғау, презентациялау

Жобаның тақырыптарын таңдау түрлі жағдайларда әр түрлі болу мүмкін: оқытқан пәні бойынша, мұғалім мен білім алушылардың мамандыққа деген қызығушылығын, мүдделері мен қабілеттері ескерілуі қажет, немесе сабақтан тыс іс- әрекетіне байланысты болуы мүмкін. Әрине, жобаның тақырыптары оқу бағдарламасы бойынша білім алушылардың білімдерін тереңдету мақсатымен берілуі тиіс.

Жобалау арқылы білім алушылардың интеллектуалды эмоционалды контексті сөйлесуі іштей басқа әрекеттермен бірлікте жүреді. Басқа әрекеттер деп отырғанымыз, жоспарын жүзеге асыру үшін құжаттар, анкета, кесте бейнеролик т.б. дайындалады. Жобамен жұмыс істеу – шығармашылық процесс. Студенттер өздері үшін маңызды болып саналатын мәселені анықтау үшін өз беттерінше немесе оқытушының жетекшілігімен ізденуге кіріседі. Бұл студенттердің өз бетінше білімдерін, дағдыларын және біліктерін жаңа контексте пайдалануға көмектеседі. Бұлай іздену олардың сөйлеуіне, табиғи және еркін түрде үйренуіне ықпал етеді. Әрине, мұндай жағдайда жобаға қатысушылардың өздерінің ынтасын тілдік сауаттылығына емес, айтылатын ойдың мазмұнына аударған дұрыс. Жобалау кезінде студент өте белсенді болады, ол өзінің шығармашылықпен жұмыс істей алатынын көрсетеді. Жобамен жұмыс істеу барысында белсенділігі төмендеу білім алушылардың өзі де өзінің қиялдауына, белсенділігін және өз бетінше жұмыс істей алатынын көрсетуіне мүмкіндіктері өте мол. Жобалау жұмысында оқытушы жоспарлау жұмысының мақсатын түсіндіреді; әрекеттерін үзбейді, бақылайды, талқылауға көмектеседі, кеңес береді, талдау процесіне бағыт беріп отырады, сондай-ақ бағалауға қатысады.

Қорыта келгенде, жобалау әдісі білім алушы өз бетінше ізденуіне, шығармашылық қабілеттерін арттыруға, ақпараттық бағдарлау біліктілігін қалыптастыруға, мамандыққа деген қызығушылық қабілеттерін дамытуға көмектесіп, шеберлік дағдыны қалыптастырады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. – М.: Педагогика, 1989.

2. Левина М. М. Технологии профессионального педагогического образования: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2001.– 272.

3. Қараев. Ж. А, Кобдикова Ж. У. Актуальные проблемы модернизации педагогической системы на основе технологического подхода. – Алматы, 2005.

4. Кларин, М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования / М. В. Кларин. – Рига : Эксперимент, 1995. –176. (Развивающее обучение)..

оқыту іс-әрекеті арқылы алған білімін пайдаланып, шешім жолдарын ұғындыруға жетелейді. Яғни, теориядан практикаға жетуге бағыт жасайды.

Уақыт өте келе жоба әдісі кейбір эволюцияға ұшырады, бірақ оның мәні өзгермей қалды. Бұл әдістің әлемнің көп елдерінде кеңінен қолданылу себебі білім алушылардың әр түрлі пәндерден алған білімін проблеманы шешу кезінде біріктіруге көмектесуінде, алған білімді практика жүзінде қолдана алуында, ол кезде жаңа идеялар пайда болады. Жоба әдісі белсенді әрі жетістікпен АҚШ, Ұлыбритания, Бельгия, Израиль, Финляндия, Германия, Италия, Бразилия, Нидерландия және т.б., көптеген елдерде нақты проблеманы шешуде қолданылып, теориялық білім мен оның практикада қолданылуын қамтамасыз етті. Жоба әдісі басқа әдістер сияқты оқытудың көптеген әдіс-тәсілдері арқылы жүзеге асуы мүмкін, соның ішінде жаңа ақпараттық технологияны қолдануға да болады. Оған: компьютерлік телекоммуникация, электрондық база мәліметі, виртуальды библиотека, мультимедиялық құралдар, аудио- видеоконференциялар т.б. Сондықтан жоба әдісі бүгінде екінші рет өмірге қайта жанданды десек болады.

Жобалап оқыту технологиясы педагогтың интеллектуалдық, кәсіби, моральдық, рухани, азаматтық және басқа да сапалы қасиеттерін қалыптастырып отырып, мұғалімнің жеке тұлғасына тікелей әсер етеді. Ең алдымен оқу барысында білім алушыны өз бетімен іздендіре отырып, өзіне деген сенімділік күшін тудырып, өз ойын анық жеткізе біліп, дұрыс шешім қабылдауға, яғни жеке тұлға болып қалыптасуына бейімдеу қажет.

Жобалау технологиясын қолданудағы негізгі мақсат – білім алушылардың қызығушылық ынтасын дамыту, өз бетімен жұмыстарын жүргізу арқылы білімдерін жетілдіру, ақпараттық бағдарлау біліктілігін қалыптастыру және сыни тұрғыдан ойлау қабілетін арттыру арқылы білім алушыны болашақта әр түрлі жағдаяттарда, әр түрлі қоғамдық ортада өзін-өзі көрсете білуге бейімдейді.

Мазмұнына қарай жобаның бірнеше түрлері бар :

1) Тәжірибеге бағытталған жоба, яғни жобаға қатысушылардың мүддесін қорғайтын әлеуметтік мәселелерді шешуге мақсатталады.

2) Зерттеушілік жоба құрылымы бойынша ғылыми жобаға ұқсайды. Өзектілігі, мақсат, міндеті, болжам, нәтиже сипатталады. Мәселені шешуде: лабораториялық эксперимент, модельдеу, әлеуметтік сауал т.б. әдістер қолданылады.

3) Ақпараттық жоба мәселені шешуге бағытталған әртүрлі құбылыстар туралы ақпарат жинау, оны жалпылау, талдау. Нәтижесі БАҚ және Internet желісінде жарияланады.

4) Шығармашылық жоба өнімді презентациялауда түрлі дәстүрлі емес тәсілдерді кеңінен қолданады. Бұл – альманах, сахналау, спорттық ойын, видеофильм т.б. түрде болуы мүмкін

5) Рөлдік жоба. Мұны құрастыру да, жүзеге асыру да қиын. Жобаға қатысушылар белгілі бір кейіпкерлердің бейнесін сомдайды.

Сонымен, жобалау жұмысы қазіргі оқытудың талабына сай жеке тұлғаға бағытталғанымен сипатталады. Жобалау жұмыстарын бір сабаққа немесе бір аптаға арналған шағын жобалау жұмыстары және бір-екі айға немесе бір семестрге арналған үлкен көлемді жобалау жұмыстары деп бөлуге болады. Бұлай бөлу студенттердің жоспарлаған жұмыстарына байланысты. Жобалау жұмыстарын жүзеге асыру мынадай кезеңдерден тұрады:

I. Мақсат қою;

II. Жоспарлау;

PROBLEMS OF SPECIALISTS TRAINING

К. пед. н., доцент Абсалямова Я.В.

доцент Національного авіаційного університету, м. Київ, Україна

СФОРМОВАНІСТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ФАХІВЦЯ

Усі зміни, які інтенсивно відбуваються в сучасному суспільстві, обумовлені стрімким науково-технічним прогресом, що вказує на актуальність постійного професійного самовдосконалення фахівців усіх без винятку галузей. У процесі навчання фахівців у ВНЗ формується готовність їх до професійної діяльності як отримання відповідних знань, формування вмінь і навичок її виконання з орієнтиром на готовність постійно розширювати і оновлювати свої освітні ресурси. Однак, на цьому формування професіонала не може припинитися, а навпаки, починається процес активного вдосконалення його як інтелектуала, розвитку в процесі подальшої самореалізації особистості, яка завжди має характеризуватися новим мисленням, творчою ініціативністю, конкурентоспроможністю, постійним підвищенням загальнонаукового, загальнокультурного та професійного рівнів, адже «колишня парадигма, що відбивала інтереси і сутність індустріального суспільства, детермінованого пізнання та однозначності оцінок, поступово змінюється методологією інформаційного суспільства, характерними ознаками якого є інтелект та технології, плюралістичного пізнання та імовірнісного оцінювання» [1]. Саме інтелект, у розумінні Р. Фейерштейна, є динамічним процесом взаємодії людини зі світом, критерієм розвитку якого є мобільність (гнучкість, пластичність) індивідуальної поведінки на основі опосередкованого досвіду навчання. Він, з одного боку, проявляється у процесі самореалізації, а з іншого, – зумовлює її.

Самореалізація особистості досліджувалася і досліджується у педагогіці цілою низкою вчених, серед яких Л. Бурая, Т. Вівчарик, С. Гармаш, Б. Гершунський, О. Горячова, І. Ісаєв, Л. Калашнікова, А. Ковальова, І. Краснощок, Л. Левченко, Н. Лосева, Л. Рибалко, М. Ситникова, О. Теплова та ін. Зауважимо, що деякі науковці оперують поняттями «самовизначення», «самоактуалізація», «самоздійснення», вкладаючи у них ідентичний зміст. Узагальнюючи різні погляди науковців, самореалізація розглядається ними як процес реалізації у професії потенціалу людини, що постійно розвивається, тобто як реалізація її індивідуальності за допомогою власних зусиль і взаємодії з іншими людьми.

Згідно з нашими попередніми дослідженнями, це є креативно-творчий стратегічний процес просування за індивідуально вибудованою траєкторією. При цьому у процесі професійної самореалізації розвиток особистості відбувається виходячи з передумов як сформованості певної її готовності, де провідне місце посідає особистісна мобільність – основна професійна характеристика фахівця, яка сприяє його конкурентоспроможності на ринку праці. За Т. Б. Котмаковою,

особистісна мобільність є інтегративною якістю майбутнього фахівця, яка виявляється у сформованій мотивації до навчання, здібності до творчої діяльності, в ефективному спілкуванні і дозволяє особистості перебувати у стані активного творчого саморозвитку. Тобто, мобільність виступає найбільш загальною характеристикою готовності індивіда до якісних змін у житті, серед яких і зміни, які мають місце у процесі його самореалізації у професії.

Вченими виділяються наступні види мобільності, які зумовлюють розвиток і ефективність реалізації індивідуального людського капіталу: освітня, інформаційна, інтелектуальна, професійна, кваліфікаційна, трудова, комунікативна, адаптаційна, пристосовницька, ситуаційна, соціальна, територіальна (географічна). Пріоритетного значення, з огляду на важливість розвитку інтелекту фахівця для його самореалізації, слід надавати його відповідній мобільності як основі готовності до подальшого розвитку.

Досліджуючи питання формування інтелектуальної мобільності старшокласників, Л. А. Хорунжа визначає інтелектуальну мобільність як інтегроване особистісне утворення, що включає інтелектуальні вміння, здібності та особистісні якості, які дають можливість людині швидко віднаходити, обробляти й застосовувати інформацію, приймати рішення й оперативно діяти в стандартних і нестандартних ситуаціях, ефективно реалізовувати здобуті знання, обирати оптимальні способи виконання завдань [2]. Г. І. Єгорова виділяє інтелектуальну мобільність як критеріально-індикаторну складову інтелектуальної культури, що передбачає здатність до соціальної взаємодії, готовність до становлення фахівця-інтелектуала в умовах освітнього середовища ВНЗ [3].

Важливі дослідження згаданих вище науковців доводять необхідність формування інтелектуальної мобільності майбутніх фахівців як готовності до подальшого розвитку у процесі їхньої самореалізації у професії по завершенні навчання у ВНЗ. Проте, мусимо констатувати, що ґрунтовні дослідження у даному напрямі, на жаль, відсутні.

Висновок. Таким чином, необхідною передумовою професійної самореалізації фахівця як постійного професійного зростання через засвоєння нових знань і вдосконалення умінь і навичок професіонала, що прагне бути інтелектуалом, затребуваним і конкурентноспроможним на ринку праці, відчуваючи у цьому сенс життя, є сформованість його інтелектуальної мобільності. Недослідженість даної проблеми вказує на перспективний напрям наукових розвідок.

Література:

1. Філософсько-методологічні засади підвищення якості вищої освіти України: європейський вимір / авт. кол. : В. Андрущенко (кер.), М. Бойченко, Л. Горбунова, І. Надольний та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 220 с.
2. Хорунжа Л. А. Формування інтелектуальної мобільності старшокласників у навчальному процесі загальноосвітньої школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2009.
3. Егорова, Г. И. Интеллектуализация профессиональной подготовки специалиста технического вуза: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.08 [Электронный ресурс] / Г. И. Егорова. – Санкт-Петербург, 2005. – 407 с.

Шамсиева Н.С., Абдуллаева А.Ә., Әбдіганиева А.С.

Қорқыт ата атындағы Қызылорда мемлекеттік университеті

БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ЖОБАЛАУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ АЛАТЫН ОРНЫ

Әлемдік білім беру жүйесінің дамуындағы негізгі басымдылықтарының бірі білім алушылардың өз бетінше білім алып, оны іс жүзінде қолдана білу қажеттілігін тәрбиелеуге бағытталған. Білім алушыларды жоба жұмысын жасауға мақсатты әрі жүйелі түрде бағыттау – бүгінгі күннің талабы. Сондықтан да жобалау технологиясының тиімділігі күннен күнге артады.

Жобалау әдісі – жеке басқа бағытталған оқыту әдісі. Жобалау әдісі барлық кезде қандай да бір мәселенің шешімін жорамалдайды. Ол оқудың мазмұндық бөлігі мен тапсырма кешені арқылы шеберлік пен дағдыны дамытады. Ол оқытудың мазмұндық бөлігін тапсырма жиынтығы арқылы білім алушылардың зерттеу іс-әрекетін болдыруға себепші, оқытылатын мағлұматтарды қандай да бір іс-әрекет ретінде алып, шеберлік пен дағдыны дамытады.

Жобалау технологиясы әлемдік педагогикада жаңалық емес. Ағылшын тілінен аударғанда «cooperative learning» – «бірге үйрену» деген мағынаны білдіреді. Түсіндірме сөздікте оған төмендегідей анықтама беріледі: «Жобалау технологиясы – білім алушылардың жоспарлау және күрделене беретін тапсырмаларды орындау арқылы меңгеретін білім. Жобалау технологиясы 19-ғасырдың 2-ші жартысында АҚШ ауылшаруашылығы мектептерінде пайда болған. Оның негізін қалаған – Джон Дьюи атты психолог, педагог және философ. Дьюидің ілімін жалғастырушы – Колумбия университетінің жанындағы мұғалімдер колледжінің профессоры Ульям Херд Килпатриктің ойынша, балаларды өз жұмысының жемісін көруге ынталандыру арқылы үлкен өмірге дайындау – бұл технологияның негізі. Жобалау оқыту технологиясы сонымен қатар орыс педагогтарының да назарын аударған. Жобалау оқыту идеясы Россияда Америка педагогтарымен параллель келген. Орыс педагогы С.Т. Шацкий 1905 жылы оқу үрдісінде жобалау оқыту технологиясын пайдаланды.

Европа тілдерінде «жоба» сөзі латын тілінен алынып, *projectus* «алдыға лақтырылған» деген мағынаны білдіреді, «сөйлеуші», «көзге түсуші», яғни бір объектінің, бір істің прототипі, прообразы сияқты, осы іс-әрекет жоба жасауға әкеледі. Сонымен жоба жоқты жасауға тырысады, яғни ол бір нәрсені алудың жолын көрсетеді. Жоба сөзінің түсінігі терминологияда «проблема» сөзімен тығыз байланыста болады. Жоба проблема ретінде шығармашылықтың шынайы жағдайын жасау мүмкін, онда адам идеялардың жаршысы, жүзеге асырушысы. Жоба әдісі білім алушылардың бір проблеманы шешуін талап етеді. Ал проблеманы шешу үшін олар бір жағынан әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолданса, екінші жағынан әр түрлі пәндерден алынған білімнің интеграциясын пайдалануы керек.

Жоба әдісі білім алушылардың білімділік ситуацияға түсіп, өз проблемаларын іздеп, тауып, шешуі, өзіндік жұмыстарын, іс-әрекетін ұйымдастыруы болып табылады. Мұғалім ақпарат көздерін қайдан алуға болатынын ғана айтады немесе оқушы ойына өзіндік жұмыс жасау мақсатында бағыт бере отырып, белгілі бір проблемаға қызығушылық тудырып, жобалау

- the methodical complex assumes the obligation to provide students with directories, various dictionaries;

- the methodical complex also requires providing students with materials for reading, allowing them to expand their vocabulary and grammar through practical use of the language.

Students' self-activity is manifested in mastering language skills, mastery of language lexical and grammatical operations, reading comprehension and cognitive actions performed on the basis of cross-cultural and general cultural information. Significant result of this activity for students is application of this knowledge and skills in their professional activities. Methodically-significant terms of the effectiveness of cognitive student's self-activity when learning a foreign language are:

- creation of psychologically comfortable conditions for joint activities;
- intensification and optimization of the educational process to convert it into the creative process;
- enrichment of the learning process through various means of communication, computer technology;
- construction of educational environment so that this environment would act as a society;
- widespread use of high-tech equipment and systems of communication, reference books, etc.

The system of organizing students' self-activity generates a lot of questions, and among them there is a very essential question of the criteria for its evaluation. Many researchers suggest a classification of such criteria based on different grounds. It is generally accepted to consider both quantitative and qualitative criteria. There is also a system of evaluation of students' self-activity in the unity of these characteristics. We believe that such a division is essential, but not sufficient. We suppose that both objective and subjective criteria should be considered. With regard to the conditions of the system for assessing the effectiveness of students' self-activity they were divided into five groups, taking into account: recognition; informativeness; promising; prioritize work; fruitful influence on the personality

In general, the identified criteria can help determine the level of students' success and to define measures to improve their activity. Development of students' cognitive activity requires a comprehensive approach to the problem, taking into account the psychological, social and didactic aspects.

References:

1. European Language Portfolio. Proposals for Development – Council of Europe. Strasbourg, February 1997.
2. Kuzmina NV «Methods of pedagogical research system.» Tutorial – A: LSU, 1980.

Зайцева М.Л.

доктор искусствоведения

*ФГБОУ ВПО «Государственная классическая академия имени Маймонида»,
г. Москва*

СИНЕСТЕЗИЙНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ИСКУССТВА КАК ФАКТОРЫ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ УСИЛЕНИЮ ВОЗДЕЙСТВИЯ ОБЪЕКТА ИСКУССТВА НА ПСИХИКУ СТУДЕНТА И АКТИВИЗИРУЮЩИЕ ЕГО КОГНИТИВНЫЕ И КРЕАТИВНЫЕ СПОСОБНОСТИ

Проведенный нами анализ ведущих идей и концепций в области изучения синестезии в отечественной и зарубежной нейрофизиологии и психологии, психосемантике и лингвофизиологии, искусствознании XX–XXI вв. показал, что, несмотря на обширный эмпирический материал, накопленный в рамках данных областей наук, проблематика синестезийности сознания остается на сегодняшний день дискуссионной. Для устранения недостатков понимания феномена синестезии и синестезийного свойства сознания отдельными исследователями необходимо объединить наиболее перспективные идеи из разных областей научного знания. Синестезия есть воплощение принципа эмпирического холизма, проявления изначальной врожденной целостности, синкретизиса сенсорных систем, наличия межсенсорных соответствий, перцептивной идентичности и перцептивного взаимодействия в процессе обработки информации и отражения этих соответствий в языковой и художественной форме.

Теоретическая значимость проведенного нами исследования состоит в том, что оно: расширяет теоретическую и эмпирическую базу научных исследований синестезийности как системного свойства художественного сознания; доказывает их актуальность для понимания замысла художественных произведений; позволяет осмыслить диалектику формирования синестезийных концепций, аргументировать взаимосвязь между онтологическим обоснованием ценности человеческих знаний и стремлением отразить полноту мира в искусстве на основе синестезийных концепций.

Результаты проведенного исследования могут быть использованы в лекционных курсах теории и истории искусств, теории и истории культуры, а также эстетики, читаемых в высших учебных заведениях; в системе повышения квалификации, также в рамках получения работниками искусств и культуры дополнительного профессионального образования.

Синестезийность является системным свойством художественного сознания, характеризующимся наличием перцептивной идентичности и перцептивного взаимодействия в процессах смыслопорождения и образотворчества. Использование системной методологии в научных исследованиях, посвященных теории и истории искусства, позволило выявить системные характеристики синестезийности художественного сознания (целостность, полимодальность и интермодальность, индивидуальность, когнитивность; креативность; историчность; функциональность, синергизм, направленность на конечную цель).

«Искусство-Синестезисистема» представляет собой систему творческого отражения реальности в художественных образах, в которой фундаментальным системным свойством художественного мышления и эстетического восприятия является синестезийность. Внутри структуры Искусства-Синестезисистемы существуют доминантные и недоминантные виды искусств. Степень их доминирования в Искусстве-Синестезисистеме определяется на основе анализа философско-эстетических, культурологических и искусствоведческих рефлексий на тему целостного восприятия, практики применения синтетических форм в искусстве, апеллирующих к синестезийному восприятию. Благодаря гносеологической направленности идеи синестезийного восприятия могут оформляться в синестезийные концепции, т.е. обладать исторически обусловленной логикой, структурой.

Анализ факторов, оказавших наиболее существенное влияние не развитие искусства эпохи древних цивилизаций, европейского Средневековья и Возрождения, Нового и Новейшего времени убедительно доказывает, что именно синестезийные характеристики произведений искусства являются тем импульсом, который способствует усилению воздействия объекта искусства на психику студента, активизирует его когнитивные и креативные способности.

На основе развития концепции Искусства-Синестезисистемы в рамках современной цивилизации, стремящейся к укрупнению экономических и политических систем, а также порождающей проблемы глобального характера, нами выдвинута авторская концепция *Homo synaesthesia*, характеризующая ступень развития современного человека, его способности целостного восприятия, позволяющей преодолеть негативные последствия развития современной техногенной цивилизации. Возврат искусства к традиционному синтезу с аксиологией и этикой позволит ему стать спасительной альтернативой техногенной цивилизации. Только при этом условии окажется возможным на основе воздействия современной медиакультуры и современного искусства сформировать «*Homo synaesthesia*» – человека, умеющего воспринимать мир и искусство целостно, имеющего силы противостоять деструктивным тенденциям современности. Использование ресурсов классического искусства и направленность современного искусства на отражение духовных ценностей позволят решить проблему гармонизации процессов самопознания и миропонимания. Задействование когнитивного потенциала синестезийности как системного свойства художественного сознания позволяет восстановить изначальную целостность человеческой личности, возвращая ее на тот уровень духовности, который необходим для решения актуальных проблем бытия.

Синестезийность является системным свойством художественного сознания, выполняющим интегративную функцию в процессах восприятия и мышления. Результатом привлечения синестезийных аспектов мышления в процессах художественного творчества и его восприятия является усиление глубины постижения художественного образа. Синестезийность является тем свойством художественного мышления, которое обогащает педагогический процесс познания, усиливает момент созерцательности введением компоненты «переживающего мышления», формируя у студентов тот тип знаний, который оказывается релевантным для постижения смысловой полноты художественно образа и реальности в целом.

К.п.н. Авдеева Л.Ф.

Taganrog Institute of Management and Economics, Russia

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FEATURES OF STUDENTS' AND TEACHERS' INTERACTING IN THE COURSE OF RESEARCH WORK

The success of foreign language learning depends on a number of factors. One of the most important of them is the students' self-organized research activity. Consequently, the task of the teacher is not only to transfer the amount of his/her own knowledge to students but also in shaping their skills of self-organization and self-knowledge acquisition.

Organization of this activity involves the management of students' self-activity and joint teachers' and students' creative work, which is implemented through properly organized system of communication. There are two organizational options: direct and indirect impacts to control this activity. Direct control is carried out through the contacts during the classroom work. Indirect control is carried out through the use of special educational materials and guidelines for working with them. Organization of such interaction involves the use of student-oriented, communicative-directed approach to learning foreign languages.

As a second component to create a communicative-enabling environment is the organization of incentives. The content of educational process acts as the most important and meaningful stimulus. The content of training includes all language and speech materials necessary for the formation of linguistic and communicative competence in various fields of communication, including future professional activity. When sorting out the content of training of teachers must be aware of the following requirements:

- the set of methodical works, which includes training material at different levels must be strictly consistent with the objectives of training in a particular school and it must meet the needs of learners;
- the complex of training materials should cover all aspects of the language; new language material must be entered clearly; training of the new language material should be carried out thoroughly;
- the time of training should match the educational objectives and should be individually differentiated, the pace should be neither too fast nor too slow;
- the repetition of the material and monitoring learning outcomes must be thorough and regular;
- the content of the textbook materials should be informative, interesting, illustrated – so that it could be easy to work with;
- the training complex should be provided with a sufficient number of guidelines for teachers and students for the successful use of this educational material;

Отже, в усіх курсах спостерігається чіткий взаємозв'язок середнього та високого ступеню активності в проектній діяльності студентів з середніми та високими показниками успішності. Найважливішою ситуацією високої активності в проектах при низькій навчальній успішності (4 курс). Спостерігається кореляція між збільшенням активної участі в проектах кафедри та підвищенням рівня успішності студентів.

Отримані дані свідчать про доцільність застосування методу проектів в процесі фахової підготовки вчителя музичного мистецтва.

Таким чином, експериментальним шляхом доведено, що активна участь студента, майбутнього вчителя музичного мистецтва, у проектній діяльності протягом опанування художньо-педагогічних дисциплін в процесі навчання у ВНЗ, є запорукою підвищення рівня навчальних досягнень, що в свою чергу, віддзеркалює ключову ідею навчання у сучасній вищій школі: надання студенту можливості вибору для себе, як суб'єкта діяльності власного способу просування до мети. Участь у проектній діяльності спонукає студента-музиканта виявити інтелектуальні здібності, моральні та комунікативні якості, продемонструвати рівень оволодіння знаннями та вміннями, здатності до самоосвіти і саморегуляції.

Література:

1. Від навчального проекту до соціальної самореалізації особистості / Осмоловський А., Василенко Л. // Шлях освіти. – 2000. – №2. – С.34-37.
2. Енциклопедія навчальних технологій / Г.К.Селевко // -К., 2006.-453с.
3. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник – К.: Академвидав, 2004. – 351с.
4. Інноваційні педагогічні технології. Підручник / І.М.Дичківська.-2-ге видання, доповнене.-К., 2012.-448с.
5. Інноваційні процеси – підгрунтя проектування нових освітніх технологій / В.Пінчук // Освіта і управління.-т.2-№3-1998.-С.88-97.
6. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: колективна монографія – К.: Атіка, 2005. – 252 с.
7. Метод проектів в образотворчому мистецтві. Методичний посібник / К.: центр «Педагогічний пошук», 2006.-160с.
8. Нові педагогічні та інформаційні технології в системі освіти. / Под ред. Є.С.Полат. – К., 2000. – 356с.
9. Освітні технології: методичний аспект / Сисоєва С.О. // Професійна освіта: педагогіка і технологія.-К., 2000.-С. 351-365.
10. Освітні технології. Навчально-педагогічний посібник / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська; За загальною редакцією О.М.Пехоти.-К.: А.С.К., 2001.-256с.-
11. Основы педагогической технологии. Учебно-практическое пособие / В.Ю.Питюков. -М.,1997.-210с.
12. Пахомова Н.Ю. Проектне навчання – що це? // Методист. – № 1. – 2004. – С.42.
13. Педагогічна технологія / І.Ф.Прокопенко, В.І.Свдокимов.- Харків,1995.-167с.
14. Педагогические технологии: учебное пособие / Авт.сост. Т.П.Сальникова.-М.: ТЦ Сфера, 2008.-128с.

Гальцер Наталья Михайловна

КГКП «Детский сад-ясли № 3 «Балбобек» акимата г.Усть-Каменогорска,
г.Усть-Каменогорск

РОЛЬ МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ В ПОВЫШЕНИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОУ

Развитие образовательных учреждений предусматривает качественные позитивные изменения. Такие изменения возможны в том случае, когда управляемая и управляющая системы испытывают потребность и работают в инновационном режиме.

Общая цель инновационной деятельности в ДОУ – улучшение способности педагогической системы детского сада достигать качественно более высоких результатов образования.

В настоящее время в сферу инновационной деятельности включены уже не отдельные дошкольные учреждения и педагоги-новаторы, а практически каждое дошкольное учреждение, инновационные преобразования приобретают системный характер. Созданы новые типы, виды и профили ДОУ, новые образовательные программы, позволяющие обеспечить вариативность воспитательно-образовательного процесса, ориентированного на индивидуальность ребенка и запросы его семьи.

Внедрение инноваций в работу ДОУ, требует изменений и обновлений в организации методической службы. Особенно важна профессиональная компетентность, в основе которой лежит личностное и профессиональное развитие педагогов и управленцев [1].

Процесс обновления образования организуется людьми, следовательно его проектирование, запуск и поддержка будут тем эффективнее, в какой мере организаторы инновационной деятельности опираются на достижения науки и потребности общества, а так же как инновация принята и понята всеми участниками педагогического процесса.

Главная задача, стоящая перед руководством дошкольного учреждения – это мотивационные условия вхождения коллектива в инновационную деятельность, учет индивидуальных качеств участников инновационного процесса, их профессионального уровня, психологической готовности к новым видам деятельности, к дополнительной педагогической нагрузке. Ключевой задачей является увязка инноваций с интересами коллектива [2].

Методическая работа выступает необходимой организационной основой для формирования инновационной направленности педагогической деятельности, создания в детском саду определенной инновационной среды.

Методическая работа может в значительной мере удовлетворить запросы воспитателей по совершенствованию научно-методической подготовки при условии принципов индивидуализации и дифференциации. Организация мето-

дической работы на дифференцированной основе обусловлена рядом объективных и субъективных предпосылок. Прежде всего, необходимостью учета жизненных и профессиональных установок, ценностных ориентаций, опыта и уровня профессионализма воспитателей. Необходим также учет особенностей мотивации воспитателей в работе по совершенствованию научно-методической подготовки, т.е. выявление мотивов, оценок, отношения к своему профессиональному росту. Важным представляется также сохранение и развитие положительного опыта ДООУ, его традиций в деятельности методических служб. Все это является объектом управления и руководства для методиста по учебно-воспитательной работе. Традиционно этой работой в ДООУ руководит заведующая. [3]

Управление методической работой в ДООУ может протекать эффективно, если ее задачи, содержание, организационные основы четко и ясно представляют себе не только заведующая и методист, но и воспитатель.

В общем виде задачи методической работы в детском саду можно сформулировать следующим образом: [4]

- формирование инновационной направленности в деятельности педагогического коллектива ДООУ, проявляющейся в систематическом изучении, обобщении и распространении педагогического опыта, в работе по внедрению достигнутых педагогических наук;

- повышение уровня теоретической и психолого-педагогической подготовки;

- организация работы по изучению новых образовательных программ, вариантов календарного планирования, изменений в образовательных государственных стандартах;

- обогащение новыми педагогическими технологиями, формами и методами обучения и воспитания;

- организация работы по изучению новых нормативных документов, инструктивно-методических материалов; оказание научно-методической помощи воспитателям на диагностической индивидуализированной и дифференцированной основе;

- оказание консультативной помощи воспитателям в организации педагогического самообразования;

- повышение общего уровня профессионально-педагогической культуры.

Содержание методической работы воспитателя целесообразно определять через составные части профессионально-педагогической культуры как наиболее обобщенной характеристики деятельности воспитателя: общекультурную составляющую; методологическую и исследовательскую культуру; профессионально-нравственную культуру и культуру общения; дидактическую и воспитательную культуру; управленческую культуру. Содержание методической работы конкретизируется по каждому направлению формирования профессионально-педагогической культуры и может быть предметом изучения в течение длительного времени.

К числу положительно зарекомендовавших себя форм методической работы в ДООУ относятся: предметные методические объединения, единый методический день в ДООУ, проблемные семинары и практикумы, школы молодого воспитателя, школы передового опыта, индивидуальная работа с воспитателями, про-

Успішність студентів з дисциплін художньо-педагогічної підготовки в другому семестрі 2014-2015 н.р.

курс	Загальна кількість осіб	Рівень успішності					
		низький	%	середній	%	високий	%
1	27	12	44,4	9	33,3	6	22,3
2	24	9	37,8	9	37,8	6	25,4
3	23	7	30,1	11	47,3	5	22,6
4	24	5	21,0	13	54,6	6	24,4
5	13	3	23,2	5	38,4	5	38,4

Друга тенденція – певна кількість студентів, що мають низький рівень навчальних досягнень, не зважаючи на тенденцію до зменшення, все ж таки залишається. На наш погляд, це можна пояснити загальним не інтересом до спеціальності, за якою вони здобувають освіту.

Третя тенденція – зменшення кількості студентів, що мають низькі бали і, відповідно, збільшення кількості студентів, які починають отримувати вищі бали. На нашу думку, це є доказом ефективності впровадження проектних технологій і процес їхньої фахової підготовки.

Результати порівняння успішності студентів з рівнем їхньої активності в проекті «Святкування 50-річчя спеціальності «Музичне мистецтво» у МНУ ім.В.О.Сухомлинського» представлені в таблиці 4.

Порівняння результатів успішності студентів з рівнем їхньої активності в проекті «50-річчя спеціальності «Музичне мистецтво»»

		курс										всього	
		1		2		3		4		5			
		осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
рі-вень успішності	низький	12	44,4	9	37,8	7	30,1	5	21,0	3	23,2	36	32,4
	середній	9	33,3	9	37,8	11	47,3	13	54,6	5	38,4	47	42,3
	високий	6	22,3	6	25,4	5	22,6	6	24,4	5	38,4	28	25,3
ступінь активності	низький	8	7	2	9	1	4	3	12	1	8	15	13
	середній	17	63	20	83	14	61	11	46	2	15	64	58
	високий	2	30	2	8	8	35	10	42	10	77	32	29

Найвний масив даних дозволив виділити три рівня активності студентів: низький (зовсім не приймали участь в проектній діяльності), середній (приймали участь в 1-2 заходах), високий (приймали участь в 3-4 проектах) (таблиця 2).

Таблиця 2

Ступінь активності студентів за курсами

курс	Загальна кількість студентів	Кількість заходів					
		0	%	1-2	%	3-4	%
1	27	8	7	17	63	2	30
2	24	2	9	20	83	2	8
3	23	1	4	14	61	8	35
4	24	3	12	11	46	10	42
5	13	1	8	2	15	10	77
Всього	111	15	13%	64	58%	32	29%

З таблиці видно, що ступінь активності студентів у заходах Проекту «Святкування 50-річчя спеціальності «Музичне мистецтво» у МНУ ім.В.О.Сухомлинського» збільшується від курсу до курсу. З одного боку, це можна пояснити підвищенням рівня фахової підготовки студентів старших курсів, що дозволяє викладачам активніше залучати їх до різних видів творчої роботи, а з іншого боку – зростанням їхнього інтересу до проектної діяльності.

Далі ми проаналізували навчальні досягнення студентів з дисциплін художньо-педагогічної підготовки (основний музичний інструмент, додатковий музичний інструмент, акомпанемент та імпровізація, історія української музики, історія зарубіжної музики, музичний фольклор, сольфеджіо, гармонія, теорія музики, аналіз музичних творів, світова художня культура, постановка голосу, диригування, оркестровий клас, хоровий клас, методика музичного виховання) за результатами навчання в першому семестрі 2014-2015 навчального року (протягом цього періоду проектна діяльність кафедри була найактивнішою). В залежності від курсу, кількість навчальних дисциплін коливалася від 7 до 9.

Найвний масив даних щодо середніх балів, дозволив виділити три рівня успішності студентів: низький (задовільно, 50-64 бали), середній (добре, 65-79 балів), високий (дуже добре, відмінно, 80-100 балів) (таблиця 3).

Відзначимо три тенденції. Перша – майже незмінна кількість студентів, які навчаються успішно. Це можна пояснити їхніми психологічними особливостями, і припустити, що вони навчалися б успішно не зважаючи на те, яку саме технологію навчання використано для їхньої фахової підготовки.

ведение открытых и показательных занятий, научно-педагогические конференции и педагогические чтения, ролевые, деловые и организационно-деятельностные игры, моделирование и анализ педагогических ситуаций, творческие отчеты воспитателей, педагогические консилиумы и др.

Наиболее распространенной формой методической работы в ДООУ является предметное методическое объединение воспитателей.

Содержание работы методических объединений многообразно. Они рассматривают вопросы по повышению уровня учебно-воспитательной работы и качества знаний детей, организации обмена опытом, внедрения передового педагогического опыта и достижений педагогической науки, обсуждают наиболее трудные разделы и темы новых программ. В методических объединениях обсуждают экспериментальные варианты образовательных программ, рассматривают результаты работы по ним.

Работа методического объединения проводится по специальному плану, в котором дается общая характеристика педагогической деятельности воспитателей данного предмета, качества знаний учащихся. В плане формируются цели и задачи на новый учебный год, определяются основные организационно-педагогические мероприятия (оформление группы, экспертиза дидактического материала, утверждение текстов контрольных работ и др.), определяются тематика и время проведения научно-методических докладов, открытых занятий, определяются формы и сроки контроля за качеством знаний, умений и навыков детей. [6]

Одной из эффективных форм методической работы является проведение единого методического дня в ДООУ, который проводится для всех педагогических работников и служит в определенной мере промежуточным подведением итогов методической работы. Темы единых методических дней заранее доводятся до сведения воспитателей. В канун проведения единого методического дня выпускается специальный тематический педагогический бюллетень, оформляются выставки методических разработок, творческих работ воспитателей и детей, новой психолого-педагогической литературы.

Содержание работы единого методического дня включает: проведение открытых занятий, их развернутый анализ и обсуждение, обзор новой методической литературы, подведение итогов методического дня в форме заседания круглого стола или пресс-конференции с выступлениями отдельных учителей об итогах работы над методическими темами, выступлениями руководителей школы с общей оценкой и анализом проведения единого методического дня.

Проблемные семинары и практикумы сориентированы на обеспечение единства теоретической и практической подготовки воспитателя. Занятия на семинарах и практикумах стимулируют самообразовательную деятельность воспитателей, вводят их в круг педагогических инноваций, способствуют формированию объективной оценки их значимости, места и роли в дидактических системах. Содержанием работы проблемных семинаров могут стать современные педагогические теории. Их обсуждение будет во многом способствовать самообразовательной работе воспитателя. [6]

Практические занятия в системе методической работы в последние годы приобретают все более активные формы: деловые, ролевые игры, игры-практикумы, организационно-деятельностные игры, различного рода тренинги. Бесспорное достоинство таких форм состоит в вариативности проигрываемых ситуаций, моделировании ситуаций, максимально приближенных к реальной практике, возможности коллективного обсуждения актуальных проблем и др. Однако организаторы проведения таких практикумов сталкиваются с рядом трудностей: подбор руководителей для проведения игровых форм, преодоление негативного отношения части воспитателей к участию в таких занятиях, недостаточное методическое обеспечение их проведения. Все это подчеркивает необходимость квалифицированного руководства, серьезной подготовительной работы для организации проблемных семинаров и практикумов.

Детский сад передового опыта как форма методической работы реализует в основном цели и задачи индивидуального и коллективного наставничества. Традиция наставничества в современных ДОУ имеет давнюю историю. Но оформленная в рамках ДОУ передового опыта, она приобретает более целенаправленный и планомерный характер. Основное назначение детского сада передового опыта состоит в работе опытного воспитателя, руководителя с двумя-тремя воспитателями, преподающими один предмет, которые нуждаются в методической помощи.

Ценность этой работы состоит в ее двусторонней эффективности. Руководитель ДОУ или методист, посещая занятия своих подопечных, консультируя их по вопросам планирования, методики и технологии, обсуждая теоретические проблемы образования, совершенствует и свою педагогическую систему, убеждается в правильности своих профессиональных позиций. Эффективность школы передового опыта достигается также за счет того, что воспитатели-коллеги имеют возможность непосредственно войти в творческую лабораторию воспитателя-мастера. [7]

В структуре детского сада как ее самостоятельное звено или как ее разновидность может быть организована работа детского сада молодого воспитателя. Начинающие воспитатели ДОУ объединяются под руководством одного опытного воспитателя или кого-либо из руководителей ДОУ. Работа проводится по специальному плану, включающему обсуждение таких вопросов, как техника и методика постановки целей занятия, особенности планирования работы воспитателя, учет уровня воспитанности коллектива и многое другое. Занятия в школе молодого воспитателя предусматривают выполнение практических заданий, связанных с разработкой вариантов технологических карт урока с использованием средств ЭВМ и информатики в учебном процессе. Общение молодых воспитателей под руководством опытных педагогов способствует развитию профессиональной устойчивости, творческой самореализации личности начинающего педагога.

Изучение опыта работы воспитателей свидетельствует о том, что одной из причин недостаточного проявления педагогического творчества и инициативы является резкий переход от активной теоретической деятельности будущих воспитателей в период обучения в вузе к чисто практической деятельности в первые годы работы в ДОУ.

Данный проект може бути визначений як багатоскладний: залежно від етапу проектної діяльності учасники могли переходити з рівня на рівень, різні напрямки діяльності в рамках роботи над проектом реалізувалися протягом різних періодів, в одному з напрямків проектної діяльності приймали участь магістранти.

Проект складався з чотирьох напрямків діяльності. Перший напрямок, науково-історичний, склали: написання магістерських робіт, в яких висвітлювалися досягнення викладачів-музикантів, що в різні часи працювали на кафедрі музичного мистецтва за різними музичними спеціалізаціями (народні інструменти: баян, акордеон; струнні народні інструменти; фортепіанна школа; загальномузичський напрямок); написання колективної монографії з історії спеціальності, науково-практичний семінар «Пріоритетні напрямки підготовки вчителя музичного мистецтва: від теорії до практики», (Миколаїв, 23 жовтня 2014р.) з випускниками спеціальності «Музичне мистецтво» – переможцями всеукраїнських конкурсів «Вчитель року».

Другий, концертний напрямок, склали: концерти фортепіанної, народних інструментів, вокально-хорової секцій; звітні концерти колективів кафедри (вокального ансамблю «Сленг» (керівник – С.Гмиря), ансамблю народних інструментів (керівник – заслужений діяч мистецтв України Ю.Шевченко), хору «Барви» (керівник – І.Парфентьєва)); концерт випускників та їхніх творчих колективів, заключний святковий концерт.

Третій напрямок ми визначили як конкурсний. Кафедра музичного мистецтва ННІПО МНУ ім.В.О.Сухомлинського щорічно проводить 4 регіональних конкурси для обдарованої молоді: конкурс хорових колективів «Золоті голоси»; конкурс вокалістів та виконавців на народних інструментах «Музика душі»; фортепіанний конкурс «Ludus Royalis»; конкурс естрадних виконавців «Student's music fest». 2014 року ці конкурси відбулися під знаком ювілею.

Четвертий напрямок проекту склали творчі зустрічі з відомими випускниками та їхніми колективами: заслуженим артистом України Олександром Сичовим; Анною Олейніковою – автором дитячих пісень, що входять до програми з музичного мистецтва, рекомендованої Міністерством освіти і науки України; із Заслуженим діячем культури України, професором, завідувачем кафедри музичного мистецтва Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв, керівником хору імені Миколи Аркаса Омеляном Шпачинським.

Зрозуміло, що не в усіх напрямках діяльності загальною проектом студенти кафедри могли приймати активну участь. Тому для подальшого аналізу ми відібрали концерти секцій і класів окремих викладачів, концерти творчих колективів кафедри, творчу зустріч з А.Олейніковою, заключний святковий концерт.

На першому етапі ми з'ясували, наскільки студенти різних курсів активно приймали участь у заходах. Вибірку дослідження склали студенти 1 – 5 курсів спеціальності «музичне мистецтво», загальною кількістю 111 осіб (таблиця 1).

Таблиця 1

Розподіл студентів виборки по курсах

Курс	1	2	3	4	5	Всього
Загальна кількість студентів	27	24	23	24	13	111

К.мист. Васильєва Л.Л.

Миколаївський національний університет ім.В.О.Сухомлинського, Україна

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНУ ПІДГОТОВКУ ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Методом проектів в сучасній педагогічній науці називають освітню технологію, спрямовану на здобуття знань у тісному зв'язку з реальною життєвою практикою, формування специфічних умінь і навичок завдяки системній організації проблемно-орієнтованого навчального пошуку [1, 6, 12, 13].

У вітчизняній і зарубіжній педагогіці питанню особливостей проектно-педагогічної технології присвячували свої праці К.Баханов, В.Гузєєв, І.Єрмаков, Р.Курбатов, О.Онопрієнко, Н.Пахомова, О.Пехота, Є.Полат, Г.Селевко, Н.Тарасова, С.Шевцова та інші [2, 8, 10, 11, 14].

У сучасних умовах вищої школи метод проектів трансформувався у проектну систему організації навчання, за якою студенти набувають знань і навичок у процесі планування й виконання практичних завдань проектів [9]. Незважаючи на достатню розробленість теорії та методології застосування проектно-педагогічної технології у вищій школі, питання ефективності застосування проектних технологій у художньо-педагогічній підготовці вчителів музичного мистецтва не знайшло до сьогодні повного висвітлення [7].

Мета статті: експериментальна перевірка ефективності використання проектно-педагогічної технології в процесі музичної підготовки вчителів музичного мистецтва.

Завдання статті: висвітлити проект «Святкування 50-річчя спеціальності «Музичне мистецтво» ННПО МНУ ім.В.О.Сухомлинського», дослідити ступінь активності студентів-музикантів в заходах проекту, проаналізувати вплив участі студентів в проектній діяльності на показники їхньої навчальної успішності з музичних дисциплін.

Нижче наведемо стисло характеристику Проекту «Святкування 50-річчя спеціальності «Музичне мистецтво» у МНУ ім.В.О.Сухомлинського» за схемами, які рекомендують науковці [3, 4, 5].

Обраний проект складався з трьох рівнів:

1. керівники (автори, організатори),
2. координатори,
3. виконавці.

Типологія проекту:

1. за характером координації – відкритий,
2. за кількістю учасників – колективний,
3. за характером контактів – регіональний,
4. за тривалістю виконання – довгостроковий (вересень 2012 – грудень 2014р.).

В зв'язі з наданням ДОО більших прав в організації експериментування, пошукової роботи все більше визнання отримує діяльність проблемних (інноваційних) груп. Такі групи вчителів можуть виконувати свої функції на основі ініціативи керівників ДОО. Проблемна група спрямовує свої зусилля на вивчення, обобщення і поширення як внутрішнього передового досвіду, так і досвіду за її межами. [8]

В тому випадку, якщо проблемна група займається розробкою і впровадженням власної концепції або методическої знахідки, вона виконує спробно-експериментальну роботу в відповідності з основними ознаками науково-дослідницької роботи: обґрунтуванням проблеми і теми дослідження, формулюванням гіпотези, визначенням основних етапів і передбачуваних проміжних результатів, вибором методів дослідження, визначенням контрольних і експериментальних груп. Така робота, як правило, виконується під керівництвом викладачів педагогічних навчальних закладів, ННІ, ІУУ. При уважному, зацікавленому ставленні до діяльності проблемних груп з боку керівництва ДОО вони можуть зробити багато в створенні інноваційної атмосфери в педагогічній колективі ДОО. [8]

Одною з колективних форм методическої роботи в ДОО є діяльність педагогічного колективу по вибраній науково-методическій темі. Ця форма також має давню історію, але, на жаль, в цій роботі зберігається дуже багато формалізму. Одна з причин такого положення справ заключається в випадковому виборі теми. В цьому випадку, якщо дослідницька тема не вирішує конкретної проблеми ДОО, вона не приживається і обречена на невдачу. Задача керівників дитячого садка – розкрити цілі і очікувані результати, залучити педагогічний колектив, сформувати психологічну готовність до роботи над темою, розкрити наявний потенціал в школі для її вирішення, при необхідності знайти способи залучення науково-педагогічних сил до спільної роботи (на правах співпраці, керівництва, консультування). Другою причиною слабкої ефективності роботи над науково-методическою темою – в неумінні організувати педагогічний колектив на спільну діяльність, розподіляти обов'язки і обсяг роботи серед окремих учителів і предметно-методических об'єднань, в неумінні провести об'єктивний початковий (констатуючий) аналіз проблеми в своїй школі. Одною з причин невдачі в організації цієї роботи є небажання педагогів звертатися до вивчення теоретичних основ і передового досвіду по досліджуваній проблемі. Отже, як правило, використання сил, часу, втрата інтересу до роботи.

Коллективна дослідницька тема може плануватися на п'ять років, в цьому випадку формулюються цілі і завдання на кожен рік, визначаються обсяги і зміст роботи для кожного ланки в системі методическої роботи (предметно-методического об'єднання, предметних комісій, проблемних груп), визначаються терміни виконання проміжних етапів, розробляються форми звітів і представлення результатів. Кожен проміжний етап завершується загальношкольній формою звіту і підведення висновків – науково-практическою конференцією, педагогічними читаннями, семінаром, педагогічним або методическим радою.

Научно-педагогические конференции, педагогические чтения, творческие отчеты отдельных воспитателей или методических объединений являются итовыми формами методической работы. Они проводятся по итогам работы за определенный промежуток времени или по завершении какого-либо этапа работы. Авторы сообщений, докладов информируют своих коллег о результатах исследовательской работы. Присутствующие воспитатели имеют возможность соотнести результаты своей работы с работой коллег, убедиться в эффективности предлагаемых приемов и методов. В тех школах, где введены должности заместителей директора ДОО по научной работе, эта работа имеет более завершённый и осязаемый результат. Итоговые научно-практические конференции и педагогические чтения проводят в торжественной праздничной обстановке с поощрением учителей за результаты исследовательской и методической работы, приглашением учителей из других ДОО, представителей общественности и педагогической науки. [9]

Анализ учебно-воспитательной работы лучших ДОО показал, что при организации методической работы большую помощь методисту оказывают заведующие, воспитатели и другие члены коллектива. Помощь оказывается в основном при организации самосовершенствования по специальности в пределах конкретного детского учреждения (консультации, семинары, коллективные наблюдения и пр.), при оформлении стендов и выставок, при изготовлении схем, рисунков, новых учебных средств.

Совершенствование методической работы и улучшения ее в условиях новой системы обучения и воспитания состоит в построении целостной системы мер и действий, направленных на овладении педагогами технологией развивающего обучения. Такой подход предполагает выделение и анализ всех компонентов методической работы в ДОО, связей между ними, структуры системы, ее функций, происходящих в ней процессов управления и самоуправления.

Реализация основных направлений и задач требует четкого распределения обязанностей руководителей методической службы, подключения инициативных, творческих педагогов к реализации программы.

Она строится с учетом всех взаимосвязанных элементов: программирование, планирование, организация, регулирование, контроль, анализ, стимулирование, коррекция. Руководство ДОО рассматривает методическую работу как важный фактор управления учебно-воспитательным процессом.

Ценность этого фактора состоит в том, что он работает не на уровне ситуативных управленческих команд, а через качественное совершенствование подготовки воспитателей в процессе методической работы, в ходе собственной исследовательской деятельности. Планирование, учитывающее задачи, стоящие перед коллективом, потребности его, успех и затруднения каждого воспитателя, осуществляется как процесс, активизирующий все виды и формы методической работы.

В целях повышения профессионального мастерства воспитателей, при планировании методической работы учитывается количественный и качественный состав, результаты изучения деятельности, качественный анализ результатов работы ДОО, традиции, особенности конкретной ситуации, наличие времени для осуществления

використання індивідуального підходу та психолого-педагогічних знань в роботі як з дорослими, так і з дітьми.

Знайомство майбутніх фізичних реабілітологів з новими видами та методиками проведення реабілітаційних заходів в університетах часто дотичне і носить суто теоретичний характер. Не вистачає викладачів, які досконало володіють сучасними методиками викладання: аеробних програм, йоги, пілатесу, постуральної гімнастики, програм відновлення на спеціальному обладнанні, нетрадиційних видів масажу, мануальної терапії, методики проведення занять з використанням водного середовища та ін.

Факти недостатньої професійної компетентності випускників свідчать про серйозні прорахунки в навчанні та вихованні.

Для більш якісної підготовки фахівців з фізичної реабілітації необхідно враховувати швидкий темп розвитку інформаційних та медичних технологій, адже кінцевою метою навчання є оволодіння всіма аспектами реабілітації. Важливо усвідомити широкий діапазон необхідних предметів та дисциплін, чітко окреслити їх перелік та об'єм [1, 112-115].

Необхідно провести максимальну збалансованість теоретичних та практичних занять, підвищити контроль за проходженням практики та запровадити належну перевірку необхідних практичних вмінь майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Визначитись з закладами для проходження фахової практики, провести акредитацією викладачів, які будуть нести безпосередньо відповідальність за проходження студентами практики.

Найважливіше місце у вирішенні існуючих проблем має належати підвищенню професійного рівня професорсько-викладацького складу, пошуку та впровадженню в навчальний процес ефективних методик, новітніх освітніх технологій.

Доцільно організувати міжнародне співробітництво фахівців з фізичної реабілітації з питань якості підготовки та підвищення кваліфікації.

Література

1. Герцик А. М. Організаційно-методичні аспекти підготовки бакалаврів фізичної реабілітації в Канаді: Методичний посібник. Л.: Українські технології, 2005. – 112с.
2. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації». – К., 1988. – 48с.
3. Язловецький В. С. Основи лікувальної та оздоровчої фізичної культури Навчальний посібник. – Кіровоград: РВЦ КДПУ, 2000. -154с.
4. Яворська Л. Г. Шляхи вдосконалення навчання спеціалістів по фізичній реабілітації та подальшого працевлаштування / Л. Г. Яворська // Науково-практична конференція «Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА- технологій», 29-30 квітня 2009 р., м. Севастополь. Матеріали конф. – С. 112-115.
5. Dawson P. Case studies Physiotherapy. [Electronic resource]. – Mode of access: www.practicebasedlearning.org. (Дата звернення: 21.03.2015).

сфері, на що вказує цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» [4, 48].

Фізична реабілітація суттєво відрізняється від інших спеціальностей вищої професійної освіти. Визначальним фактором в організації та змісті професійної підготовки студентів є широкий спектр установ де може працювати фахівець з фізичної реабілітації: всі типи і види освітніх закладів, установи охорони здоров'я різної форми власності, установи соціального захисту, фізкультурно-оздоровчі заклади, громадські організації інвалідів, СПА та фітнес центри.

Контекст професійної діяльності майбутнього фахівця з фізичного виховання та реабілітації можна визначити як сукупність навчально-виховної, фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової та організаторсько-управлінської діяльності [2, 3-4].

З огляду на розвиток сучасних методів реабілітації, оздоровчих фітнес та СПА технологій, між навчанням та практичною діяльністю виникає велика прогалина, що значно зменшує ефективність роботи реабілітолога та знижує його цінність на ринку праці.

Вітчизняний фахівець з фізичної реабілітації не може працювати за кордоном через велику суттєву різницю в програмах підготовки фахівців даного профілю, хоча ключові аспекти професійної діяльності спрямовані на функціональне відновлення хворих та неповносправних – однакові і базуються на застосуванні засобів і методів впливу, серед яких основними є фізичні вправи.

Особливо гостро відчувається не спроможність дипломованих фахівців з фізичної реабілітації відповідати сучасним вимогам професії. Деякі з них мають недостатнє уявлення про особливості професійної діяльності. Зокрема, занепокоєння викликають недостатній рівень підготовки із загальнотеоретичних дисциплін медико-біологічного профілю та слабкі практичні вміння випускників.

Порівнюючи досвід підготовки фахівців з фізичної реабілітації в країнах Західної Європи, Канаді та Великій Британії, необхідно зауважити, що в Україні недостатній об'єм годин приділяється для формування та вдосконалення практичних навичок майбутніх фізичних реабілітологів [3].

До прикладу, у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка згідно до навчального плану підготовки бакалаврів в галузі знань «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» за напрямом «Здоров'я людини», загальний обсяг виробничої практики – 12 тижнів, з яких 6 – виробнича реабілітаційна практика. Якщо враховувати 40-годинний робочий тиждень, це складає 240 годин.

Цікаво, що в університетах Великої Британії студенти повинні пройти щонайменшу кількість клінічної практики в об'ємі 1000 годин під контролем викладача практики, яким є дипломований фізичний реабілітолог, що відповідає певним особливим вимогам, щоб вважатися здатним здійснювати ефективний нагляд за студентами. До таких вимог відносяться: мінімальний стаж за фахом – 2 роки; регулярне підвищення кваліфікації через модернізацію знань та майстерності; демонстрація безсумнівного бажання навчати студентів з даної спеціальності; відповідність Стандартам практики Британського товариства фізіотерапії (CSP) [5].

Проблеми практичної підготовки майбутніх фахівців, також пов'язані з недостатністю комунікативних вмінь; здатності до аналізу, творчості, ініціативи;

намеченной работы, материальные условия и реальные возможности ДОУ. Планирование является творчеством всего коллектива, а не только руководства.

Каждый воспитатель осуществляет самоанализ достигнутый и неудач, формулирует встретившиеся в процессе работы затруднения. Методические объединения обобщают этот материал, передают его в рабочие группы по разработке плана учебно-воспитательной работы ДОУ. Формированию рефлексивного отношения воспитателей к своей работе на каждом этапе: анализе, планировании, реализации поставленных задач способствует благоприятный психологический климат.

Методической службой ДОУ должна осознаваться необходимость выбора оптимального содержания и эффективных форм организации работы с педагогическим коллективом в направлении реализации целей и задач.

Задачи руководителя поддержать воспитателя в творческих начинаниях, направить его с учетом индивидуальных достижений к повышению педагогического мастерства.

Руководство ДОУ должно делать все необходимое для того, чтобы каждый воспитатель четко видел дальние, средние, ближние цели своей работы, умел их формулировать, представляя образ будущего результата.

Литература

1. Белая К.Ю. Инновационная деятельность в ДОУ: Методическое пособие. /К.Ю. Белая. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 161 с.
2. Виноградова Н.А. Управление качеством образовательного процесса в ДОУ. / Н.А. Виноградова. – М.: Айрис-пресс, 2006. - 192 с.
3. Бондаренко А.К., Поздняк Л.В., Шкатулла В.И. Заведующий дошкольным учреждением. /Под ред. А.К. Бондаренко. – М., 2004. – 176 с.
4. Белая К.Ю. Руководство ДОУ: контрольно-диагностическая функция /К.Ю. Белая. – М.: ТЦ Сфера, 2003. – 112 с.
5. Колодяжная Т.П. Управление современным дошкольным образовательным учреждением. /Т.П. Колодяжная. – Ростов на Дону, 2002. – 212 с..
6. Белая К.Ю. Методическая работа в ДОУ: анализ, планирование, формы и методы. / К.Ю. Белая. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – 101 с.
7. Маркова Л.С. Программа развития дошкольного образовательного учреждения: структура, содержание, перспективное планирование работы. /Л.С. Маркова. – М.: АРКТИ, 2002. – 78 с.
8. Поздняк Л.В., Лященко Н.Н. Управление дошкольным образованием. /Под ред. Л.В. Поздняк. – М.: Академия, 2001. – 238 с.
9. Биличенко Г.Г. Создание ДОУ с приоритетным направлением развития. /Г.Г. Биличенко. – М.: ТЦ Сфера, 2005. – 160 с.

Майборода Р.В.

викладач кафедри іноземних мов

Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

Ігнатенко О.

студентка факультету економіки

Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У ДІЛОВИХ ВІДНОСИНАХ МЕНЕДЖЕРІВ

Анотація: У статті визначено сутність міжкультурної комунікації, ознаки успішної взаємодії між представниками різних культур; доведено, що вона створює основу для професійного розвитку фахівців. Визначені основні способи досягнення взаєморозуміння сторін під час міжкультурного спілкування.

Ключові слова: комунікація, міжкультурна комунікація, культура, професійна компетентність, міжкультурна компетентність, менеджер.

Аннотація: В статті определена сущность межкультурной коммуникации, выявлены признаки успешного взаимодействия между представителями различных культур; доказано, что она создает основу для профессионального развития специалистов. Определены основные пути достижения взаимопонимания сторон во время межкультурного общения.

Ключевые слова: коммуникация, межкультурная коммуникация, культура, профессиональная компетентность, межкультурная компетентность, менеджер.

Annotation: This article deals with the problem of intercultural communication. It describes the signs of successful cooperation among different cultures. This article demonstrates that today intercultural communication is a basis of managers' professional development and it found the main ways to avoid some cultural misunderstandings.

Key words: communication, intercultural communication, culture, professional competence, intercultural competence, manager.

Актуальність даної теми підтверджується постійними змінами в житті сучасного суспільства, ступенем його розвитку, процесами глобалізації й інтеграції, постійним розширення сфер міжнародного, міжнаціонального спілкування, що свідчать про можливість подальшого розвитку людства лише в умовах діалогу представників різних національних культур. Особливо актуальною ця умова є для представників економічних галузей, так як їх професійна діяльність є неможливою без налагодження міжнародних контактів та спілкування з представниками різних культур.

құралдарды пайдаланады. Ауызекі сөйлеу тілін жақсы меңгерген, оған жаттыққан оқушы ойын жазбаша да дұрыс, жүйелі бере алады. 3. Тіл дамыту жұмысын грамматика, орфография, пунктуация және әдебиетпен байланыстыра жүргізу қағидасы да ерекше орын алады. Оқушының ауызша және жазбаша тілін дұрыс дамытуда грамматикалық ережелерді жақсы білудің, тыныс белгілерін дұрыс қоюдың көркем әдебиетті көп оқудың үлкен мәні бар. Демек, оқытушы қазақ тілі сабақтарында үйретілген ережеге сай түрлі жаттығу жұмыстарын орындатып, тыныс белгілерін дұрыс қоя білдірудің жолдарын көрсетіп, көркем әдебиетті көп оқуға бағыт беріп, оның үлгісін көрсетіп отыруы қажет. Оқытушы оқулықтағы жаттығулардан, дидактикалық материалдар жинағындағы мәтіндерден стильмен жұмыс істеудің жолдарын көрсетіп отырады.

Қорыта айтқанда, қазақ тілі сабақтары бойынша жүргізілетін тіл дамыту жұмыстарын жоғарыдағы айтылған қағидаларды ескере отырып ұйымдастыру пайдалы.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Артыкова Т.М. Педагогические условия формирования учебной языковой среды при обучении государственному языку.-Алматы,2003.-176 с.

2. Әбдікаримова Т.М. Бастауыш сыныпта текст арқылы ауызша тіл дамыту.- Алматы,1993

3. Әбілқаев Ә., Құлмағамбетова Б. Қазақ тілін оқыту. Метод. нұсқау 7-сынып.-Алматы,1984

4. Әлімжанова Д., Маманов Ы. Қазақ тілін оқыту методикасы.- Алматы,1965

5. Әміров Р. Бірінші сыныпта оқушылардың тілін дамыту үшін істелетін жұмыстар.-Алматы,1967

Аспірант Гук С.В.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ

Актуальність проблеми підготовки фахівців з фізичної реабілітації в університетах України визначається прогресивним зниженням фізичного та психічного здоров'я громадян на фоні економічної, соціальної та політичної кризи.

Для українського суспільства вкрай необхідним є підвищення якості підготовки фахівців з фізичної реабілітації через впровадження сучасних наукових досягнень та використання кадрового потенціалу у функціонально оздоровчій

Оқытушы бұл қағидаларды негізге ала отырып, қазақ тілінің бағдарламалық материалдарын мұқият қарастырып, әр тақырыпты оқытумен байланысты түрлі тапсырмалар беріп, оны оқушы қалай орындады, одан қандай қорытынды шығарды, ол тапсырманы, жаттығуды орындауда неге сүйенді, қандай ойлау әрекеттерін жасады деген мәселерге көңіл бөлінеді. Сондай-ақ, қағиданы іске асыруда екінші басты мәселе – оқушылардың орфографиялық ережелерді саналы меңгеруін қалыптастырып, дұрыс сөйлей білуге, сауатты, қатесіз жазуға дағды беру.

Сөз тіркесі, сөйлем құрауға үйрету жұмысы оқушы ойын байланыстырып айта білумен бірге, жазба білуге дағды береді. Грамматиканы, синтаксисі жақсы меңгерген оқушы сөз тіркесін, дұрыс біліп, сөйлемді қарастыра алады. Оқытушы жаттығу жұмыстарын грамматика – стилистикалық бағытта ұйымдастырылды. Дайын мәтін ала отырып, оған грамматика – стилистикалық талдау жасауына болады. Оқушылардың назарын сөйлем құрылысына аударып, қалай жасалғанын, қандай стильдік қателер барын немесе қандай ерекшелікпен (сөзді қолданудағы) көрінетіндігін байқатады. Оқушыларға мынадай жұмыстар орындату тиімді: сөз тіркестері арқылы сөйлем құрату, жай сөйлемді жалпылама сөйлемге айналдыру, аяқталмаған сөйлемді аяқтау, диалогты сөйлем құрату, әңгімені аяқтау, белгілі таныс тақырыптар бойынша бір-бірінің жұмысын реакциялату тағы басқа – осындай жүйелі жүргізілген жұмыстар арқылы оқушы дұрыс сөйлем құрастыруға бейімделеді. Оқушы сөз тіркесі мен сөйлемнің түрі және мазмұны арасындағы байланысты меңгеруге тиісті. Мысалы, сөз тіркесінде «қоңыр» деген сын есімнің мағынасындағы өзгерісті, оның тура және ауыспалы мағынада тұрғандығын талдау жасау арқылы түсіндіріп отыру пайдалы: оқушыға «қоңыр бояу, қоңыр мата» деген сөздің тура мағынада айтылып тұрғандығын, ал «қоңыр дауыс, қоңыр күз» деген сөз тіркестерінің ауыспалы мағынада қолданылып тұрғандығын салыстыру арқылы түсінік беріледі. Оқушы тілдің осындай нәзік құбылыстарын байқау арқылы ана тілінің қыр-сырын біле түсуге құмартады.

2. Тіл дамыту жұмысының бұл қағиданың тәрбиелік маңызы да бар. Тіл дамыту жұмысында ауызекі сөйлеу мен жазба тілінің бір – бірімен байланыстылық қағидасы да басты орын алады. Адам бір-бірімен сөйлеу тілі арқылы тікелей қарым қатынас жасайды. Сөйлеу тілі арқылы адам екінші бір адамның айтқан сөзін естиді, тыңдайды әрі онымен пікір алысып сөйлеседі. Адам осындай сөйлеу барысында тілдің түрлі көркемдік тілдік құралдарын пайдаланылады. Мысалы, мақал-мәтел, теңеу, салыстыру, әсірелеу, сөзге екпін түсіріп айту, ымдау тағы да басқа әрекеттер арқылы сөйлеу үрдісінде екінші бір адамға ойын жеткізеді. Ал жазбаша сөйлеу – графикалық жазу таңбалары арқылы іске асады. Жазбаша сөйлеу тілінде адам ойын жай сөйлеммен де, құрмалас сөйлем түрімен де бере алады. Демек, жазбаша сөйлеу тілінде белгілі жүйелі байланыс болады. Адам сөйлеммен ойын жүйелі беруде тілдегі түрлі жалғау, жұрнақ, түрлі тыныс белгілерін (нүкте, қос нүкте, үтір, сызықша, тырнақша, леп белгісі, сұрау белгісі т.б.), синоним, омоним, теңеу, салыстыру сияқты тілдік

На сьогоднішній день дуже важливим є уміння зрозуміти та прийняти культуру іншого народу та вміти достойно представити свою рідну, адже кожна національність є специфічною і цікавою, зі своїм менталітетом, особливостями поведінки і спілкування. У зв'язку зі значимістю налагодження міжкультурних відносин дуже доречним є формування навичок міжкультурної комунікації у студентів, зокрема менеджерів-економістів, а також дослідження та пошук шляхів підвищення ефективності вивчення світу та різних культур шляхом міжкультурного спілкування.

Як визначили в свій час Г. Трейгер та Е. Холл: міжкультурна комунікація – комунікація між представниками окремих культур, коли один учасник виявляє культурну різницю іншого. Це обмін інформацією, почуттями, думками представників різних культур [3]. Міжкультурну комунікацію можна визначити і як комплексно-мовний взаємозв'язок та взаємовідношення, в процесі яких люди, що належать до різних національних спільнот, обмінюються досвідом, духовними цінностями, думками. Культура такого спілкування залежить від загального рівня мовців, від їх уміння дотримувати загальнолюдських етичних норм [1].

На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин, вимоги до сучасних фахівців не обмежуються професійною компетентністю – важливою є підготовка до міжкультурних комунікацій. Особливо, це стосується діяльності менеджерів зовнішньоекономічних відносин, яка пов'язана з постійними контактами між представниками різних культур на ділових переговорах, міжнародних презентаціях, конференціях, виставках тощо. Без уміння спілкуватися мовою іноземного ділового партнера, споживача, знань національно-культурних, релігійних, політичних і соціальних особливостей країн, які вони представляють, неможливо вести ефективну професійну діяльність. Раніше питанню міжкультурних комунікацій (як спілкуванню людей, що належать до різних культур) приділяли увагу лише в рамках вивчення іноземних мов, але для ефективного спілкування із представниками інших культур тільки володіння мовою недостатньо, адже це не виключає виникнення непорозумінь, конфліктів. Іноземна мова виступає лише інструментом міжкультурної взаємодії людей, що є представниками різних культурних співтовариств. У ситуації такого контакту процес комунікації ускладнений певними факторами:

- комунікативними (мова, контекст, стиль комунікації, невербальне поведіння);
- психологічними (сприйняття, оцінка, атрибуція, стереотипізація, ідентифікація, емпатія, рефлексія);
- культурними (норми, цінності, базові подання, досвід як основа психологічних процесів комунікації) [5].

Професійна діяльність менеджера передбачає постійну участь спеціаліста у міжкультурній взаємодії, що вимагає володіння ним комунікативною компетенцією. Невід'ємними складовими комунікативної компетенції є лінгвістичні й соціокультурні знання і уміння майбутнього спеціаліста, оскільки діяльність менеджера передбачає вирішення складних чи конфліктних ситуацій, зумовлених як

мовними труднощами, так і культурними особливостями партнера по комунікації. Наявність соціокультурних знань, відомостей про культурні традиції, звичаї та норми поведінки певної країни, дозволить майбутньому спеціалістові зрозуміти співрозмовника та правильно обрати лінію власної поведінки під час спілкування. Знання іноземних мов і умінь ними користуватися сприяє досягненню взаєморозуміння з партнером по комунікації.

Для досягнення взаєморозуміння під час міжкультурного спілкування невід'ємною умовою є вивчення та засвоєння стереотипів поведінки, адже в них проявляються найтипівіші риси, що характеризують той чи інший народ чи культуру. Стереотипи, з одного боку, дають хибні уявлення про культуру, з представниками якої відбувається міжкультурний контакт, а, з другого боку, вони допомагають зрозуміти причини поведінки й особливості ставлення партнерів один до одного. Для менеджера надзвичайно важливим є умінь долати негативні стереотипи у сприйнятті інших культур, оскільки у своїй діяльності менеджер має прагнути стати посередником між культурами, намагаючись забезпечити максимально ефективно міжкультурне спілкування [4]. У процесі формування готовності до міжкультурної комунікації проблему стереотипів слід вивчати для того, щоб чітко розуміти як власну культуру сприймають представники інших культур і здійснювати спілкування з урахуванням традиційних уявлень і національних особливостей.

Успіх міжкультурної взаємодії залежить від здатності менеджера проявляти толерантність під час спілкування. Дана якість є професійно важливою для менеджера, оскільки від умінь ввічливо та стримано вести розмову залежить рівень емоційного сприйняття співрозмовниками один одного.

Отже, налагодження міжкультурних комунікацій є складним процесом, який триває протягом всього життя людини і є складовою частиною безперервного розвитку особистості. Але особливу увагу слід приділяти їй формуванню у вищому навчальному закладі, адже це підвищує загальну культуру майбутніх фахівців, їх конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці тощо. Повне розуміння представників інших культур, успішні контакти із ними неможливі без практичних навичок міжкультурного спілкування. Основою налагодження міжкультурних зв'язків є досвід діяльності, спілкування між представниками різних культур. В процесі навчання у вищому навчальному закладі з метою набуття студентами-менеджерами досвіду міжкультурної взаємодії доцільно організовувати програми обміну студентів, а також ефективним є впровадження телекомунікаційних проектів, наприклад, дистанційне спілкування, й спільну діяльність (навчально-пізнавальну, дослідницьку, творчу) українських і іноземних студентів через глобальну мережу Інтернет.

Література

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К., 2007. –98 с.

ориндарындағы оқу–тәрбие ісіндегі басты проблема. Тіл мен сөйлеу үрдісін дифференциалды қарастыра оқыту қажет, өйткені оқушының дұрыс сөйлей білуіне көңіл бөлініп отыр. Сондықтан, оқытушының қазақ тілі сабақтарында тіл дамыту, байланыстырып сөйлеуге айрықша көңіл бөліп, тілдік материалдарды дұрыс таңдай білу (сөздің, сөйлемнің үлгілерін беру), оны дұрыс бере білу, тілдің теориясы мен сөйлеу практикасының бір-бірімен қарым-қатынасы түрлі жаттығу жұмыстары арқылы іске асырылды. Демек, қазақ тілі пәнін оқыту барысында оқытушы оқушының ойын логикалық жағынан дұрыс, анық, қазақтың әдеби тілінің мөлшері лайықты, дұрыс айта білуге үйретумен бірге, екінші жағынан ойын орфографиялық және пунктуациялық жағынан дұрыс жаза білуге жаттықтырылады. Оқушының жазбаша және ауызша ойын дұрыс бере, айта білуіне үлгі беретін–оқытушы. Сондықтан оқытушы тілдің тарихын, грамматикасын, стилистикасын, орфографиясын, лексикасын, пунктуациясын жақсы біліп, меңгеруі қажет.

Әр оқытушы қазақ тілі сабақтарында тіл дамыту жұмыстарын шығармашылық мәнде жүргізіліп, дұрыс ұйымдастыра білсе, ол оқушының күнделікті өмірдегі құбылысты жан-жақты түсіне білуіне, үйренуіне, білген нәрселерін ауызекі сөздерінде қолдана білуіне жағдай жасайды.

Демек оқушылардың тілін дамыту жұмысы – ол баланың жалпы ойын дамыту деген сөз. Өйткені, оқушы қай пәнде оқып – үйренсе де, ол өзінің істеген жұмысы, көрген-білгені туралы күнбе күн сөйлеп, ойын қалыптастырып отырады. Тіл дамыту жұмысы, негізінен, мынадай төрт бағытта жүргізіледі: бірі – мәдени, әдеби сөйлеу білудің мөлшеріне үйрету, яғни орфографиялық дағдыны меңгерте отырып, оқушыға мәнерлеп оқу дағдыларын қалыптастыру. Екіншіден, лексикалық жұмыстар жүргізу арқылы оқушының сөздік қорын байыту. Демек, тілдің лексика және фразеология бөлімдерінен кеңірек білім беру көзделді. Үшіншіден, жаңа сөздер үйрету, сөздерді үйрете отырып жаңа сөздер жасайтын формаларды меңгерту арқылы сөз бен сөздердің байланысын, сөйлем құрап үйрету, сөйлемнің құрылысын білдіру арқылы синтаксистік лексикадан мәлімет беру. Төртіншіден, оқушының ойын жазбаша дұрыс, сауатты жаза, әрі сөйлей білуге үйрету мақсат етіледі. Міне, тіл дамыту жұмысының негізгі мазмұны осындай төрт мәселе айналасында қарастырылып іске асырылды.

Қазақ тілін оқытумен байланысты тіл дамыту жұмысы да мынадай дидактикалық негізде жүргізіледі:

1. Сөйлеу мен ойлаудың бірлігі қағидасы арқылы оқушы тіл мен ойлау бір – бірімен байланыста екендігін ұғады. Тілсіз ойлаудың болмайтындығы, әрбір ой тіл арқылы ғана көрінетіндігін, яғни сөйлеуді ойлаудан бөліп алудың мүмкін еместігін түсінеді. Бұл қағида арқылы оқушының ойлау әрекетін дамыта отырып, түрлі ой қорытындыларын жасай білу дағдылары қалыптастырылады. Яғни, бір нәрсені екінші затпен салыстыру, талдау, жинақтау, қорытындылау, жүйелеу, белгілі затты белгісізбен салыстыру тағы да басқа түрлі ойлау әрекеттерін үйренудің нәтижесінде ой арқылы білім жүйелерін меңгереді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гриншпун С.С. Профессиональная консультации в школе //Сов. педагогика./ С.С. Гриншпун – 1987. – №10. – С. 46 – 49
2. Зінченко В.П. Теорія і практика розбудови системи професійної орієнтації в сучасних умовах//Оновлення змісту і методів психології освіти та професійної орієнтації / В.П. Зінченко, М.С. Янцур – Вип.4, 1998. – С.4-15.
3. Зеер Э.Ф. Психология профессий / Э.Ф. Зеер – Екатеринбург: УГППУ, 1997. – 244 с.
4. Климов Е.А. Правильный выбор профессии и методика профессиональной консультации //Памятка профконсультанту. / Е.А.Климов – Л., 1969. – С. 113 – 118.
5. Климов Е.А. Психолого-педагогические проблемы профессиональной консультации / Е.А. Климов – М.: Знание, 1983. – 95 с. (Новое в жизни, науке, технике: «Педагогика и психология»; вып. 2).

Жиенбаева Ж.Ж.
*ЮКЭТ колледж «Мирас»
Казахстан, Шымкент*

ӨЗГЕ ҰЛТ ӨКІЛДЕРІНЕ ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУ ІСІНДЕ ТІЛ ДАМУЫ ЖҰМЫСТАРЫН ЖҮРГІЗУ ӘДІСТЕМЕСІ

Өзге ұлт мектептерінде және кәсіби білім беру орындарында мемлекеттік тілді оқытумен орай жалпы білім беретін және кәсіптік мектеп реформасының арнаулы бағыттарын, реформа материалдары бойынша үкімет қаулыларын оқып – үйрену және іс жүзіне асырудағы жұмыстар оқытушылардың алдына жауапты міндеттер қойып отыр. Атап айтқанда, өзге ұлт өкілдеріне ғылым негіздерінде терең де тиінақты білім беру, оларды іс-тәжірибеде қолданудың қабілеттілігі мен дағдыларын қалыптастыру, оқу жоспарларын, бағдарламаларды, көрнекті оқу құралдарын әлеуметтік – экономикалық және ғылыми–техникалық прогрестің талаптарын, оқушылардың жас ерекшеліктерімен сәйкестендіру, еңбек тәжірибесін, оқытуды және кәсіптік бағдар беруді жолға қою, түбегейлі жақсарту міндеттері қойылып отыр. Бұл оқытушыға деген шын қамқорлық, халық ағарту ісін одан әрі дамыту, қазақ тілі пәнін жоғары ғылыми негізінде ұйымдастыру, жаңа сатыға, жаңа белестерге, соны мазмұнға көтеру мақсатын іске асырудан туған жайлар екенін көруге болады. Жалпы білім беретін мектептерге бағытталған реформалардың негізгі мақсаты, атап айтқанда, оқыту процесіне аса көңіл бөлу қажеттігін, әсіресе күнделікті сабаққа барлық оқу-тәрбие ісінің мүмкіншіліктерін пайдалануға міндеттеп отыр. Өзге ұлт өкілдерінің тілін дамыту – қазіргі мектептегі және кәсіби білім беру

2. Горіна Ж. Д. Аксиологічні аспекти міжкультурно-комунікативної Компетентності. – 2009. – №1. – 192 с.
3. Кучмії О. П. Міжкультурні комунікації: структура і динаміка процесів // Культура народів Причерномор'я. – 2003. – № 37. – 192 с.
4. Новицька А. В. Формування міжкультурної компетенції в різних видах міжкультурних контактів [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: <http://www.ncstu.com>.
5. Юсупов И. М. Психология взаимопонимания / И. М. Юсупов. – Казань: Татарское кн. Изд-во, 1991. – 192 с.

Гресь Н.Л., Ільченко А.П.
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»

ЩОДО ПІДГОТОВКИ МАГІСТРА З ОБЛІКУ І АУДИТУ

Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності [1, п. 1 ст. 5].

Підготовка майбутніх фахівців обліково-економічного профілю цього рівня освіти здійснюється за освітньо-професійною програмою (ОПП) підготовки магістра [1, п. 1 ст. 5; 2].

Особа має право здобувати ступінь магістра за умови наявності в неї ступеня бакалавра. Отже, магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми [1, п. 5 ст. 5].

Загальний обсяг навчального часу, визначеного на підготовку магістрів (лекції, семінарські, практичні та лабораторні заняття, тренінги, індивідуально-консультативна робота, самостійна робота студентів з навчальним матеріалом, контрольні заходи, практика, підготовка магістерської дипломної роботи, державна атестація), становить 3240 годин (90 кредитів), у тому числі: 1656 годин (46 кредитів) нормативні дисципліни (51,1 %) та 1584 години (44 кредити) вибіркові дисципліни (варіативна компонента) [2, с. 10].

Розподіл змісту ОПП за циклами дисциплін і критеріями нормативності та вибірковості наведено у табл. 3 табл. видно, що серед нормативних дисциплін бракує дисциплін з підготовки майбутнього фахівця до педагогічної роботи. Адже відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики магістра [3, с. 55],

випускник повинен, крім обліково-контрольно-аналітичних робіт, бути здатний працювати на посадах асистента, викладача вищого навчального закладу, викладача професійного навчально-виховного закладу, учителя середнього виховного закладу, викладача (методи навчання), методиста з економічної освіти.

Таблиця .

Розподіл змісту ОПП за циклами дисциплін і критеріями нормативності та вибірковості

Цикл дисциплін	Нормативна кількість навчальних годин/кредитів	у тому числі:			
		нормативні дисципліни		вибіркові дисципліни (варіативна компонента)	
		годин/кредитів	навчальна дисципліна	годин/кредитів	навчальна дисципліна*
Гуманітарної та соціально-економічної підготовки	828/23	540/15	Глобальна економіка, соціальна відповідальність, інноваційний розвиток підприємства, охорона праці в галузі, цивільний захист, інтелектуальна власність	288/8	Стратегічне управління, макроекономіка-II, мікроекономіка-II, моделювання в управлінні соціально-економічними системами, прикладна економіка, методологія наукових досліджень, сучасні економічні теорії
Професійної підготовки	1368/38	576/16	Бухгалтерський облік в управлінні підприємством, фінансовий аналіз, організація бухгалтерського обліку, організація і методика аудиту	792/22	Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами, стратегічний управлінський облік, управлінський контроль, консолідація фінансової звітності, управлінські інформаційні системи в обліку, аналізі та аудиті, державний фінансовий контроль, обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства

Процес перетворення особистості в професіонала отримав назву професіоналізації. Професіоналізація являє собою цілісний процес, який починається з моменту вибору професії і триває протягом усього професійного життя людини. Виділяють чотири основні стадії професіоналізації: пошук і вибір професії; освоєння професії; соціальна і професійна адаптація; виконання професійної діяльності.

На кожному з цих етапів відбувається зміна провідних механізмів визначення діяльності, змінюється її мета. На початкових етапах суб'єкт ставить перед собою мету освоїти професію і пристосуватися до її вимог після навчання, а на наступних етапах він може прагнути змінити її зміст та умови. Отже, професійний розвиток особистості починається на стадії освоєння професії і не закінчується на стадії самостійного виконання діяльності, а триває аж до повного припинення професійної діяльності, набуваючи специфічні форму і зміст.

Е.А. Климов розглядає три періоди професійного розвитку людини:

1) період допрофесійної розвитку: від народження до 11 – 12 років, виділяючи стадію раннього дитинства; стадію дошкільного дитинства; стадію молодшого шкільного віку (від 7 – 8 до 11 – 12 років). В цілому це час формування доволіної регуляції поведінки, оволодіння мовою, формування загальнотрудових вмінь (самоорганізації і самоконтролю своєї діяльності, планування, доведення до кінця розпочатої роботи, вміння концентруватися на поставленому завданні);

2) період вибору професії: від 11 до 18 років. У цей період більшість школярів приймають рішення про вибір першої професії, професійного навчального закладу, так як існують коледжі, технікуми, професійні училища, в які приймають осіб, які закінчили дев'ять класів загальноосвітньої школи;

3) період власне професійного розвитку (19 – 60 років) [4, 5].

Отже, професіоналізмом називається один з періодів професійного розвитку людини як суб'єкта праці, протягом якого він, самостійно працюючи, досягає вершин у своїй діяльності, успішно долаючи періоди спадів, труднощів.

Професійний розвиток – досить складний процес, що має циклічний характер. Це означає, що людина не тільки вдосконалює свої знання, уміння і навички, розвиває професійні здібності, але може відчувати і негативний вплив даної стадії, яке призводить до появи різного роду деформацій і станів, які не тільки знижують її професійні успіхи, але і негативно проявляються в повсякденному житті.

Професійне становлення особистості пов'язане насамперед із формуванням мотивів професійної діяльності та структури професійних здібностей, знань, умінь і навичок. Формування мотивації професійної діяльності здійснюється в двох напрямках: у перетворенні загальних мотивів особистості у професійні й у зміні системи професійних мотивів у зв'язку зі зміною рівня професіоналізації.

Отже, чим більше можливостей надає професія для задоволення потреб та інтересів людини, тим вища її включеність у професійну діяльність. Найвищою ефективності у трудовій діяльності людина досягає тоді, коли професія набуває для її сенсу, що визначається особистісною значимістю професії для людини.

Безперечно, сучасний фахівець не повинен замикатися на своїй вузькій спеціалізації, а повинен бути різнобічно освічений, оскільки змінюється економічна ситуація, яка призводить до необхідності швидкої перекваліфікації, отримання нових навичок або суміжної спеціальності. З цих причин професійна освіта сьогодні виходить з вузьких рамок «підготовчого етапу» і поширюється на наступні етапи, дозволяючи не припиняти навчання протягом усього життя. Цим завданням відповідає сучасна концепція безперервної освіти, яка передбачає, що людина не повинна зупинятися в розвитку; їй слід бути в курсі технологічних новинок і останніх ідей в професійній сфері [2].

Очевидно, що особистісне становлення професіонала можливо тільки в тому випадку, якщо для професійної діяльності є позитивна мотивація, а сама робота викликає почуття задоволеності.

Модель конкурентоспроможної особистості враховує ключові кваліфікації.

Найважливішою особливістю професіонала є здатність використовувати, застосовувати свої знання, вміння та навички, а також узагальнені способи виконання дій. Це все відноситься до компетенцій особистості. Поняття «ключові компетенції» було введено на початку 1990-х рр. Міжнародною організацією праці в кваліфікаційні вимоги до фахівців у системі післядипломної освіти, підвищення кваліфікації та перепідготовки управлінських кадрів. У середині 1990-х рр, це поняття вже починає визначати вимоги до підготовки фахівців у до-професійній школі.

Компетенція розглядається як загальна здатність фахівця мобілізувати в професійній діяльності свої знання, вміння, а також узагальнені способи виконання дій.

Наведемо п'ять ключових компетенцій, яким надається особливе значення у професійній освіті країн Європейського співтовариства:

- соціальна компетенція – здатність брати на себе відповідальність, спільно з іншими людьми виробляти рішення і брати участь у його реалізації, толерантність до різних етнокультур та релігій, зв'язок особистих інтересів з потребами підприємства і суспільства;
- комунікативна компетенція, яка визначає володіння технологіями усного та письмового спілкування на різних мовах, у тому числі і комп'ютерного програмування, включаючи спілкування через Інтернет;
- соціально-інформаційна компетенція, що характеризує володіння інформаційними технологіями і критичне ставлення до соціальної інформації, поширюваної ЗМІ;
- когнітивна компетенція – готовність до постійного підвищення освітнього рівня, потреба в актуалізації та реалізації свого особистісного потенціалу, здатність самостійно здобувати нові знання та вміння, здатність до саморозвитку;
- спеціальна компетенція – підготовленість до самостійного виконання професійних дій, оцінці результатів власної праці [3].

Виробнича і переддипломна практика	504/14	–		504/14	
Підготовка магістерської дипломної роботи	468/13	468/13		–	
Державна атестація	72/2	72/2		–	
Усього	3240/90	1656/46		1584/44	

*Пакети вибіркових дисциплін є відкритими, ВНЗ може їх розширювати, додаючи назви інших дисциплін, зміст яких відповідає спеціальності і магістерській програмі.

Така підготовка повинна забезпечуватися під час вивчення нормативних дисциплін циклу професійної підготовки. Тому, цілком доречно доповнити чинний їх перелік (див. табл.) дисциплінами педагогіка вищої школи та методика викладання облікових дисциплін.

ОПП будучи галузевими стандартами вищої освіти включають інформацію про найменування кваліфікації. Так, в ОПП магістра спеціальності «Облік і аудит» [3, с. 9] чітко визначено назву кваліфікації, що має бути зрештою записано в документі про освіту, – це «магістр з (назва спеціальності)».

Дослідження інформації, відображеної в дипломах та додатках до них, опитування керівників кадрових служб суб'єктів господарювання показали відсутність єдиного підходу до присвоєння кваліфікації державними екзаменаційними комісіями (ДЕК) ВНЗ своїм випускникам. Такий стан справ свідчить про те, що наразі МОН не контролює зміст виданих дипломів і додатків до них, бо як пояснити наявний у цих документах різнобій у записах про кваліфікацію, наприклад, у випускників, які навчалися за спеціальністю 8.03050901 – «професіонал в [у] галузі аудиту та бухгалтерського обліку, дослідник», «професіонал в [у] галузі обліку і [й] аудиту, дослідник» тощо.

Зрозуміло, що перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями не може самостійно розроблятися і затверджуватися у стінах ВНЗ. Зазначені процедури, так само, як і внесення змін до стандартів вищої освіти, – прерогатива КМУ.

Таким чином, за сучасним законодавством кваліфікацію визначають галузеві стандарти вищої освіти. Отже, її найменування в документі про освіту має точно відповідати зазначеному в ОПП. В іншому випадку має місце факт внесення в офіційний документ неправдивих відомостей.

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Освітньо-професійна програма підготовки магістра за спеціальностями галузі знань 0305 – Економіка та підприємництво: Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.07.2013 р. № 895. – К.: Видавничо-поліграфічний дім «Формат», 2013. – 103 с.
3. Освітньо-кваліфікаційні характеристики молодшого спеціаліста спеціальності «Бухгалтерський облік», бакалавра, спеціаліста, магістра спеціальності «Облік і аудит» напряму підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво» / Кол. авт. за заг. керівн. А.Ф. Павленка. – К.: КНЕУ, 2004. – 64 с.

Переворська О.І., Таран О.І.

Дніпропетровський національний університет імені О. Гончара

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ АУТИСТІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Останнім часом все більше уваги приділяється проблемам вивчення і корекції різних розладів у дітей [1 – 4 та ін.]. Так, стає все більш актуальною проблема раннього дитячого аутизму (РДА), за якої порушення спілкування набуває домінуючого характеру всієї поведінки дитини на відміну від інших дефектів психічного розвитку, коли порушення спілкування носить вторинний характер. Але й до сьогодні багато питань залишаються недостатньо вивчені.

Однією з особливостей психогенезу особистості є пізнання і перетворення людиною навколишнього світу, того, що в середині неї, та світу інших людей. На нас постійно діє множина предметів та явищ. Із усього цього в кожний момент сприймається нами тільки невелика частина. Саме з чуттєвими та раціональними формами оволодіння дійсністю виникають проблеми в аутистів.

Частота раннього дитячого аутизму за останніми даними становить 1-15 випадків на 10000 дітей [5]. Більшість фахівців, вивчаючих це порушення розвитку, серед різноманіття проявів психічної дефіцитарності аутичних дітей центральною проблемою виділяють особливості формування афективної сфери, труднощі з самоспостереженням. Особливості розвитку дітей – аутистів вимагають особливого підходу до їх виховання [4]. Одна з проблем, з якими стикаються дорослі, коли спілкуються з дітьми – аутистами, полягає в тому, що важко привернути їх увагу або спонукати їх робити хоч що-небудь. Аутист може марити наяву, програючи в своїй голові мультики або фільми, побачені багато років

Ст. викладач Пономаренко О.Г.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПЕРІОД ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ЯК СУБ'ЄКТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядається питання професійного становлення особистості на всіх рівнях освіти. Система підготовки кваліфікованих спеціалістів є головним завданням професійно-практичної освіти України.

Ключові слова: професійного становлення, професійні наміри, професія, компетенція, професіоналізація, особистість.

Key words: vocational becoming, vocational intention, profession, competence, professionalism, person.

The questions of vocational becoming activities at all stages of education in Ukraine highlights. The system of qualified professionals is the main task of vocational and practical education.

Як відомо, професійне становлення – це форма особистісного становлення людини, через її професійну діяльність. Воно має на увазі не тільки вдосконалення трудових навичок, а й самовдосконалення особистості. Професійна діяльність є необхідним і найтривалішим етапом соціалізації особистості.

Протягом життя людина проходить кілька етапів професійного становлення: попередній етап – людина отримує загальне уявлення про професію, усвідомлює власні потреби і здібності. Спочатку імітуючи професійну взаємодію в процесі гри, потім отримує інформацію про професію та їхні особливості входять заняття у школі, при спостереженні, у спілкуванні, і т.д. В кінці цього етапу молода людина переходить до безпосереднього вибору своєї майбутньої професії;

підготовчий етап – людина отримує середню і вищу професійну освіту, здобуває необхідні знання, вміння, навички;

етап адаптації – початок професійної діяльності, коли людина засвоює практичні навички та алгоритми дій, освоює основні соціальні ролі, пристосовується до ритму, характеру, особливості роботи;

етап професіоналізації – етап перетворення фахівця в професіонала, процес вдосконалення і саморозкриття суб'єкта трудової діяльності. Саме на цьому етапі відбувається професійне становлення особистості, а всі попередні етапи – тільки підготовка до нього [1, 5].

В наш час підготовчий етап становлення професіонала має особливе значення. Сучасна професійна діяльність відрізняється високою складністю, тому ринок праці потребує висококваліфікованих фахівців, що добре розбираються в новітніх технологіях.

Finally, I can make the following conclusion in my experience during the process of teaching and education and in extracurricular time .

Mastering the knowledge with the help of arranged project research works in the system under the programming course in the class of Informatics is thought to be significant in the development of the personality of the student, represent the student in future in various situations and any social environment as well as in adoption to the life. This is because the following qualifications are formed at the students that will be necessary in the future:

- they can choose the theme independently according to their abilities and interests.
- they can analyze independently the content of their work on the base of the set purpose.
- they look for the ways to achieve and to carry out the purpose assigned independently.
- they create the conditions to check and to develop the abilities and the limit of abilities.
- they learn to collect the information and to think systematically and critically.
- they can select the efficient methods of work by analyzing and comparing approaches.
- they get used to speaking in public, to delivering their own opinion by proving and in the logical way, to attracting the attention of the audience.
- they get used to listening to other people's points of view and to analyzing and considering the forwarded issues.
- they know how to solve the complicated problems on their own.
- they try to convince the listeners of their right decision by proving their own opinion.

Organization of the project work

first of all, encourages the students to solve various problems, to become ready-witted and to apply to new scientific researches by improving the creative abilities of the students and their desire to research, to develop their cognitive interests,

secondly, I was convinced in my own practice that the method of projects is thought to be one of the most efficient innovation technologies, and

thirdly, it gains the opportunity to take part in the city, regional competitions,

fourthly, the integrity of subjects is formed,

fifthly, it uses the opportunities of the programming medium in other subject competitions.

Of course, at any level of education the lack of skills of independent work, organization of study and actions can cause problems, thus, I hope that the presented experience will be useful by investigating theoretical and practical bases of the programming method.

Used literature:

1. Message to the people of Kazakhstan of the Head of our country N.A.NAZARBAYEV «Strategy «Kazakhstan-2050»: New political course of the formed state», Astana city, December 14,2012.

тому, згадуючи відеоігри, в які грав напередодні, або подумки перебираючи домашню колекцію іграшок. Те, що відбувається в соціальному контексті навчального середовища, не має ніякого сенсу для дитини з аутизмом і абсолютно не захоплює її. Друга складність полягає в тому, що стиль навчання дітей з аутизмом відрізняється від стилю навчання звичайних дітей. У аутиста приголомшлива пам'ять на факти і на візуальні деталі. Щоб вивчити що-небудь, йому може знадобитися деякий час, але якщо вже він вивчить, то вивчить дуже добре. Проблема полягає в тому, що аутист не може робити узагальнення, переходити від фактів до більш абстрактних або концептуальних правил; йому важко категоризувати свій досвід і свої знання. Дитина – аутист може вивчити конкретні правила, але не може застосувати їх до нових ситуацій [1]. Третя проблема полягає в тому, що викликати у дитини – аутиста інтерес до шкільних занять ще важче, ніж у звичайних дітей.

Проводячи дослідження дітей – аутистів молодшого шкільного віку, які перебувають у Навчально – реабілітаційному центрі «Горлиця»

м. Дніпропетровська (всього – 12 осіб), ми ставили перед собою мету – виявити рівень розвитку уваги цих дітей та провести корекційну роботу для покращення цього найважливішого пізнавального процесу особистості. Нами була застосована низка адаптованих діагностичних методик («Исследование распределения и переключения внимания» П'єрона – Рузера в адаптації

Р.С. Немова, «Переплетенные линии», «Запомни и расставь точки» А. Рая в адаптації Р.С. Немова, «Определение продуктивности и устойчивости внимания» Ландольта) [3]. В результаті проведеної роботи ми отримали наступні показники: 1) дуже високий та високий рівень концентрації уваги не виявлено; середній рівень був характерний для 2 дітей (16,7%); нижче середнього – для 10 дітей (83,3%); 2) середній рівень розвитку стійкості уваги продемонструвала 1 дитина (8,3%); для 5 учнів (41,7%) був властивий низький рівень; дуже низький рівень розвитку стійкості уваги показали 6 учні (50%); 3) дуже високого і високого рівня обсягу уваги опитувані не показали; середній рівень мали 7 дітей (58,3%); низький рівень показали 3 дитини (25%); з дуже низьким рівнем обсягу уваги змогли відтворити не більше однієї крапки 2 дитини (16,7%); 4) високого рівня продуктивності уваги дітей групи не спостерігалось; у 1 дитини (8,3%) був середній рівень; аж 9 учнів (75%) показали низький рівень продуктивності уваги, а 2 дитини (16,7%) – дуже низький.

Всі отримані дані свідчили про необхідність проведення корекційної роботи з дітьми – аутистами молодшого шкільного віку, яка передбачала використання комплексу дидактичних ігор та вправ: «У магазині дзеркал», «Дивись на руки», «Слухай команду», «Знайди два однакових предмети», «Вітрина магазину», «Бабуся укладає у свою валізу» та ін. Корекційний комплекс ігор та вправ використовувався протягом півроку кожен день, включаючи вихідні дні, коли з дітьми – аутистами займалися навчені батьки. Проведена робота мала свої результати, які були отри-

мані при повторному діагностуванні дітей – аутистів за допомогою тих самих методик: 1) дуже високий та високий рівень концентрації уваги так і не виявлено; середній рівень був характерний вже для 5 учнів (41,7%), тобто 3 дитини (25%) підвищили концентрацію уваги на рівень; нижче середнього рівня показники концентрації уваги залишилися у 7 дітей (58,3%); 2) високого рівня стійкості уваги ніхто з учнів не досягнув, але середні показники показали 3 дитини (25%), тобто дві дитини підвищили свої показники на один рівень; для 5 учнів (41,7%) був властивий низький рівень, з них двоє дітей раніше мали дуже низький рівень стійкості уваги; дуже низький рівень стійкості уваги показали 4 учні (33,3%); 3) дуже високого та високого рівня обсягу уваги не виявлено; середній рівень показали 9 дітей (75%), тобто 2 дитини (16,7%) підвищили свій рівень обсягу уваги; низький рівень був характерний вже для 3 учнів (25%), тобто дві дитини покращили свої показники обсягу уваги; з дуже низькими показниками рівня обсягу уваги дітей не залишилось; 4) високого рівня продуктивності уваги дітей групи не спостерігалось; у 4 дітей (33,3%) був середній рівень, тобто 3 дитини (25%) підвищили власний рівень продуктивності уваги; аж 8 учнів (66,7%) показали низький рівень продуктивності уваги, а з дуже низьким рівнем дітей вже не було виявлено.

Отже, очевидно, що у більшості дітей – аутистів показники рівня розвитку уваги покращились. Варто пам'ятати властивості запам'ятовування аутистів. Не можна припускатись помилок при подачі матеріалу. Діти – аутисти вивчають надто конкретно, без критики. Найефективнішими способами організації навчального процесу з аутистами молодшого шкільного віку були: розподіл матеріалу на частини, необхідність починати з простішого, використовувати пряму та зворотню послідовність, давати час на роздуми перед відповіддю, використовувати етапи (розповідь, демонстрація та практика). Кожне заняття повинно проходити у позитивно налаштованій атмосфері, супроводжуватись заохоченнями та мати емоційне значення для дітей з особливими потребами.

Література

1. Иванов Е. С. Детский аутизм: диагностика и коррекция / Е. С. Иванов, Л. Н. Демьянчук, Р. В. Демьянчук. – СПб. : Дидактика плюс, 2004.
2. Киричук О. В. Основи психології / О. В. Киричук, В. А. Роменець, Т. С. Кириленко, І. П. Маноха, В. М. Пискун, В. О. Татенко, Т. М. Титаренко. – К. : Видавництво «Либідь», 2006.
3. Комінко С. Б. Кращі методи психодіагностики / С. Б. Комінко: навчальний посібник. – Тернопіль. : Видавництво Карт – бланш, 2005.
4. Миронова С. П. Основи корекційної педагогіки : навчально – методичний посібник / С. П. Миронова, О. В. Гаврилов, М. П. Матвеева. – Подільськ : Видавництво Кам'янець – Подільського ун – ту ім. І. Огієнка, 2010.
5. Шульженко Д. І. Аутизм – не вирок / Д. І. Шульженко – Львів. : Кальварія, 2010.

1. Creation the project.	To work under the project	Guides and gives advice supervising the student's diary, talking to every supervisor and member of the group, analyzing, comparing the results. Calls to solidarity, to respect each other.	Carry out individual and pair work
2. Discussion the results. Evaluation.	To analyze the information, to make up a decision, to plan the form of the presentation.	Encourages to defeat jointly the project and to see the results of the work by evaluating the job of the individual students in the group. Creates the opportunity for students to speak and to think critically by listening, asking problematic questions. Evaluates the creative work and leads the students to the highest goals.	Identify the problematic issues and get ready to solve them jointly. Listen to each other very carefully, follow every one's opinion taking into account the culture of speaking. Defend the project, learn to evaluate themselves.

If I present the example from my own work experience about arrangement of project creation, it is thought that in every particular lesson planning a mini-project it is possible to turn it into a big one. As the following projects:

I. Creation the project «Calculator» in the Delphi medium.

The project is created in 3 classes.

For example:

- 1- class. It is planned as a project to find out the sum of two numbers.
- 2- class. It is completed by equipping with the calculator to execute the way 4.
- 3- class. It is completed and finished by using the menu.

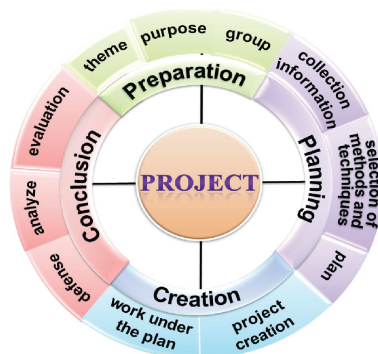
II. During the process of the next class one of the applied programs is thought to be planning of the individual program. The project work is organized within 7 classes. The project is organized individually or in pair in accordance with the students wish. «Projects auction» is held for project defeat. It can be held once a year. My students really like it. In my students' opinion (reflection):

1. every student can express himself as a creative person,
2. everybody can execute the job that he likes,
3. the tradition to perform independent work is formed,
4. develops the tradition to represent himself, to define himself as well as to execute his own abilities and opportunities,
5. becomes educated to responsibility, to respect, to share his own opinion, to be tolerant, to work in group,
6. learns to evaluate his own job and the work of other students.

The projects that won in the «Projects auction» are processes, completed and prepared with the purpose to take part in various levels competitions.

lately in my experience. On the base of my observation I think that carrying out project researches, namely making students plan and do complicated tasks is efficient in mastering their knowledge in Informatics.

I represent the stages of project creation in the following «Project cycle» diagram. Here I divided the project work arrangement into 4 stages, and every stage consists of several parts as it was presented in picture 1.

Picture 1. Project cycle

Content of the project stages

Table 1.

States of the project work	Content of the work	Basic activities of the teacher in the solution of the educational purpose	Students activities
Preparation stage	To determine the theme and the purpose of the project. Dividing into groups.	Encourages students to select the theme within one direction. Teaches to plan taking into consideration the opinion of every student in the group.	Every student leaning on his own life experience (if it is available) shares his opinion and joining together determines the final purpose of the project.
Planning.	To show the ways of gathering and selecting information. To identify the work of every member of the group. To plan the work	Guides the students to collect the information independently. Listens to the decision of the collective discussion taking into account the opinion of every student, and in case of necessity shares his opinion. Checks the student's diary on the project.	Determine the work of every member of the group, define the time of achieving the first results planning the stages of working out their own theme. Show their readiness to execute the task. Creates the sample of the project.

Puzikova S.M.,

Doctor of Education, Professor

General and Ethnic Education Department al-Farabi KazNU

IMPROVEMENT OF SELF-DIRECTED LEARNING IN HIGHER EDUCATION (SOME SUGGESTIONS FROM LEARNING PROCESS PARTICIPANTS)

Academician S.P. Korolev once stated that «if you did something quickly, but badly, everyone will forget that you you've done it quickly, but will remember that you have done it badly» [1, p.7]. These words, as ever, are relevant in the modern era, the age of information, where each subsequent stage of society development becomes 3-4 times shorter than the previous one; the flight of time is accelerating, and therefore making wrong decisions becomes unsafe for the future.

Self-directed work in the educational process allows to develop individual's ability to quickly make creative decisions in unconventional circumstances. Productively organized self-directed work is now an important mechanism for the development of creative potential of every individual and a real reserve in implementation of continuing education paradigm.

Improvement of self-directed work is closely related to and determined by a rapid pace of computer technology development, in connection with which the question of thoughtful, not mechanical implementation in the learning process emerges full blown. Our life has been smoothly entered by social media (blogs, wiki-technologies, audio, video services, microblogs (Twitter), social networks, e-mail, chatrooms, etc., to be fully used in the organization of all known forms of self-directed work (however, without absolute priority given to the role of telecommunications in training).

How to use these technical novelties with the most, even pedagogical, effect, given peculiar characteristics of a specific audience? In pursuit of innovation, social researches can provide indispensable help to a practicing teacher, as they are, being a «feedback», allow one to adjust the forms and methods of work, taking into account the aggregate of motivating factors in training, and to bring closer and join the research and practice. Through sociological surveys among students a teacher quickly gets a lot of creative and «integrative» ideas; some of them we will discuss in this article.

In November 2014 I conducted a survey among Master's degree students of the 1st course from several departments (Philosophy and Political Science, Mechanics and Mathematics, and Department of Law) of Kazakhstan's leading university – al-Farabi Kazakh National University. 62 respondents were interviewed.

Analysis of their responses revealed some interesting ideas that combine innovative and traditional forms of self-directed learning. Thus, a third of the respondents (33%) were in favor of making traditional forms of self-learning into actual practical classes, using group discussions, disputes and team games. Master's degree students

(especially among non-humanity specialties) believe that we need to increase the number of classroom and practical classes and to closely relate self-directed work with the industry-specific enterprises, practical production, and to turn CPM (independent work of a Master's course student) into working with employers. Respondents have also noted that the group work, rather than individual work, increases motivation factor and mutual intellectual activity, enhances the effectiveness of cognitive activity, through mutual control. Therefore, respondents believe the presence of a team to be the main condition for the effective conduct of independent work in a social group – 25%. It was also noted that self-directed learning is more effective if it is conducted in a «pair»; that is distributed to pairs of participants – 41,7%.

Respondents suggest that they could practice more often analysis of contemporary scientific literature, its collective discussion and comparative analysis of various sources, as a relevant form of self-directed learning – 11,3%. Master's course students also spoke in favor of wider practice of the work with primary sources, noting that the majority of students still obtain all the information from the Internet – it is like a «chewed gum» that has nothing to do with self-directed learning – 35, 5%.

Instead of a traditional preparation of an essay or a report on a topical issue, Master's course students believed it was possible to replace this type of work with the writing of a scientific paper with subsequent review by a teacher. In this case the best works of students should be awarded by free publication in a scientific journal of the school – University Herald, and its author could claim the reward in the form of advantageous employment for a specific company, upon recommendation of the university. Survey-participants pointed to the need to adopt the experience of the education system in the USSR, where «the best students were employed by the best companies» – 8,1%.

Master's course students also suggested that self-directed work with a teacher could be turned into workshops with foreign universities, into communication over the Internet with the students from other universities (for similar disciplines), and into teleconferences, where experience and relevant information could be exchanged – 6,45%. This format could be used to also carry out mutual assessment of the work of students from various universities. Evaluation results would be sent to email address and addresses of the universities, and to individual e-mail addresses – 11,3%. Experience has shown that mutual assessment of the students is quite effective; it results in self-assessment of the work, i.e., it automatically develops the skills of self-directed learning. Feedback obtained in this way allows a student to obtain information quickly and often to a greater extent than when his/her work is being reviewed by a teacher. In addition, not only the person that receives feedback is learning, but the person giving it learns, too [2, p.142].

Of interest is the proposal for the Master's degree students to create their own movie based on a particular problem situation, as a form of the self-directed work, where it will show how the situation is resolved. At the same time they emphasized the paramount importance of visualization of contemporary issues through this particular method.

Master's degree students suggest rather interesting forms of incentives for the quality and conscientious performance of self-directed work.

Omarova Zhanna Nurakhmetovna

Nazarbayev Intellectual School of Physics and Mathematics in Taldykorgan, Kazakhstan

EFFICIENT WAYS OF DIRECTION THE STUDENTS TO THE RESEARCH WORK IN THE CLASSES OF INFORMATICS (FROM THE WORK EXPERIENCE)

Abstract: Theoretical and practical methods of designing mentioned in project works, which can be applied in practical classes for increasing the teaching efficiency are considered in the work.

Key words: teach, Informatics, project works, project.

In the 4th part of the Message of the Head of our country N.A. Nazarbayev «Strategy «Kazakhstan-2050»: New political course of the formed state» «Knowledge and professional skills are main direction of the system of modern education, personnel training and retraining» it was said: «In order to be a developed competitive state we should turn into the highly educated country. ... Our citizens should be always ready to master their skills working with the most advanced equipment in the most modern manufactures. Also we should pay much attention to the functional competence of our children and generally all rising generation. It is very important for our children to be adopted to the present time.» In this concept the particular significance was pointed to the education, competence and qualification of the youth and future specialists. [1]

I believe that Informatics subject will open the way for gaining all-round education for our future generation as well as for their free development of businesslike and talent, intelligent and creative skills. One of the methods of this concept implementation is arrangement of project works in the classes of Informatics and in extracurricular time.

Setting the purpose « To create the conditions for formation research capacity which encourages the development of creative and logical thinking of students », I marked out the following **tasks** to be solved. They are:

1. To develop pupils cognition ;
2. To increase the interest in study;
3. To train independent study as well as development skills;
4. To find out right things in the information space and develop selection abilities;
5. To teach students to reflection;
6. To train to speak in public;
7. To form thinking abilities from critical point of view.

Taking into consideration the necessity to direct the students purposely and systematically in their project work and to encourage them to see the results of their own work, I have been arranging project works in the filed of programming mastering

The aims to study the course on «Business Communication» are as follows: to teach students to speak well and correctly, to develop speech image, to higher their level of theoretical and practical knowledge of speech culture, declamatory and polemics skills, to promote development of certain cultural, psychological and moral qualities as necessary background for their future successful professional activities [3, 5].

To be effective in communication is surely not very simple and rather time-consuming. There are theoretical as well as practical ways to solve it. To study theoretical issues of effective communication is a necessary but not sufficient condition to develop practical communication skills. Knowledge on business communication will change into particular skills of a manager or a specialist when they become an integral part of their activities and are used everywhere as much as possible. Thus it's important to remember a concept: *it's no use to know, it's necessary to be able to do; it's not enough to be able to do, it's necessary to act.*

Young people seeking for better carriers, wishing to become managers, entrepreneurs, leading experts need to learn all the details of their profession as well as know behavior code in the society and the sphere of business. Their success will be mostly dependent on ability to create an individual image, to behave in a proper way in different situations, to set out ideas clearly. Eventually it will help to realize shaped plans, to become a successful person having good reputation among their business partners.

Mastering basics of business communication when studying a course on «Business communication» will help future specialists to interact with partners in better way using appropriate behavior strategies and policy aimed at achievement of compromise and cooperation. Knowledge of different psychotypes of business partners, customers, colleagues and managers, mastering manipulation skills will promote development of communication experience of a businessman necessary for development of civilized market relations.

Finally it should be noted that an expert in any field of activities can stay at the lowest level of the social hierarchy or achieve the highest one having become a highly-educated qualified professional. Communicative competence can help to realize dreams and become a successful person being respected among other business people. One Chinese wisdom says: if you want to make a person happy for a day give him a fish; if you want to make him happy for the whole life – teach him to fish [4, p.7].

References

1. Vvedenskaia L.A., Pavlova L.G. *Delovaia ritorika* [Business rhetoric]. Rostov-on-the-Don, Mart Publ., 2002, 512 p.
2. Igebaeva F.A. On professional training of students of the agrarian university on new educational curriculums. *Sotsial'no-politicheskie nauki* [Social and political sciences]. International interacademic peer-reviewed journal. Moscow, Publishing House «Yur-VAK», 2014. No. 3, pp. 53-55.
3. Igebaeva F.A. *Delovye kommunikatsii: praktikum* [Business communication: practice book]. Ufa, Bashkir State Agrarian University Publ., 2013, 176 p.
4. Panfilova A.P. *Delovaia kommunikatsiia v professional'noi deiatel'nosti* [Business communication in professional activities]. Saint-Petersburg, Znanie Publ., 2001, 496 p.

First of all, it is recording the progress through social network, the Internet; making top rating every week – «The best independent works of the university»; organization of competitions under the same slogan, organization of get-togetherevening of teachers with the best master's course students, etc.

Secondly, financial incentives of the master's course students in the form of Gift vouchers for the purchase of outstanding and expensive scientific publications, as well as granting bonus points for current classes (although some respondents were adamantly against it, explaining: «I do not want to study for points»).

Third, which is not new but for many Master's course students the most important incentive would be a genuine public praise by a teacher in their current class (87, 1%).

It seems that these suggestions are worth considering, and possibly can be used at almost any stage of educational process.

Bibliography:

1. Sadovnichy V. Education as a safety factor in Russia // Alma Mater. Bulletin of the higher education institution. – 1998. – № 3. – pp. 3-8
2. Bogolepova S.V. Self- and peer assessment techniques as a tool in the development of students' independence // Materials from the reports of II All-Russian scientific and practical Internet conference «Organization of students' self-directed work» (December 6-9 2013) – Saratov: «New Project» Publishers, 2013. –p.188.

Abdullaeva P. T.

Al-Farabi Kazakh national University, Kazakhstan, Almaty

THE EDUCATIONAL BOOK OF A PEDAGOGICAL PROFILE AS A DIDACTIC CONTROL FACILITY TRAINING OF THE EXPERT IN THE CONDITIONS OF A VERSATILE MAGISTRACY

Formation of the new model of higher educational institutions based on the innovative system forming a network of management of knowledge, supporting production and a transfer of new knowledge and technologies motivation of innovative behavior demands reconsideration of a role and functions of scientific and methodical ensuring educational process of higher education institution.

Modern scientific and methodical providing the maintenance of the higher pedagogical education in connection with growth of information and fast obsolescence of knowledge leads to revision and processing of the content of education.

In this regard questions of creation and development of new textbooks and educational and methodical complexes, the practician and the theory of their analysis, cause constant interest, it is connected and with that that, the educational book is considered as the main tutorial and education of future experts.

The new world outlook and didactic organization of the higher professional pedagogical education expressed through Gosstandart is directed on a fundamentalization and humanitarization of education which stimulates growth of the knowledge base, in change of their specifics; introduction information technologies in the course of training as means of radical increase of efficiency of training of the expert; intensification of independent work of students/1, 24/. All these innovations impose new requirements to the substantial party of educational process and, therefore, contents of the educational book of a pedagogical profile.

According to it, we consider that the educational book for higher education institutions has to conform to certain scientific and methodical requirements.

First of all is an optimality of volume of the contents, its sufficiency and completeness. Contents volume (for 3 credits optimum 8-10 items of 1. educational text). Novelty of the contents is not less important (development of scientific and technical progress imposes requirements of updating of the content of education, in particular contents of the manual). Updating of textbooks in rules of licensing makes a reservation 5 years for social and humanitarian disciplines and 10 years for natural-science disciplines.

And as for the contents, especially important is a scientific and methodical and culturological level of the contents of the educational book here.

Obligatory is a compliance to requirements of Gosstandart of pedagogical education and to standard programs for the higher pedagogical education.

Following requirement: didactic level of the educational book, it training the potential, that is availability, ability to provide the developing material and to stimulate independent work. Also the personal focused, competence-based approaches have to be considered. Didactic level of the educational book is provided with originality and novelty of ways of creation of a training material (dialogicity: address to students, giving of various points of view, strong and weaknesses of the phenomena, processes, etc.), problematical character, reflexivity (stimulation of reflection, introspection, introspection, self-assessment of students, development of system of a self-assessment of processes by them, phenomena, etc.), contents practisedestination.

Are also important opportunity to enter the educational book in the scientific and pedagogical concept of the teacher, its correlation with the working plan and the schedule of educational process, i.e. providing with it the developed system of the organization of educational process and possibility of use in the changing prospect.

The main objective of our education has to have impact on selection of a training material for the book of a pedagogical profile – not only to give knowledge and to teach to use them, but also to check efficiency of their assimilation. The Polifonichnost of the Kazakhstan education is based on review and assimilation new with an obligatory exit to higher level. At foreign universities the main objective of education is granting opportunity to study, and control of knowledge is provided only at the exit.

Besides, it is necessary to consider essentially different ratios of classroom and out-of-class occupations. The volume of classroom occupations at us are twice more, than in foreign higher education institutions, and it doesn't allow to place emphasis on mainly independence

Cand. of Philosophy Igebaeva F.A., cand. of Philology Tukaeva G.S.
Bashkir State Agrarian University

ON DEVELOPING COMMUNICATIVE SKILLS OF MODERN AGRICULTURAL UNIVERSITY GRADUATES

Communication is one of the most important parts of our lives. Once Antoine de Saint-Exupery said: «The greatest luxury is the luxury of human communication». It goes without saying mastering communication skills is necessary for every person regardless of activities they are engaged in. It's more essential for business people: entrepreneurs, economists, managers, people involved in the sphere of management. Unfortunately, current practice of Russian business demonstrates low level of verbal communication of chief executives and businessmen that diminishes their opportunities and doesn't let them fulfill themselves as high as possible.

It is known that courses on «Speech», «Business communication», «Business culture» are included in curriculums of many universities and colleges all over the world. These subjects are just climbing in Russia. Though a businessman is considered to be uneducated if they have low level of communication skills. Speech is the best passport of a person. If they want to be promoted, they should get particular knowledge and skills in the sphere of business communication.

Business practice in the 21st century is on the new stage of business relation development where professional training of future specialists for every sphere of social life including agriculture plays an important role. Taking into account the fact that nowadays Bashkir State Agrarian University is the so-called forge for training management personnel, economists, agricultural experts for agrarian industry of the republic of Bashkortostan, we must change our requirements for students themselves.

Today the very educated, creative and active young people become the main factor of economic growth and development of Bashkortostan, able to realize competing advantages of the region. Thus, current graduate of the agrarian university must get not only special knowledge and skills but they should be competent professionals that know organization and development principles of the society where they live and work, having basic skills of intelligent and educated communication, able to solve problems set by the life [2, p.54].

Therefore we, teachers, are facing a vital task to give the knowledge, to develop such common cultural and professional competences, such system of values and preferences that help our graduates, future specialists, to succeed in any sphere of our republic's economy.

Today the Federal State Standard on Higher Professional Education of the third generation distinguishes new common cultural and professional competences of higher educational institution graduates. Their development is expected due to obligatory course on «Business communication». The subject is included into the professional cycle and is a part of its basic part being related to Russian Language and Speech Culture, Rhetoric, Logics, Social Psychology, Ethics of state and municipal service.

ориентированным в будущее, и актуальными задачами профессионально-экономического ориентирования, вообще, и будущих учителей, в особенности.

Экономическое воспитание до последнего времени находило отражение в содержании педагогической науки, главным образом, при рассмотрении вопросов трудового воспитания. Эта ситуация была приемлема в рамках существовавшей ранее командно-административной системы. Рыночная модель в силу материального принуждения резко усиливает субъективную позицию людей в экономической деятельности, заставляет размышлять об ее эффективности, границах, цели, содержании, способах и результатах.

Процесс профессионально-экономического ориентирования будущих учителей нацелен на изучение экономического аспекта их предстоящей профессиональной деятельности, на приспособление к весьма разнородной образовательной среде, однако на практике, как показывает наблюдение, мотивация студентов к овладению экономическими знаниями и умениями, крайне низка. Это может быть следствием оторванности изучаемых экономических вопросов от реальных проблем конкретной профессиональной деятельности.

Как показывает исследование структуры рынка педагогических услуг в ряде регионов республики, он имеет усиливающуюся тенденцию к расширению, в то время как значительная часть учителей, подверженная выработанным за долгое время динамическим стереотипам и инерции, не проявляет необходимой в новых условиях профессиональной мобильности.

Приходится констатировать наличие, с одной стороны, объективных возможностей успешной профессиональной адаптации учителей в условиях вариативной образовательной среды, и с другой стороны, их недостаточную активную позицию в самореализации.

За последние годы в силу причин объективного характера совершен значительный прорыв и в самой экономической науке, знаменующий однозначный поворот в сторону положительной интерпретации рыночной модели экономики, как наиболее гибкой, саморегулирующейся, динамичной, а следовательно, перспективной. Однако эти экономические вопросы не нашли должного отражения в содержании педагогических дисциплин, а в программах экономических спецкурсов недостаточно преломлены анализируемые аспекты профессиональной деятельности.

In addition to the general requirements imposed to the educational book specific requirements to the educational literature of a pedagogical profile which is closely connected with pressing problems of life are revealed.

Reorientation of all humanitarian cycle to development in undergraduates of responsibility for valid values, formation of installations at them on free world outlook self-determination, common cultural competence, self-realization and self-updating/2/becomes the starting moment of a solution of the problem of coordination of a new paradigm of arts education (which treats also pedagogical) with didactic tradition.

The formed content of scientific and pedagogical education at a step of a magistracy provides education of patriotic and civil feelings, both at the teacher of the higher school, and at the student without what education loses meaning. The special attention when determining requirements to creation of the educational book is deserved by the accounting of national mentality, traditions and experience.

In the educational books providing the substantial part of pedagogical preparation in a versatile magistracy the variety of factors of development of world and domestic pedagogical science/3/reveals. Their main objective – to teach future professional to own practice of the independent social and pedagogical analysis. For self-determination and education at undergraduates of pedagogical culture at selection of a training material the close attention was paid to the description of dynamic, multivariable educational process.

It should be noted one more important feature of again created educational books – in them emphases on self-education and formation of humanitarian consciousness are strengthened. The variety of theoretical and methodological pluralism according to pedagogical discipline, debatability and a polemichnost of a statement in new educational books is explained by it.

The maintenance of educational literature of a pedagogical profile is connected with a complex of the qualification requirements reflecting the professional level of training of future expert. Feature of a training material consists in need of its continuous updating, editing/4/.

If for bachelors the principle of concreteness (their structure generally corresponds to traditional structure of the classical textbook in which the principles of progressiveness and recurrence of a statement of material are observed) is the cornerstone of preparation of educational books, for undergraduates the activity principle is the cornerstone of preparation of educational books: process of assignment, reproduction and processing by trainees of knowledge and functions of the professional assumes need of implementation in relation to them the practical and cognitive activity adequate to the human activity embodied in them (A.N. Leontyev), i.e. selection of scientific professional knowledge, its structurization occurred taking into account requirements of a concrete look and form of activity of future expert.

At creation of educational books for undergraduates the level of their preparation, possibility of realization of individual training, ability to self-training and interdisciplinary nature of training has to be considered.

When developing educational literature for a versatile magistracy of university it is possible to carry a task of the accounting of the specific abilities of conceptual and terminological character inherent in the different directions/5/to the major tasks.

At analytical comparison of character of a statement and structure of the content of education some types of books that will serve as a creative sample at further improvement of educational books of a pedagogical profile in a magistracy of university are revealed:

Convection (systematic), corresponding to traditions and having encyclopedic or monographic character. Realizes information function.

2. Programmed, has an appearance of the branched or linear program.

3. Problem, based on the theory of problem training.

4. Combined (universal), containing separate elements of other models.

5. Variable. Training provides professional and personal development of the expert and is focused on formation of creative identity. Consists of two subsystems: the invariant providing basic knowledge of undergraduates irrespective of their specialization and variable, corresponding to individual inquiries of the identity of future expert.

6. The author's textbook is characterized by kontseptulyany independence. It is developed for undergraduates of a certain specialty taking into account a certain number of lecture hours, and also existence of a laboratory and practical training.

7. The alternative textbook is created according to own training program, with the indication of differences from the standard training program.

Work on creation of the high school educational book on a pedagogical cycle of disciplines on the basis of department of the general and ethnic pedagogics of al-Farabi the general recommendations about his creation allow to formulate TREASURY, main from which are the following:

1. Definition of a role and place of this subject matter in training of the expert taking into account the qualification characteristic and the training program and a specification on this basis of the problems of training and education solved in the course of teaching a course.

2. Determination of character and volume of knowledge which have to be acquired by the student when studying all course, its subjects and each question of a subject.

3. Identification (by the curriculum, programs and textbooks) the volume of the knowledge gained as a result of studying of earlier passable disciplines, and use of results of this identification at determination of character and volume of knowledge of each question of a subject and at all course.

4. Definition of logical and didactic sequence of transfer of educational information for acquisition of knowledge, developments of skills, reproduction and use of the previous knowledge when studying each question of a subject, each subject and all course.

5. Development of structure of the textbook, division of the stated program material into methodically justified structural elements: sections, chapters, paragraphs.

6. Development on the basis of the accepted structure of the project plan of future textbook and its assessment.

7. Development of paragraphs according to the contents: division of the contents of the paragraph into parts and selection for each part of the paragraph of the corresponding form of expression (the text, illustrations, tables, etc.); registration of components of the paragraph, i.e. maintenance of its parts, in unity with a form of submission of information; modeling of cognitive activity of students when studying the paragraph and using its results in specification of the contents of the paragraph; design of

Эти общие размышления позволили нам подойти к рассмотрению основных противоречий, закономерностей и принципов процесса профессионально-экономического ориентирования будущих учителей.

Какие объективно действующие в этой сфере противоречия нам удалось установить?

Анализ теории вопроса и реальной практики организации учебно-воспитательного процесса в высшей школе позволил выделить следующие из них:

- противоречие между объективным характером рыночной модели экономики и слабой адаптацией учителей к новым экономическим условиям;

- противоречие между уровнем материально-технической оснащенности педвузов РК и актуальными задачами профессионально-экономического ориентирования будущих учителей;

- противоречие между всеобъемлющим характером экономической деятельности и реальным опытом организации экономического воспитания личности в рамках преимущественно производительного труда;

- противоречие между двусторонним характером процесса профессионально-экономического ориентирования и низкой мотивацией студентов к овладению экономическими знаниями и умениями;

- противоречие между широтой рынка педагогических услуг и отсутствием профессиональной мобильности у определенной части учителей;

- противоречие между объективной возможностью профессиональной адаптацией учителей и их недостаточно активной позицией в самореализации;

- противоречие между достигнутым в науке уровнем экономических знаний и мерой их использования в профессиональной деятельности педагога.

Охарактеризуем подробнее выделенные противоречия.

Та или иная социально-экономическая модель развития оформляет социальный заказ на личность определенного типа. Гибкая, подвижная рыночная экономическая модель, характеризующаяся бесконечным множеством факторов, на нее влияющих, выдвигает особые требования к субъектам профессиональной деятельности. В ситуации переходного периода, когда еще не стабилизировались спрос и предложение на рынке педагогического труда, на первый план выдвинулись негативные проявления изменений структурно-рыночной конъюнктуры. Наименее защищенные в социальном отношении труженики (врачи, учителя, деятели культуры, науки, искусства) оказались в подавляющем большинстве дезадаптированными и дезориентированными, не смогли сразу определить нишу приложения своих существенных сил.

Произошли колоссальные изменения в характере самой цивилизации, позволившие охарактеризовать постиндустриальный этап в ее развитии как «открытое информационное общество». Наступление своего рода новой формации естественным образом сказалось во всех областях общественной жизни, обнаружив при этом несоответствие между реальным уровнем материально-технической оснащенности учебных заведений, не

утверждения устойчивых связей между ними, мы не будем употреблять термин «педагогические законы», а термину «педагогическая закономерность» придадим значение, аналогичное значению законов» (В.Оконь. Введение в общую дидактику. – М., 1990. – с.177-178).

Свою оценку состояния проблемы предлагает И.Я.Лернер: «Как это ни странно, ни в одном учебнике педагогики, в отличие от учебников физики, обществоведения, химии и других наук, мы не найдем изложения законов процесса обучения... отдельные попытки сформулировать педагогические закономерности, в частности закономерности обучения, не были признаны и не увенчались успехом» (И.Я.Лернер. процесс обучения и его закономерности. – М., 1980. – с. 53-54).

Разрабатывая относительно целостную систему законов, принципов обучения и способов его оптимизации, Ю.К.Бабанский основывался на «диалектическом системно-структурном подходе» к обучению (Ю.К.Бабанский. Избр. педагогические труды. – М., 1989. – с.264). Опираясь на исследования М.А.Данилова, И.Т.Огородникова, В.В.Краевского, И.Я.Лернера, М.Н.Скаткина, Л.В.Занкова и др., он пытается сформулировать ряд закономерностей, характерных для учебно-воспитательного процесса, дать им системное описание.

Современный уровень развития науки, наличие многоплановых экспериментальных исследований позволяют преодолеть по преимуществу эмпирический подход к обучению и перейти от описания частных закономерностей к их целостному описанию. Г.И.Рябов отмечает теоретическую состоятельность трех основных способов упорядоченного категориального описания педагогических закономерностей: 1) систематизация их «снизу», от частных закономерностей ко все более общим; 2) систематизация «изнутри» уже известных законов и закономерностей; 3) систематизация «сверху», от наиболее широкого, абстрактного взгляда на педагогический процесс, путем восхождения от абстрактного к конкретному.

В нашем случае речь идет о закономерностях педагогического процесса, вообще, и о закономерностях процесса профессионально-экономического ориентирования, в частности.

Значимость любого научного исследования, как уже отмечалось, может быть установлена через анализ выявленных в нем закономерностей. Каково же соотношение противоречий, закономерностей и принципов педагогического процесса?

С одной стороны, противоречия, возникающие периодически в педагогическом процессе, как правило, являются частным проявлением нарушения закономерных причинно-следственных связей. С другой стороны, закономерность, установленная на высоком уровне теоретического обобщения, имеет в качестве обязательного прикладного аспекта соответствующие принципы организации педагогического процесса. Как видим, взаимосвязь противоречий, закономерностей и принципов педагогического процесса носит диалектический характер.

ways of fixing of knowledge and skills and implementation of feedback; definition of communications with other tutorials.

8. Registration of chapters of the textbook, placement of paragraphs taking into account sequence and logic of a statement of educational information.

9. Registration of the textbook in general.

Thus, in spite of the fact that the educational book in broad understanding is the fullest information model of the pedagogical system independent of character of the used carrier of educational information, we consider that the ordinary understanding of educational literature in modern conditions is limited. It not only constrains development of the pedagogical theory and practice, but also doesn't promote trained at all as persons to work on the inner world, to cultivate culture of pedagogical thinking (considering domestic specifics and modern realities of the higher education), i.e. prevents to use the educational book as a control facility training of the expert.

The list of the used literature

1. Verbitsky A.A. Active training at the higher school: contextual approach – М.: The higher school 1991.

2. Vzyatyshchev V., Romanova L., Sergiyevsky Century. From consciousness of a paradigm to educational practice//the Higher education in Russia. 1995, No. 3, page 35-44

3. The state requirements to a minimum of the contents and professional standard of the graduate of a magistracy for obtaining additional qualification «The teacher of the higher school»//the Bulletin of the Ministry of the general and professional education of the Russian Federation//the Higher and secondary education, 1997, No. 7, page 9-16

4. Lednev V. S. Content of education. – М 1989, page 138

5. Pedagogics and psychology of the higher school. / Under the editorship of S. I. Samygin. – Rostov-on to Don: A phoenix, 1998, with – 45-46

Карасева Л.М.

Филиал ФГБОУ ВПО «УГАТУ» в г. Стерлитамаке, Россия

ВЫЯВЛЕНИЕ КОМПОНЕНТНОГО СОСТАВА ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТА ТЕХНИЧЕСКОГО ВУЗА

Информатизация современного производства и общества ставит перед образованием, осуществляющим компетентно-ориентированный подход, задачу «производства компетентных людей, которые были бы способны применять свои знания в изменяющихся условиях и обладать компетенцией к самообучению на протяжении всей своей жизни [9]. В современных условиях знание и информация наиболее востребованы на рынке нематериальных ресурсов, что де-

лает информационную компетентность необходимым и многомерным результатом подготовки в вузе, влияющим на общую профессиональную подготовку выпускника, а значит, способствует повышению его конкурентоспособности на современном рынке труда [3].

В нашем исследовании информационную компетентность будем рассматривать как многомерный результат профессионального образования, характеризующийся оперированием информацией разной природы, как в индивидуальной, так и профессиональной деятельности.

Выявление состава информационной компетентности в зарубежных исследованиях идет через перечисление основных компетенций (способностей, знаний и умений). При этом отсутствует разбивка на какие-либо отдельные компоненты [1; 8; 9]. При выделении компонентного состава информационной компетентности российскими исследователями выделяются отдельные компоненты [2; 4; 5; 6; 7].

Для определения компонентного состава информационной компетентности технического вуза в 2013 и 2014 годах в нашем филиале в начале учебного года был проведен социологический опрос студентов 1 курса, только приступивших к учебе в вузе, и студентов 3 курса, начавших изучение общепрофессиональных и специальных дисциплин. Им предлагалось ответить на вопрос, что, по их мнению, входит в состав информационной компетентности студента вуза и перечислить дисциплины, на который происходит ее формирование. Результаты опроса студентов представлены в таблицах 1 и 2.

Таблица 1

Результаты опроса студентов при определении состава информационной компетентности студента вуза

Варианты ответов респондентов	1 курс, %		3 курс, %	
	2013 г.	2014 г.	2013 г.	2014 г.
Затрудняюсь ответить	41,2	20,5	0,0	0,0
Знания в области информатики, информационной техники и технологии	17,8	31,3	16,0	5,9
Умение работать с информацией	14	16,9	28,0	41,2
Владение и грамотное использование информации для решения жизненных и иных задач	19	20,5	32,0	41,1
Самостоятельное получение и обработка информации	4,0	2,4	8,0	0,0
Формирование мировоззрения	1,0	3,6	8,0	5,9
Умение получать новое знание	2,0	3,6	4,0	0,0
Коммуникативность	1,0	1,2	4,0	5,9

Анализируя результаты, представленные в таблице 1, отметим, что у студентов 1 и 3 курса повысилась практическая значимость информационной компетентности при решении задач различных областей. Кроме того, в два раза

Ахметов А.К.

д.п.н., профессор

*Мангистауский гуманитарно-технический университет,
Г. Актау, Республика Казахстан*

ПРОТИВОРЕЧИЯ, ВЫЯВЛЕННЫЕ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОРИЕНТИРОВАНИЯ УЧИТЕЛЕЙ

Приступая к анализу какого-либо явления или процесса, исследователи стремятся выявить и охарактеризовать их сущность, которая наиболее емко отражает глубинные связи, определяющие основные черты и тенденции развития. Как видим, выявление сущности, в свою очередь, связано с выявлением и обоснованием закономерностей протекания того или иного процесса.

Слабая разработанность категории «закон» в педагогической науке является, как отмечает Г.И.Рябов, наиболее уязвимым местом категориального аппарата (Г.И.Рябов. Закон эффективности обучения. – М.; 1993. – №1. – с.13-18). Однако стремление оперировать этой категорией было характерно для творчества многих педагогов-классиков, отдельных ученых в обозримом прошлом. Так, например, П.Н.Груздев отмечал: «Там, где закон раскрывает объективно существующие связи и отношения между явлениями независимо от субъекта, там он называется законом, закономерностью. Там же, где закон становится исходной точкой приложения деятельности, сил и устремлений человека, там он рассматривается как принцип, т.е. как закон в субъективном смысле, как закон или правило поведения субъекта» (Груздев П.Н. Понятие закона, принципа и правила в педагогике //Советская педагогика. – 1946. -№ 4-5. – с.5.).

Ученые стремились проводить разграничение понятий «закон» и «принцип». Особенно последовательно это сделано в учебнике «Педагогика» под общей редакцией Ю.К.Бабанского и Г.Нойнера (М., 1984), где обосновывается строгая обусловленность, детерминированность основных понятий: закон, цели, принципы, возможности, методы. Чаще использовалось в педагогике понятие «закономерность», преимущественно в двух значениях: 1) как статистический закон, закон-тенденция, проявление которого из-за сложности ситуации носит вероятностный характер; 2) недостаточно глубоко познанный и потому не имеющий четкого определения закон.

Сложность проблемы является причиной того факта, что даже в очень солидных обобщающих трудах по педагогике авторы обходят законы, описывая в основном принципы. Интересна точка зрения польского дидакта В.Оконя по этому вопросу: «В дидактике как общественной науке проблема формирования научных законов и их познания остается открытой... Учитывая большую сложность явлений обучения и воспитания в целом, в том числе трудность

його структури, змісту, функцій, сукупність методів, системних зв'язків, можливо-сті трансформувати професійні уміння в практичну діяльність [7, с. 216].

Специфіку ситуаційного підходу розкривали Ю. Бабанський та М. Поташник, які певною мірою здійснили переворот в думках і діяльності багатьох освітян. Учені доводили, що оптимізувати управління школою означає обрати або сконструювати таку систему заходів, яка б під час застосування їх в умовах конкретної школи перетворила структуру і процес управління на досягнення максимально можливого кінцевого результату діяльності школи при раціональному використанні часу на управлінську діяльність [6, с. 10].

Таким чином культура управління виявляється у здійсненні керівником управлінської діяльності через систему взаємозв'язків із колективом, виконання своїх обов'язків, які проявляються в реалізації управлінських функцій.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що важливим елементом концептуальних основ процесу формування управлінської культури майбутніх керівників шкільного закладу є визначення аксіологічного, антропологічного, гуманістичного, емпіричного, інтуїтивного, комунікативного, культурологічного, наукового, особистісно-орієнтованого, рефлексивного, синергетичного, системного, ситуаційного, функціонального підходів, що можуть оптимізувати цей процес, зробити його більш ефективним і таким, що відповідає потребам суспільства.

Література

1. Велитченко Л. К. Методологічна сутність категорії підходу в науковому дослідженні / Велитченко Л. К. // Психологія та педагогіка. – 2009. – № 2. – С. 72 – 79.
2. Заренок Н.Н. Культура управления: Учеб. Пособие / Н.Н. Заренок. – Мн.: Выш. шк., 1990. – 156 с.
3. Коротков Э.М. Исследования систем управления / Э.М. Коротков. – М.: ДеКА, 2000. – 288 с.
4. Мармаза О.І. Організаційна культура управління / О.І. Мармаза // Управління школою. – 2003. – № 7(19). – С. 19-23.
5. Мельник В. Стандарти управлінської кваліфікації керівника навчального закладу / В. Мельник // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 4. – С. 77-82.
6. Поташник М. М. Управління сучасною школою / М. М. Поташник, О. М. Мойсеев // Підручник для директора. – 2002. – №1–2. – С. 6 – 35.
7. Фокшек А.В. Системний та синергетичні підходи як модель сучасного педагогічного процесу / А.В. Фокшек // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету: Зб. наук. статей / Ред. кол.: І.П. Аносов (голов. ред.) та ін. – Мелітополь. – 2011. – Вип. 6. – 372 с. – С. 213-220.
8. Шамова Т. И. Управление общеобразовательным процессом в адаптивной школе / Т. И. Шамова, Т.М. Давыденко. – М.: Центр «Педагогический поиск», 2001. – 384 с.

уменьшилось количество студентов 1 курса, затрудняющихся ответить на поставленные вопросы, что указывает на более осознанное понимание результатов современного образования.

Таблица 2

Результаты опроса студентов при выборе дисциплин, на которых происходит формирование информационной компетентности студента

Варианты ответов респондентов	1 курс, %		3 курс, %	
	2013 г.	2014 г.	2013 г.	2014 г.
Гуманитарные дисциплины	4,0	10,8	12,0	6,0
Естественнонаучные дисциплины	32,7	41,0	12,0	12,0
На всех дисциплинах	63,3	48,2	76,0	82,0

Результаты таблиц 1 и 2 наглядно показывают, что для формирования информационной компетентности студента необходимы знания, умения и навыки, которые могут быть получены на дисциплинах гуманитарного, естественнонаучного, общепрофессионального циклов, в процессе всего курса обучения в вузе. При этом третья часть студентов выделяют дисциплины информационного цикла как основные при формировании информационной компетентности.

Исходя из анализа вышеуказанных научных работ и проведенного социологического исследования, в составе информационной компетентности можно выделить следующие компоненты [3; 4]:

Когнитивный компонент, который определяется как интегративный тезаурус дисциплин информационной направленности, что предусматривает систему знаний основных методов, способов и средств получения, хранения и переработки информации, основных принципов внутреннего устройства и работы ЭВМ, а также программных продуктов, необходимых для процесса обучения и будущей профессиональной деятельности.

Личностный компонент, который проявляется в личностных качествах субъекта через: понимание сущности и значения информации в развитии информационного общества; осознание социальной значимости своей будущей профессии; высокую мотивацию к выполнению профессиональной деятельности; адаптируемость к постоянно изменяющимся условиям современного информационного общества.

Коммуникативный компонент, отражающий способности логически верно, аргументировано и ясно строить устную и письменную речь; знание, понимание и применение формальных языков и иных видов знаковых систем, технических средств коммуникаций в процессе передачи информации; умение работать в команде.

Технико-технологический компонент, включающий в себя систему знаний и навыков работы с ЭВМ как средством управления информацией, что предусматривает понимание принципов работы, возможностей и ограничений технических устройств, предназначенных для автоматизированного поиска и обработки информации, использование прикладного программного средства для решения практических задач профессиональной деятельности.

Рефлексивный компонент, который предусматривает применение вновь полученных и имеющихся знаний для решения учебных и профессиональных задач; способности к обобщению и сопоставлению разных источников информации, что в конечном итоге должно способствовать саморазвитию и желанию повышения своей профессиональной квалификации в течение всей своей жизни.

Таким образом, представленные выше компоненты объединяют все виды деятельности, направленные на формирование информационной компетентности и позволяют рассматривать ее с позиции многомерности.

Таким образом, информационная компетентность студента, являясь многомерным результатом профессионального образования, включает когнитивный, технико-технологический, личностный, коммуникативный и рефлексивный компоненты, характеризуется оперированием информацией разной природы, как в индивидуальной, так и профессиональной деятельности.

Литература

1. Ахаян А.А. Зарубежный опыт развития информационной компетентности учащихся [Электронный ресурс] / А.А. Ахаян, О.А. Кизик // Электронный научно-педагогический журнал «Письма в emissia.offline» – ART 1220, декабрь 2007 г. – URL: <http://www.emissia.org/offline/2007/1220.htm>.
2. Зайцева О.Б. Формирование информационной компетентности будущих учителей средствами инновационных технологий [Текст]: автореф. дис. ...канд. пед. наук. / О.Б.Зайцева. – Брянск, 2002. – 19 с.
3. Карасева Л.М., Дорофеев А.В. Моделирование учебной деятельности как условие формирования информационной компетентности студентов технического вуза // Фундаментальные исследования. – 2014. – № 8 (часть 3). – С. 717-721.
4. Многомерные модели в проектировании профессионального образования: монография / А.В. Дорофеев, Л.М. Карасева, А.Ф. Латыпова. – Стерлитамак: СФ БашГУ, 2014. – 192 с.
5. Савельева С.В. Формирование информационной компетентности будущих инженеров в вузе [Текст]: дис. ... канд. пед. наук / С.В. Савельева. – Челябинск, 2010. – 187 с.
6. Смолянинова О.Г. Развитие методической системы формирования информационной и коммуникативной компетентности будущего учителя на основе мультимедиа-технологий [Текст]: дис. ... д-ра пед. наук / О.Г. Смолянинова. – СПб., 2002. – 504 с.
7. Тришина С.В. Информационная компетентность специалиста в системе дополнительного профессионального образования [Электронный ресурс] / С.В. Тришина, А.В. Хуторской // Эйдос: интернет-журнал. – 2004. – 10 марта. – URL: <http://www.eidos.ru/journal/2004/0622-09.htm>.
8. Hutmacher W. Key competencies for Europe [Текст] / W. Hutmacher // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. Council for Cultural Co-operation (CDCC) // Secondary Education for Europe Strasburg, 1997.
9. Knowles M.S. The Modern Practice of Adult Education. From Andragogy to Pedagogy [Текст] / M.S. Knowles. – Chicago, 1980. – 43 p.

Отже, культура управління існує як система знань про процеси управління, структури управлінських систем, форми, методи і принципи управлінської діяльності, а процес формування управлінської культури майбутнього керівника шкільного закладу є складною, динамічною та відкритою системою й потребує різноаспектних підходів до її вивчення.

Поняття «підхід» трактується як ракурс дослідження, вихідна позиція, з якої починається дослідження і визначається його спрямованість відносно мети. Як зазначає Е. Коротков, такий підхід може бути аспектним, концептуальним і системним. Аспектний підхід передбачає вибір окремої грані, аспекту проблеми, концептуальний – попередню розробку концепції дослідження [3, с.32].

Л. Велитченко визначає підхід як «апріорну думку про сутність досліджуваного явища, логічний суб'єкт і логічний предикат якого утворюють вихідну посилку в теоретико-емпіричному аналізі». Через поняття «підхід» розкривається «важливий методологічний смисл», який стосується, «в першу чергу, проблеми належності досліджуваного суб'єкта до якоїсь онтологічної сукупності явищ. Така сукупність, описана в термінах того чи іншого теоретичного конструкта, є об'єктом вивчення з визначенням аналітично вичленованого предмета дослідження. Визначення підходу відкривається в даному разі як виявлення системних зв'язків між поняттями, що належать до вибраної парадигми» [1, 75]. Отже, поняття «підхід» має не тільки методологічно-пізнавальну (гносеологічну) підоснову, воно нею є завдячуючи її онтологічній квінтесенції.

Аналіз сучасної філософської, психологічної та педагогічної літератури показує, що існують різні підходи до розкриття специфіки процесу формування управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу: аксіологічного, гуманістичного, комунікативного, культурологічного, наукового, особистісно-орієнтованого, системного, ситуаційного, функціонального.

На нашу думку, наведені підходи, на жаль, не повністю розкривають всієї специфіки процесу формування управлінської культури майбутніх керівників загальноосвітнього закладу, а дослідниця Т. Шамова підходи до управління розподіляє на дві великі групи. Перша з них охоплює функціональний, системний, ситуаційний, оптимізаційний і дослідницький підходи. До другої групи ввійшли з людиноцентристський, рефлексивний, аксіологічний, особистісно-орієнтований [8, с. 57].

Так як процес формування зазначеної управлінської культури керівника шкільного закладу розуміємо як систему взаємопов'язаних, взаємозалежних компонентів та професійних, культурологічних, особистісних якостей, рівень сформованості яких сприяє ефективному здійсненню управлінської діяльності, що й потребує системного підходу до його вивчення.

Ми погоджуємося з А. Фокшек, що саме системний підхід спирається на переважанні цілого відносно його складових компонентів й передбачає безперервний перехід від спільного до часткового в основі якого лежить істинна мета, що дозволяє розглядати той чи інший процес (це стосується і педагогічного процесу як системи і процесу формування якого-небудь виду культури як системи) з точки зору

рентоспроможного та професійно мобільного, здатного до ефективної управлінської діяльності через постійне підвищення професійної компетентності та педагогічної культури.

Достатньо уваги приділено вітчизняними і зарубіжними вченими питанням професійної та педагогічної культури спеціалістів (К. Абульханова, В. Базилевич, А. Барабаншиков, О. Бондаревська, О. Гармаш, В. Гриньова, С. Єлканов, І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Пехота, Т. Саламатова, В. Семиченко, В. Сухомлинський), як окремих напрям розглядається проблема управлінської культури керівників організацій (Б. Гаєвський, В. Иванов, М. Кабушкін, С. Королюк, О. Мармаза, В. Новоселов, Л. Орбан-Лембрик, Ю. Палеха, В. Патрушев, Н. Рождественська, А. Фокшук, О. Ярковой та ін.), проте системних досліджень зазначеної проблеми все ж недостатньо.

Спочатку розкриємо сутність понять «культура управління» та «управлінська культура».

«Культура управління – не просто компонент системи управління, – зазначає М. Заренок, – це соціальне явище, яке має суттєвий вплив на всі сторони суспільного життя». Причому дослідник відмічає: низька культура управління сприяє зниженню загальних результатів діяльності, перешкоджає мобілізації колективу і реалізації творчих резервів праці, стає «головним гальмом» раціоналізації управління [2, с. 88]. У свої дослідження вчений виокремлює такі групи елементів культури управління, як: соціальна спрямованість; особиста культура керівника та стиль його керівництва; морально-психологічний клімат; умови організації управлінської праці; порядок проведення масових і організаційно-управлінських заходів; організація роботи з листами, зверненнями, пропозиціями й завами працюючих; участь підлеглих в управлінні [2, с. 89].

О. Мармаза розглядає культуру управління освітнім процесом як сукупність таких елементів, як: особиста культура управлінських кадрів, якість керівництва процесом та умов праці, культура роботи з документами та інформацією й наголошує на органічному поєднанні та залежності всіх елементів, але визначальним вважає особисту культуру управлінців, яка має такі складові, як: рівень загальної культури; наявність моральних, ділових та особистих якостей, знання передової практики управління; вміння застосовувати управлінську техніку та технологію [4, с. 20].

Слід підкреслити, що управлінська культура є складовою професійної компетентності, яка визначається сукупністю знань, необхідних для даної педагогічної спеціальності або посади; умінь і навичок, необхідних для успішного виконання функціонально-посадових обов'язків; професійних, ділових і особистісних якостей для більш повної реалізації власних сил, здібностей і можливостей при виконанні функціонально-посадових обов'язків; загальної культури, необхідної для формування гуманістичного погляду, духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; мотивації професійної діяльності [5, с. 77].

К.и.н. Сулейменов М.А.

Инновационный Евразийский университет, Казахстан

ПЕРСПЕКТИВЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ

Несмотря на то обстоятельство, что образование, наряду с рядом других социальных институтов, определяет прогресс общества, оно отличается добротным консерватизмом. Например, такие революционные достижения человеческой деятельности как кино или телевидение не один десяток лет пытаются занять подобающее место в учебном процессе, но, увы, без особых успехов. Книги, преподаватели по-прежнему играют здесь определяющую роль. По-видимому, наша цивилизация достигла той точки в своем развитии, что в контексте образования следует констатировать не необходимость реформы/модернизации, а настоящей революции. При этом не только методов, форм, но и нового понимания места и роли данного социального института в культурно-цивилизационном прогрессе.

В прошлом, например, в средние века, Новое время утилитарное назначение образования связывалось с обучением молодежи. Тем самым, как сегодня выясняется, его роль недооценивалась. На самом деле воздействие образования на конкретного индивида (обучающегося) и общество в целом значительно объемней и многообразней. Оно непосредственно в позитивном ключе улучшает: физическое здоровье человека и его социально-экономическое положение, экономику и поступательность общественного развития.

Растущий спрос на высшее образование в Казахстане многими воспринимается как «модный тренд». На самом деле, это мировая тенденция. Образование превратилось в динамично развивающуюся отрасль экономики. В странах, располагающих престижными вузами, образование превратилось из традиционно дотационной сферы в экспортно-ориентированную отрасль. Правда, отечественное образование не может «щеголять» какими-то значительными достижениями подобного характера. Хотя за период суверенитета определенные успехи налицо. Например, и в отечественных вузах, пусть в небольшом количестве, но учатся иностранцы.

В этой связи для укрепления конкурентных начал высшей школы на мировом рынке требуют перестройки заскорузлые административно-командные методы управления образованием, идеальные для негатива, коррупции. Выход в развитии результативных технологий, основанных на рыночных отношениях, инновационном климате.

Сегодняшние методы обучения, опирающиеся на лекцию и семинары, имеют солидный многовековой стаж. Они с честью послужили задачам просвещения десятков поколений студенчества, но не подходят для реализации процесса всеохватывающего высшего и непрерывного образования. Прежняя, традиционная дидактика предполагает применение значительных материальных и человеческих ресурсов, организационно ограничена необходимостью нахождения студентов в стенах вуза.

Информатизация, новые коммуникационные возможности, компьютеризация, социальные сети и иные плоды научно-технического прогресса предоставляют «образовательной революции» невиданные инструментарий, инфраструктуру, и подготовленную многомиллионную аудиторию.

Любое учебное заведение, применяя открывшиеся возможности, способно реализовывать программу и индивидуального обучения на любых расстояниях, и в расчете на любой контингент обучающихся.

Однако, даже в таких благоприятных условиях не стоит сбрасывать со счетов реалии жизни. Их знание и учет в функциональной деятельности системы высшего образования, безусловно, важны и необходимы.

Например, несмотря на все усилия вуза, численность обучающихся к выпуску сокращается; наблюдается устойчивый рост спроса на специалистов технического и естественно-научного профиля, хотя набивший оскомину императив о «экономистах и юристах», не собирается сдавать свои позиции без боя, позиции без боя. Большой прок в обучении, если оно совмещено с профессиональной деятельностью. На вопрос «где обучаться?», чаша весов склоняется в сторону классического университета, а не специализированного вуза. Ведь современная меняющаяся ситуация на рынке труда усиливает конкурентные начала у выпускника первого типа вуза, поскольку предполагает перспективу неоднократной смены места работы.

Нам удалось остановить внимание лишь на некоторых моментах в высшей школе, требующих своего разрешения. А работы здесь предстоит очень много. Так, известный политолог Д. Сатпаев отмечает: «Казахстанская система образования... напоминает «интеллектуальный глянец». Много красивых картинок. Несколько умных мыслей. А после прочтения – всё равно пустота» [1]. Отсюда следует: дело за «малым» – наполнять отечественное высшее образование реальным содержанием. Ведь от состояния любого социального института зависит состояние социума в целом. Н.А. Назарбаев в Послании «Стратегия «Казахстан-2050» специально остановился на проблемах образования. Так, в одном из разделов «Знания и профессиональные навыки – ключевые ориентиры современной системы образования, подготовки и переподготовки кадров» им определены следующие приоритеты: развитие системы инженерного образования; развитие системы социальной ответственности в сфере образования; модернизация методик образования; трансферт технологий; кооперация науки и бизнеса [2].

Литература:

1. Сатпаев Д. В Казахстане заговор против образованных людей / <http://forbes.kz/>.
2. Назарбаев Н.А. Послание Президента Республики Казахстан – Лидера нации Нурсултана Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» / <http://akorda.kz/ru/>.

цілеспрямовано формувати у майбутніх спеціалістів комунікативні уміння і навички, основною складовою яких є комунікація, застосовуючи різні засоби та методи, поєднуючи традиційні та сучасні інтенсивні інформаційні технології навчання. Використання комунікативного підходу в процесі навчання студентів технічних вузів дає позитивний результат на опанування та подальше використання іноземної мови в професійній діяльності.

Литература:

1. Бладова Д. Англійська мова для студентів телекомунікаційних систем. Проблеми і можливі вирішення. Режим доступу: <http://www.beta-iatefl.org/1076/blog-publications/english-telecommunications-problems-possible-solutions/>
2. Биркун Л.В. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови / Л.В.Биркун, В.В. Мошков.-- Oxford University Press, 1998.–С. 5–48.
3. Коваленко О.Я. Книга вчителя іноземної мови. – Харків: Торсінг, 2005.–С.16–279.
4. Коваленко О.Я. Книга вчителя іноземної мови. – Харків: Торсінг, 2005.–С.30–279
5. Павлова О.Ф. Презентація як метод изучения іноземного мови: матеріали 8 міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 23 січня 2014р.–С.89–91.
6. Рапопорт І. А., Турій Г.А. Самостійна робота з іноземної мови учнів старших класів / І.А.Рапопорт, Г.А.Турій.–К.: «Радянська школа» 1979.–С.16–104.

Кожевникова Алла Власівна

*к.пед.н., старший викладач кафедри педагогіки і педагогічної майстерності
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького*

Баландюк Катерина Євгенівна

*студентка магістратури спеціальності «Управління навчальними закладами»
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сучасні вимоги до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі потребують високої професійної компетентності всіх учасників, а особливо – керівників шкільного закладу. В свою чергу модернізація професійної освіти припускає підготовку висококваліфікованого фахівця, конку-

як прями так і непрями), підготовка і проведення телемостів і телеконференцій; тобто слід застосовувати такий підхід до процесу викладання іноземної мови, де в центрі навчальної діяльності знаходиться не викладач (teacher-centre approach) а сам студент (student-centre approach), який є основною дією особою навчального процесу. Роль викладача при такому підході зводиться до того щоб підказати, направити і спонукати студентів в їхній пошуково-творчій навчальній діяльності. При навчанні монологічному і діалогічному мовленню слід застосовувати мовленнєві ситуації і рольові ігри, які забезпечують формування в студентів умінь і навичок усно-мовленнєвої взаємодії знайомлять їх із професійно-орієнтованими ситуаціями в яких вони в реальних умовах зможуть використовувати набутий мовленнєвий досвід. Значне місце у формуванні комунікативних навичок студентів займає навчання аудіюванню. Студентам слід пропонувати для прослуховування монологічні та діалогічні професійно-спрямовані тексти. Контроль розуміння прослуханого можна здійснювати різними формами з використанням вербальних і невербальних засобів. При навчанні письма звертається увага на удосконалення орфографічних навичок і проводиться робота з розвитку умінь зв'язного писемного мовлення. Студенти повинні вміти написати всі висловлювання, сформульовані ними в усній формі, а також написати резюме, есе, анотацію. Однією з важливих умов для досягнення успіху при вивченні іноземної мови є відбір цікавого професійно – орієнтованого матеріалу, доступного для отримання з нього практично-корисної інформації. Застосування сучасних дидактичних принципів наочності, використання аудіо- та мультимедійних засобів є також обов'язковою умовою ефективного навчального процесу. Інформаційні технології навчання – це процес підготовки і передачі інформації студенту за допомогою комп'ютерної техніки і програмних засобів. Вивчення іноземної мови пов'язане з рівнем розвитку особистості і таких рис характеру як цілеспрямованість, наполегливість, організованість, допитливість. Тому в навчальному процесі доцільно враховувати психологічні особливості студентів. Лише за таких умов можливо організувати ефективне навчання і самостійну роботу як складову процесу здобування знань. На сучасному етапі одним із ефективних і цікавих засобів залучення студентів до навчальної діяльності є проведення мультимедійної презентації, підготовка до якої є абсолютно самостійним видом роботи. Презентація може бути своєрідним планом уроку і його логічною структурою, тобто її можна використовувати на будь якому етапі уроку: чи то подача нового матеріалу чи його закріплення, контрольна робота чи перевірка домашнього завдання. Застосування мультимедійних презентацій сприяє розвитку мислення і пізнавальної діяльності забезпечує індивідуальну траєкторію навчання [5, с.89].

Створення презентації в честь студентів «самостійно здійснювати послідовний цикл навчальних дій спрямованих на володіння відповідним матеріалом, або формування певних умінь»[6;16].

Отже, щоби вирішити проблеми які виникають у процесі викладання англійської мови у студентів технічних вузів напрямку телекомунікацій потрібно

Совгіра С.В., Гончаренко Г.Є.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КОНЦЕПЦІЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Об'єктивні умови та перспективи розвитку суспільства вимагають конструктивних і оперативних рішень, здатних призвести до гармонізації у взаємодії особистості і навколишнього світу. Прагнення до відображення цієї гармонії торкається конкретного аспекту означеної проблеми – екологічної безпеки освітнього середовища.

У контексті педагогічного процесу екологічна безпека освітнього середовища набуває виключного значення, особливо з урахуванням гуманітарних характеристик екологічної безпеки: культурологічних, моральних, психологічних, здоров'язберігаючих.

Феномен освітнього середовища відображений у працях багатьох вчених (Г. Ковальов [2], В. Рубцов [5], В. Ясвін [6] та ін.).

Проблема забезпечення безпеки сучасного освітнього середовища знайшла відображення у працях І. Басєвої [1], В. Мошкіна [3], В. Овечкіна [4] та ін. Інтереси вчених концентруються переважно навколо вивчення інформаційної та психологічної безпеки життєдіяльності суб'єктів освітнього процесу.

Науковці одностайні у думці, що екологічна безпека має на увазі стан захищеності довкілля та життєво важливих інтересів людини і громадянина від можливого негативного впливу господарської та іншої діяльності і загроз виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, їх наслідків. Під екологічно безпечним освітнім середовищем вони розуміють систему психолого-педагогічних умов, впливів та можливостей, які забезпечують захищеність особистості від негативного впливу екологічних факторів і оптимальність взаємодії зі світом природи.

Концепція функціонування екологічно безпечного освітнього середовища базується на врахуванні специфіки рівня освітнього процесу, який в ній функціонує. В рамках концепції визначальними виступають рівневі чинники забезпечення особистісної захищеності суб'єктів освітнього середовища. До них відносяться:

1) вікові особливості розвитку особистості суб'єктів освітнього процесу. У сучасних напрямках еколого-психологічного знання розкриті відмінні риси процесу формування екологічної свідомості особистості на різних вікових етапах, які конкретизують змістовне наповнення педагогічного впливу з розвитку екологічних уявлень, суб'єктивного ставлення до світу природи, технологій та стратегій взаємодії з природою. Облік цього чинника в рамках обґрунтування концепції відобразився в діагностичній спрямованості на вивчення компонентів екологічної свідомості особистості, що розвивається в

умовах освітнього середовища, на отримання «людського» результату апробації концепції; в можливості забезпечення екологічної безпеки освітнього середовища вихованців;

2) навчально-виховні цільові пріоритети педагогічної та навчальної діяльності суб'єктів освітнього середовища, що визначаються статусом освітньої установи. Облік цього чинника в рамках обґрунтування концепції відбився в оцінці правових, фінансових, технічних можливостей, кадрового педагогічного потенціалу, контингенту учнів освітнього середовища різного рівня;

3) ступінь впливу на освітнє середовище джерел небезпеки, що викликають дестабілізацію стану екологічної безпеки. Облік цього чинника в рамках обґрунтування концепції відобразився в повноцінному забезпеченні вихідних статусних і функціональних особливостей освітнього середовища установ різного рівня освіти в аспекті екологічної захищеності;

4) значимість проблемних протиріч екологічної модальності, ціннісне ставлення педагогів до процесу екологізації освітнього середовища. Облік цього чинника в рамках обґрунтування концепції відобразився в аналітико-стимулюючому етапі реалізації виховно-дидактичного потенціалу екологічно безпечного освітнього середовища в процесі цілеспрямованого педагогічного зондування актуального стану освітнього середовища;

5) насиченість освітнього середовища (представленість об'єктів безпечної взаємодії), структурованість освітнього середовища (концентрованість й інтенсивність продуктивної безпечної взаємодії з усіма компонентами освітнього середовища) в контексті сенсорно-екологічних параметрів безпечної взаємодії.

Розроблена концепція відповідає сучасним реаліям екологічної ситуації у світі.

На концептуальному рівні функціонування екологічно безпечного освітнього середовища включає в себе: теоретико-методологічне обґрунтування наукової проблеми; модель екологічно безпечного освітнього середовища з його основними компонентами; змістовні характеристики структурних компонентів екологічно безпечного освітнього середовища; його джерела, фактори і принципи; якісні та кількісні показники та критерії оцінки безпеки освітнього середовища.

Змістовний рівень функціонування екологічно безпечного освітнього середовища передбачає співрозмірність проблемного поля екології, екологічної психології, екологічної психопедагогіки. В якості факторів функціонування екологічно безпечного освітнього середовища виступили: сучасна якість інформації про об'єкти і явища навколишнього світу; актуальність, затребуваність і можливість якісного перетворення навколишньої дійсності; стан загальної екологічної освіченості в даних умовах розвитку соціуму; відповідність мети екологічно безпечного освітнього середовища загальним цілям формування змісту освіти; необхідні, в світлі екологічної ситуації, характеристики особистості, що позначають її, з точки зору екологічної безпеки, орієнтують на результат, продукт освітнього процесу в умовах даного освітнього середовища.

держави у її досягненні. «Виконання вимог Державного стандарту є обов'язковим для всіх навчальних закладів, що надають загальну середню освіту» [3, с. 16].

Основне завдання середньої загальноосвітньої школи забезпечити базову середню загальну освіту, тобто випускники школи повинні володіти іноземною мовою на рівні B1 згідно загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, що передбачає розуміння основного змісту чіткого нормативного мовлення на знайомі теми, розуміння головного змісту багатьох радіо та телепрограм про поточні справи коли мовлення відносно повільне і чітке; вміння будувати прості зв'язні висловлювання для вираження особистих вражень, надій, сподівань; вміння писати листи та зв'язні повідомлення на знайомі теми [4, с. 30]

Але в технічний ВУЗ приходять студенти, далеко не всі з яких отримали знання з англійської мови на рівні B1 в силу різних причин: деякі з них навчалися в професійно – технічних училищах (нині коледжах), деякі – у технічних ліцеях, де було замало годин на вивчення іноземної мови. На рівень фонових знань з англійської мови впливає і такий фактор як працелюбність і вмотивованість на досягнення необхідного рівня, але не в усіх студентів він однаковий. Серед проблем, які виникають при навчанні англійської мови студентів напрямку телекомунікацій можна назвати і таку, як ставлення до вивчення спеціалізованої мови. Деякі випускники спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов вважають, що вони вже опанували мовою на належному рівні і їм не потрібно завчати технічні терміни і певні правила їх перекладу. Вони не знають справжніх труднощів, не бачать недоліків в своїх знаннях і чого саме їм не вистачає щоб вільно почуватися в англійськом телекомунікаційному середовищі. Для виправлення ситуації викладач повинен ставити перед ними такі завдання, де вони не зможуть впоратися самостійно. Отримавши текст для опрацювання, такі студенти зазвичай застосовують навички переглядового читання і вважають, що розуміють його на відмінно. Але коли перед ними поставити завдання на зразок переказати основний зміст тексту, перекласти якусь, або дати еквівалент якогось терміну щоби проінформувати своїх одногрупників про те що вони дізналися із опрацьованого тексту, тоді такі студенти бачать що вони або повністю не зрозуміли текст, або не в змозі інтерпретувати його і сформулювати повідомлення, яке зробив автор. Тому перед такими студентами стоїть завдання адаптувати свої знання загальної іноземної до вимог загально технічної іноземної з метою отримання нових знань в області професійно орієнтованого спілкування.

Вирішення вище описаних проблем можливе при правильному підборі методів навчання, які забезпечать студентів необхідними навичками і знаннями для успішного використання мови під час навчання і подальшої професійної діяльності. Для того щоб успішно вивчати мову студенти повинні брати активну діяльність в навчальному процесі, студентів необхідно спонукати експериментувати з мовою. Ефективними видами діяльності, що сприяють мовленнєвій взаємодії учасників є парна робота і робота в міні групах, створення презентацій і обговорення представленого матеріалу (при цьому відпрацьовуються різного виду запитання

Інша проблема пов'язана з рівнем підготовки студентів з іноземної мови, а також з рівнем їх фонових знань по спеціальності. Галузь телекомунікацій стала між-дисциплінарною областю знань, яка поєднує в собі такі дисципліни як комунікації, інформаційні технології, електротехніку, схемотехніку, теорію електричних кіл та інші. Провівши аналіз змісту галузі телекомунікації, Дора Бладова виділяє 3 основні аспекти, кожен з яких включає ряд дисциплін:

1. Технологічний аспект – це технологія, яка забезпечує передачу інформації.
2. Економічний аспект – це гроші, які відіграють важливу роль в розвитку технологій.
3. Людський аспект – це люди, які займаються інформацією і мають контроль над нею [1].

Зміст сфери телекомунікацій відзначається постійно зростаючим числом дисциплін. Мережеві фахівці та спеціалісти зі зв'язку в сучасному інформаційному суспільстві повинні мати знання з багатьох галузей: в області комп'ютерної інженерії, управління інформацією, телекомунікаційних мереж, бездротового зв'язку, радіо, телебачення та ін.

Крім того, фахівці в сфері телекомунікацій не тільки можуть мати справу з технічним забезпеченням, а й повинні бути готові працювати гравцями на бізнес-ринку, виробляти маркетингові стратегії компанії.

Студенти повинні мати достатній рівень знань з англійської мови і в процесі навчання і для їх майбутньої професійної діяльності.

На сьогоднішній день в Україні є багато іноземних компаній, де всі співробітники повинні володіти англійською мовою з метою пошуку інноваційних рішень для всього спектру потреб зв'язку. З цього випливає, що після завершення свого навчання в університеті, студенти повинні бути в змозі мати справу з різними суб'єктами з використанням англійської мови в якості основного інструменту для переговорів щодо контрактів, для участі у зустрічах і обговорення бізнес-планів, для пояснення технологічних розробок і нових продуктів, для присутності на соціальних чи професійних заходах, для проведення презентацій, для читання академічних, професійних журналів, для участі у професійних конференціях, для ведення ділового спілкування. Для цього студентів потрібно озброїти певними знаннями, уміннями та навичками та розвинути їхні мовленнєві здібності. Уміння студентів забезпечують ефективність їхньої майбутньої професійної діяльності, оскільки базуються на їхніх знаннях і здібностях. Уміння є результатом зовнішньої, або практичної навчальної діяльності студента і його внутрішнього розвитку, який відбувається під впливом зовнішніх факторів.

Для подальшого удосконалення системи навчання іноземних мов в Україні розроблений державний стандарт під керівництвом професора С.Ю. Ніколаєвої, який посилює позиції і статус предмета, привертає увагу до його проблеми [2, с.5]. Державний стандарт базової і повної середньої освіти визначає вимоги до освіченості учнів і випускників основної та старшої школи, гарантії

Технологічний рівень функціонування екологічно безпечного освітнього середовища відповідає поєднанню різних етапів функціонування екологічно безпечного освітнього середовища.

Процесуальний рівень функціонування екологічно безпечного освітнього середовища визначається дієвістю комплексу педагогічних умов ефективності функціонування екологічно безпечного освітнього середовища, які доводяться виявленими праксеологічними чинниками ефективності.

Педагогічні умови конкретизуються в таких установках:

- акцентування уваги на забезпеченні безпечного оптимуму взаємодії особистості й освітнього середовища;
- спрямованість на екологічний ідеал організації індивідуального освітнього простору особистості на основі врахування ціннісної регуляції соціальних та аксіологічних установок;
- врахування сукупності просторово-предметного, соціального та психодидактичного компонентів освітнього середовища, обумовлених екологічно орієнтованим принципом когерентності;
- активізація сенсорних каналів світосприйняття особистості на основі специфіки функціонування різнорівневого освітнього середовища;
- психолого-педагогічна профілактика загроз, небезпек, ризиків, що виникають в освітньому середовищі;
- прогнозування труднощів функціонування освітнього середовища з урахуванням відповідних умов.

Кожна із зазначених вище умов, набуваючи специфічного наповнення на відповідному рівні освітнього середовища, привносить конкретний зміст в інтегрований кінцевий варіант концепції функціонування екологічно безпечного освітнього середовища.

На підставі вищесказаного були сформульовані такі особливості екологічно безпечного освітнього середовища:

- постійний акцент смислопошукового аналізу екологічної безпеки у взаємодії в системі «освітнє середовище – особистість»,
- установка на оцінку екологічної безпеки будь-якого об'єкта як значимого компонента освітнього середовища;
- максимальна можлива причетність і включеність у всебічну взаємодію суб'єктів освітнього процесу і навколишнього середовища;
- недопущення будь-яких невідповідностей очікуваним в результаті теоретичного осмислення проблеми висновкам.

Встановлення особливостей функціонування екологічно безпечного освітнього середовища визначають загальні закономірності екологізації середовищних характеристик будь-якого навчального закладу.

Література

1. Баева И. А. Психологическая безопасность и культура образовательной среды / Баева И.А., Семикин В.В. // Вестник практической психологии образования. – 2005. – №3(4). – С. 17–20.
2. Ковалев Г. А. Психическое развитие ребенка и жизненная среда // Вопросы психологии. – 1993. – № 1. – С. 13–23.
3. Мошкин В. Н. Воспитание культуры безопасности школьников : Монография. – Барнаул : Издательство БГПУ, 2002. – 318 с.
4. Овечкин В. П. Образование в условиях изменяющейся культурно-технологической среды // Педагогика. – 2005. – №10. – С. 18–26.
5. Рубцов В. В. Проектирование развивающей образовательной среды школы. / Рубцов В.В., Ивошина Т.Г. – М. : Моск. гор. психолого-пед. ун-т, 2002. – 271 с.
6. Ясвин В. А. Образовательная среда : от моделирования к проектированию. – М. : Смысл, 2001. – 365 с.

П.ғ.д., профессор Сарыбекова Ж.Т.
Тараз., Казахстан

БОЛАШАҚ МАМАНДАР БОЙЫНДА АДАМИЛЫҚ ҚАСИЕТТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕСІ

ҚР білім беру жүйесін реформалауда жаңа педагогикалық парадигмалардың ішінде адамилық қасиет парадигмасы тұлғалық-бағдарлы дамыту тұжырымдамасын қолдайтын бірден бір бағыт болып табылады. Бұл бағыт бойынша студенттердің адамилық қасиетін қалыптастыру шараларының күтетін нәтижесі тәрбие әрекеттерінің жалпыадамзаттық және табиғатпен үйлесімділігін қамтамасыз ету. Аталған шараны жүзеге асыру тетігі ретінде тәрбие мазмұнының құндылық негіздерін, яғни этникалық және рухани-мәдени құндылықтарды ұлттық ерекшеліктер негізінде анықтап жүзеге асырған дұрыс. Сонда ғана тәрбиенің өмірмен байланыстылық, сабақтастық, мазмұндық және жүйелілік принциптері жүзеге асады, күтілген нәтижеге қол жеткізіледі деп есептейміз. Жеке тұлғаның бағдарлы дамуының табиғатпен және жалпыадамзаттық құндылықтармен үйлесімді қалыптасуы оның рухани дамуының көрсеткіші болады. Философиялық түсінік бойынша руханилықтың ең негізгі өлшемдерінің бірі – адамның жақсылыққа қарай талпынысы. Жақсылықтың адамилық және гуманды сипаты туралы Қ.Әбішев былай дейді: «жақсылықтың ешбір айнымайтын өлшемі – адамдардың әлеммен қатынасында да, өзара қатынастарда да олардың ешқашан өшпес құндылықтар екенін

қонанна ними фізичних вправ, підвищення їхньої рухової активності, розвиток почуття краси і естетики, формування інтеграційних зв'язків та ін. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у висвітленні результатів наукової роботи.

Література:

1. Митяева А. М. Здоровьесберегающие педагогические технологии : учеб. пособие [для студ. высш. учеб. заведений] / А. М. Митяева. – М. : Академия, 2008. – 192 с.
2. Палічук Ю. І. Педагогічні здоров'язбережувальні технології в системі підготовки фахівців економічного профілю : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Палічук Юрій Іванович. – Тернопіль, 2011. – 215 с.
3. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе / Н. К. Смирнов. – 2-е изд. – М. : АРКТИ, 2006. – 320 с.
4. Тихомирова Л. Ф. Теоретико-методологические основы здоровьесберегающей педагогики : монография / Л. Ф. Тихомирова; под ред. М. И. Рожкова. – Ярославль, 2004. – 240 с.

Жигжитова Л.М.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ – ПРОБЛЕМИ І МОЖЛИВІ РІШЕННЯ

Сучасний стан міжнародних, освітніх, культурних і економічних зв'язків, розвиток новітніх технологій потребують підготовки висококваліфікованих багатопрофільних фахівців із знанням двох, трьох або чотирьох сучасних іноземних мов, які б володіли високим рівнем культури та мобільно діяли в умовах динамічного суспільства.

Навчання мови для спеціальних цілей завжди має певні труднощі через зміст предмету та специфіки мови яка несе інформацію. У зв'язку з цим виникають питання: «Що потрібно вчити?» і «Хто може навчати?». Існує дві основні тенденції у відповідь на перше запитання, які називаються навчанням, яке базується на навичках, яке зорганізується на підведенні підсумків, написанні есе, тощо; і навчання, яке базується на змісті предмета, наголос у якому ставиться на змісті, а мова використовується як засіб. Коли ж наголос ставиться на кваліфікації викладача, найбільш підходящий викладач – це мовник, але коли в центрі уваги зміст навчання, тоді перед викладачем-мовником постає завдання опанувати базові знання з основного предмета його студентів.

мів і технологій, спрямованих на охорону і зміцнення здоров'я студентів, формування в них культури здоров'я. Науковець пропонує таку класифікацію здоров'язбережувальних технологій: здоров'язбережувальні освітні технології, фізкультурно-оздоровчі, медико-гігієнічні та екологічні здоров'язбережувальні технології, технології забезпечення безпеки життєдіяльності [3, 21].

Таким чином концептуально обґрунтована здоров'язбережувальна технологія – є перспективним напрямом і надійним фундаментом для формування нового погляду на систему вищої освіти.

Ураховуючи значний інтерес з боку науковців та актуальність проблеми використання здоров'язбережувальних технологій, у нашому дослідженні використувалися наступні ЗТ:

– *технологія проведення занять з фізичного виховання в природних умовах* (парк, лісосмуга, берег річки чи озера). Практика свідчить, що заняття просто неба серед зелених насаджень і мальовничих пейзажів сприяють підвищенню емоційного тону та загартуванню організму, зміцнюють здоров'я та реалізують потребу майбутніх лікарів у спілкуванні з природою. Заняття з фізичного виховання (як і інші форми занять фізичними вправами) часто називають заняттями здоров'я, коли ж вони проводяться на свіжому повітрі та в природних умовах, їх оздоровчий вплив підвищується в декілька разів;

– *технологія емоційної підтримки майбутніх лікарів (на основі використання музики на заняттях з фізичного виховання)*. Спеціальні фізіологічні дослідження виявили позитивний вплив музики на нервову, серцево-судинну, дихальну, імунну та інші системи організму людини. Практикою доведено, що впливаючи на фізіологічні процеси організму людини, музика сприяє підвищенню амплітуди дихання, легеневої вентиляції, емоційного тону, покращує працездатність, викликає реакції, пов'язані зі змінами системи кровообігу та дихання, пришвидшує процес навчання руховим діям тощо. Виконання фізичних вправ під музику привчало студентів до відчуття ритму, такту, розміру, висоти звуків та форм музичних композицій. Переконані, що хороше засвоєння цих музичних елементів значно допоможе майбутнім лікарям і в їхній професійній діяльності;

– *технологія самооздоровлення*, що передбачає організацію самостійної роботи студентів у напрямі формування культури здоров'я. Для ефективного самооздоровлення майбутні лікарі проводили цілеспрямовану роботу у цьому напрямі використовуючи наступні засоби: комплекси вправ для профілактики порушення зору та запобігання комп'ютерного синдрому, ходіння босоніж, комплекси вправ ранкової гігієнічної гімнастики та самомасаж.

Зважаючи на актуальність досліджуваної проблеми, слід зазначити, що впровадження здоров'язберігаючих технологій в процес фізичного виховання майбутніх лікарів сприятиме формуванню у них культури здоров'я. Показниками цього процесу є: піднесення емоційного стану майбутніх лікарів, більша якість ви-

мойндап, жалпы дүние болуының негіздерін сақтау, қастерлеу және оны бұзатын, оны былғайтын, оны тәрк ететін нәрсенің бәрін де жамандық деп қарау» [1]. Тәрбиенің адамилық сипатын ашатын рухани құндылықтар ұлттық мәдениетпен ұштасқанда ғана жас ұрпақтың адамилық қасиетін қалыптастыру мүмкін болатындығы С.Ұзақбаева және К.Кожаметованың жоғары мектеп студенттері мен оқытушыларына арналған «Педагогикалық пәндерді оқытуда қазақ этнопедагогикасының материалдарын пайдалану» атты оқу құралында көрсетілген. Онда қазақ этнопедагогикасының тәлім-тәрбие мұраларының адамилық сипатының басымдығы «нағыз жігіт», «әдепті қыз» тұлғаларын қалыптастырудағы адамилық мазмұнының ұлттық ерекшелігінен көрінеді [2].

Бүгінде «Мәдени мұра» бағдарламасын насихатайтын электрондық кітапхананың жұмыс істей бастағанын білеміз [3]. Олардың барлығы жастар тәрбиесіне оң ықпалын тигізери анық. Соңғы кездері жастардың Адамилық қасиетінің қалыптасуына мәдени, адамилық құндылықтардың тигізери әсерін жандандыру керектігі күн тәртібінен түспей отыр. Ол уақыт талабы. Бұл жайында ғылыми еңбектерге талдау жасай отырып, Жарықбаев Қ., Қалиев С. Еңбектерінде жастар тәрбиесіндегі мәдени құндылықтары деп төмендегілерді көрсеткен:

1. Жетілген адам, яғни «Сегіз қырлы, бір сырлы адам» тәрбиелеу.

2. Отанды, халқын, жерін, елін сүю. «Атаның ұлы емес, халықтың ұлын» тәрбиелеу.

3. Адал, арлы азамат тәрбиелеу, яғни «Малым жанымның садағасы, жаным арымның садағасы».

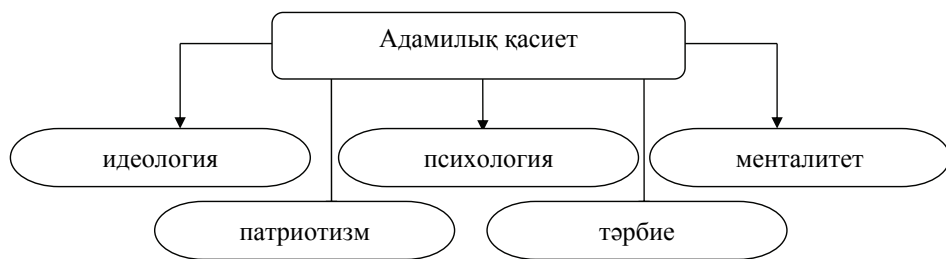
4. Жеті атасын білуге тәрбиелеу. «Жеті атасын білмеген жетесіз».

5. Отбасы шежіресі және мұрагерлік (туыстық қарым-қатынас, үш жұрт, отбасындағы кенже ұлдың ерекше рөлі). Ата-баба дәстүрін жалғастыруды анықтап берді [3].

Өскелең ұрпақ білім мен адамилық тәрбие негіздерін өзінің адамилық мектебінен алатыны сөзсіз. «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны аласың» демекші, ата дәстүріміздің қалыптаса беруіне отбасы тәрбиесінің ықпалы зор. Әйтседе, күнделікті тірлікте ортақ тәрбие құралы – бұқаралық ақпарат құралдарын баса пайдаланып келеміз. Қазақтың айтулы қоғам қайраткері Мұстафа Шоқай кезінде былай деген: «Адамилық мәдениеттен жұрдай рухта тәрбиеленген ұрпақтан халқымыздың қажеті мен мүддесін жоқтайтын пайдалы азамат шықпайды» [4]. Елдің туын көтеріп, тәуелсіздік талаптарын орындау ісіне батыл бетбұрыс жасаған бүгінгі таңда адамзаттық игіліктерді, халқымыздың ғасырлар бойы армандаған мәдени-рухани мұрағаттары мен адамилық тәлім-тәрбие саласындағы, білім жүйесіндегі ізденістерін көрсету арқылы жастардың бойында адамилық қасиетті қалыптастыру басты міндетіміз болып қала бермек. Адамилық тәрбиеге негізделген адамилық қасиет – біздің ұрпақтан-ұрпаққа жеткізетін асыл қазынамыз. Ал мұндай мәселелерді зерттеп, көпшіліктің ой-пікірлерін жас ұрпаққа жеткізетін негізгі құрал – бұқаралық ақпарат құралдары екені даусыз. Біздің адамилық өнеріміздің, мәдениетіміз бен дәстүрлеріміздің

алдыңғы қатарлы үлгілерін, тіліміздің орасан зор байлығын жас жеткіншектердің жан дүниесіне сіңіріп, сол арқылы әлемдік рухани өркениеттің өріне шығып, нәр алу – адамилық қасиетті қалыптастырудың қайнар көзі болмақ. Ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы ұрпағына азық болған ақыл-кеңес, өсиеттері, асыл мұрасы ұлттық рух, Адамилық мақтаныш, адамилық намыс, ана тілі мен адамилық мәдениетін қалыптастыру сезімін ояту – баршамыздың парызымыз. Біз сонда ғана Адамилық қасиет-сезімі толыққанды жетілген, туған тілін еркін білетін, Адамилық сипаты мен Адамилық рухын жоғалтпаған ұрпақ тәрбиелей аламыз. Ендігі кезекте адамилық қасиетті құрайтын компоненттерге тоқталсақ. Ұлт толыққанды ұлт болып қалыптасып дамуы үшін оның адамилық қасиеті, адамилық құндылығы және адамилық мүддесі болуы керек. Олай болса бүгінгі күні қазақтар өздерінің саяси тәуелсіздігін алып, егеменді ел болғаннан бері, өткен жиырма жылдың ішінде адамилық қасиетін қалыптастырып, адамилық құндылықтарын қадірлеп, адамилық мүддесін қорғауда қандай жетістіктерге қол жеткізгенін білу үшін біз әуелі адамилық қасиет, адамилық құндылық, адамилық мүдде деген сөздердің мағынасына талдау жасап, оның ұғымына түсінік беруіміз керек. Төмендегі кестеде профессор С.Пірәлиев бойынша адамилық қасиеттің құрамдас бөліктерін көрсеттік [5].

Адамилық энциклопедияда берілген анықтамада **адамилық қасиет дегеніміз** – сол ұлтты құрайтын халықтың әр адамының жеке тұрмыс-тіршілігінің сыртында өз ұлтының мүддесін, халқының тағдырын, ұрпағының болашағын ойлау қабілетінің адамилық деңгейге көтеріліп, жалпы қоғамға тән ортақ сипатқа ие болған ұжымдық түрі, яғни ұжымдық қасиет. Адамилық қасиет абстракты ұғым емес, ол ұлт тірлігінің тұрмыстық көрінісі, былайша айтқанда, сол ұлтты құрайтын халықтың бүкіл ғұмырнамасының, әдет-ғұрпының, салт-дәстүрінің, әдебиеті мен мәдениетінің, өнерінің, тұрмыс-тіршілігінің тарихын білу дәрежесі, яғни халықтың өзін өзі жете танып, түсінуі. Адамилық қасиет адамилық дүниетанымға негізделеді.

Сурет 1. Адамилық қасиеттің құрамдас бөліктері

и практика в схемах и таблицах» и рабочей тетради для выполнения лабораторно-практических заданий по предмету «Бухгалтерский учет» мы определили: внедрение учебно-методического обеспечения в учебно-производственный процесс обеспечивает компетентностный подход к формированию ключевых компетентностей будущих УпрБД; способствует более глубокому усвоению, как теоретического так и практического материалов и реализации своих умений и навыков в своей профессиональной деятельности.

Литература:

1. Басараб В.Я. Бухгалтерский учет: теория и практика в схемах и таблицах / В.Я. Басараб, С.П. То-мен-чук, А.З. Колобанько; под ред. В.Я. Басараба. – Ивано-Франковск: Симфония форте, 2013. – 335с
2. Басараб В.Я. Рабочая тетрадь для проведения лабораторно – практических занятий по предмету «Бухгалтерский учет» / В.Я. Басараб. – Ивано-Франковск: Симфония форте, 2013. – 126 с.

Назарук В. Л.

Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

ВПЛИВ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У сучасних умовах розвитку суспільства технологічність стає вирішальною характеристикою організації навчально-пізнавальної діяльності студента та передбачає перехід на якісно новий ступінь його професійної підготовки.

Ми погоджуємось з Л. Тіхоміровою, яка стверджує, що важливість і значущість будь-якої технології полягає в тому на скільки вона є здоров'язбережувальною. Дослідниця розглядає здоров'язбережувальні технології (ЗТ) не як самостійні, а як необхідну умову та якісну характеристику освітніх технологій [4]. Поділяє ці погляди й А. Мітєва, яка поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» визначає, як поєднання методів, прийомів і принципів, педагогічної роботи, які доповнюють традиційні технології навчально-виховного процесу, наділяють його ознаками здоров'язбереження [1, 100].

На думку Ю. Палічука, здоров'язбережувальна технологія містить у собі сприятливі умови навчання студента у вищому навчальному закладі, що передбачають відсутність стресу, адекватність вимог і методик навчання та виховання, їх раціональну організацію [2, 69]. Н. Смирнов здоров'язбережувальні технології визначає, як систему психолого-педагогічних та організаційних методів, прийом-

Используя рабочие тетради с «Бухгалтерского учета», мы пришли к выводу, что успешнее самостоятельная работа проходит при разумном сочетании ее с созданными методами. Обратимся лишь к условиям выбора методов обучения в конкретной педагогической ситуации. Выбор методов обучения зависит от: предмета, содержания темы, раздела, дидактической цели обучения, уровня подготовленности учащихся, личного опыта, профессионального опыта, отношение учащихся к данному предмету, преподавателя или мастера производственного обучения, материальной базы (наглядности, дидактического материала, компьютеров), личных качеств преподавателя, его культуры и педагогического мастерства.

Следующий этап – разработка УМО. Структура раздела учебного пособия содержит теоретический и практический материалы, вопросы для самопроверки, тесты для итогового контроля знаний, тематические кроссворды, задачи, примеры решения типовых задач, программные требования, план счетов бухгалтерского учета и список использованных источников.

Закрепление приобретенных ключевых компетенций происходит на теоретических и практических уроках с использованием методов беседы, диалога, тестирования, ситуативных упражнений, деловых игр, творческих проектов и тому подобное. Контроль усвоения знаний проверяется традиционными методами оценивания.

Окончательный этап – апробация УМО. Перечень УМО для учащихся ПТУ по профессии «Учетчик по регистрации бухгалтерских данных», которые прошли апробацию.

Знание бухгалтерского учета позволяют лучше ориентироваться в системе информационного обеспечения, дают возможность работать по принятой в международной практике методологии ведения учета. Теоретические знания и практические навыки, полученные по бухгалтерскому учету, помогут учащимся лучше усвоить такие предметы, как «Финансы», «Экономика предприятия», «Основы налогообложения», «Экономика», «Основы статистики», «Информационные системы учета».

Для создания и внедрения УМО по учебному предмету «Бухгалтерский учет» за основу мы брали рабочие учебные планы для подготовки квалифицированных рабочих по профессии «Оператор компьютерного набора», «Учетчик по регистрации бухгалтерских данных» в Богородчанском профессиональном строительном лицее и типичную учебную программу профессии «Учетчик по регистрации бухгалтерских данных». Распределение времени в рабочем учебном плане по предмету «Бухгалтерский учет» составляет 263 часов, из них 119 ЛПР (лабораторно-практические работы). Данный предмет преподается в течение 3-х лет, в конце третьего курса сдается экзамен и государственная квалификационная аттестация.

Итак, основными преимуществами разработки и внедрения учебно-методического обеспечения, в частности учебного пособия «Бухгалтерский учет: теория

Ал адамилық дүниетаным дұрыс таным-түсінік арқылы өріс жайып, адамилық дәстүр арқылы өз болмысын танытады. Өз ұлттыңа деген құрметтің көрсеткіші – адамилық қасиет-сезімнің қалыптасу деңгейіне байланысты. Қазақ этносының өкілі болуды құдай маңдайыңа жазғаннан кейін, оны мамандық ауыстырғандай ауыстыру мүмкін емес. Өйткені, ауыстырмақ болып, басқа ұлттың мәдениетін қаншама бойыңа сіңірдім дегенімен, бәрібір сен сол ұлтқа кірмейсің, төлтумасы бола алмайсың. Қабылдамайды, реті келген тұста өгейлігінді есіңе салады да тұрады. Мұндай жағдайды бастан кешірген жан кейін рухани дағдарысқа ұшырап, өмірінің соңы бақытсыздыққа айналады [6].

Сонымен адамилық қасиет жайлы ғылыми зерттеулерді талдай келе оның төмендегі құрамдас бөліктерін, компоненттерін белгіледік. Олар: Адамилық мүдде, адамилық мінез, адамилық намыс, адамилық патриотизм, адамилық сезім, адамилық тәрбие, мәдени құндылықтар. Адамилық қасиетті құрайтын компоненттер кестеде көрсетілген. Бұдан шығатын қорытынды – адам ата-анасын таңдай алмайтыны сияқты этносын да таңдай алмайды. Тағдырдың жазуы солай. Өзінің тәрбиесіздігінен, біліксіздігінен төл мәдениетін жатсынып, өзге мәдениеттің шапанының шалғайына жармасып жүргендер ерте ме, кеш пе, дағдарысқа ұшырап, Абай айтқан: «не ол емес, бұл емес, менің де күнім күн емес» күй кешеді. Асылы, дана халық «Адақанның айыбы жоқ, қайтып үйірін тапқан соң» дегенді бекер айтпаса керек.

Біздің міндет – үйіріне қосылуға талпынғандарды қолдап, барынша бауырмалдық көмек беру, адамилық қасиетті қалыптастыру. Сонымен қорығындай келе, осындай халқымыздың маңдайына біткен Адамилық құндылықтарымызды, сонау өткен ғасырлардан өшпес мұра болып қалыптасып келе жатқан дархан халқымыздың таратқан үлгі насихаты асыл мұраларымызды өздеріңіздің талмай, қажымай еткен еңбектеріңіздің арқасында дарынды да тәрбиелі оқушылардың бойына сіңіріп, адамилық мәдениетімізді әлемдік деңгейдегі мәдениетке жеткізіп сақтауға деген патриоттық сезімді қалыптастыруға бір кісідей атсалысу қажет.

Әдебиеттер:

1. Қазақ халқының тәлім-тәрбие тарихынан /Құрастырғандар
2. Қ.Жарықбаев, С.Қалиев. –Алматы: Кітап, 1992, 196 б.
3. Ұзақбаева С.А., Қожахметова К.Ж. «Педагогикалық пәндерді оқытуда қазақ этнопедагогикасы материалдарын пайдалану». – А.: Өнер, 1998.
3. «Мәдени мұра» бағдарламасы мемлекеттік бағдарлама болуы тиіс. //Егемен Қазақстан. 29 қараша, 2003ж.
4. Шоқай М. Таңдамалы. Бірінші том. А.: 1998, 71 б.
5. Пірәлиев С. Жоғарғы оқу орындарындағы оқу-тәрбие процесінде болашақ мұғалімдердің кәсіби бейімделуі //Қазақстан жоғары мектебі, №2, 2001
6. Қазақстан: Адамилық энциклопедия, А: 1999, ҚЭ, 2 том, 135 б.

Міхєєв А.О., Міхєєва Г.В.

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці
Загальноосвітня школа I-III ступенів №5, м. Чернівці, Україна

НАВЧАЛЬНА МОТИВАЦІЯ ШКОЛЯРІВ ТА СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У сучасних умовах одним із пріоритетних завдань середньої та вищої освіти є підготовка фахівців з високим рівнем професійної компетентності, з різнобічним особистим розвитком, здатних до безперервного фахового самовдосконалення, постійного поповнення і розширення своїх знань і вмінь.

Відповідно вимоги до моральних, психологічних та інтелектуальних якостей майбутнього фахівця завжди є важливими при мотивації до вибору майбутньої професії. Зокрема, професії вчителя, лікаря, фармацевта тощо. Адже майбутній фахівець повинен ефективно вирішувати завдання професійної діяльності за умов суб'єктивного особистого фізичного та психічного благополуччя, активного та зацікавленого відношення до своєї праці. При цьому для ефективного виконання своїх професійних обов'язків майбутній спеціаліст повинен мати не тільки кваліфікацію і досвід, а й певні особливості особистості, що сприятимуть свідомому й сумлінному ставленню до своєї діяльності. Всі ці критерії майбутнього фахівця можна і потрібно розвивати в процесі навчання як в середній, так і у вищій школі застосовуючи при цьому мотиваційний підхід при вивченні окремих дисциплін та до майбутньої спеціальності в цілому.

Формування мотивації до навчання та ціннісних орієнтацій є невід'ємною частиною розвитку особистості людини. Проте існує певна проблема в розвитку мотивації навчальної й професійної діяльності учнів середніх шкіл та студентів вищих навчальних закладів.

Початковим етапом формування професійної навчальної мотивації учнів є вибір майбутньої професії. Він складається із багатьох компонентів та відбувається за дії різноманітних чинників. Одними із таких є покликання в якійсь галузі – медицина, педагогіка, фізика тощо; схильність до певних знань; покликання допомагати людям у певній галузі; намагання наслідувати сімейним традиціям (передача професій з покоління у покоління) та інші. Найчастіше вибір майбутньої професії мотивується соціальним значенням даного спеціаліста у суспільстві, професійними якостями майбутнього фахівця, іноді – випадковий вибір спеціальності. Тому, на початковому етапі важливо звернути увагу на вимоги сьогодення, а саме – необхідність спеціалістів даної професії у суспільстві.

Для формування мотивації школярів до навчання та вибору майбутньої професії можна запропонувати наступні рекомендації:

1. Розвиток інтелектуальних здібностей та пізнавальної потреби.

Содержание рабочей тетради составляют практические задания для каждого ученика, в ходе которых они выполняют те или иные умственные и практические действия, дополняют их и на основе этого самостоятельно делают выводы и предложения.

Лабораторно-практические работы (далее ЛПР) используются для приобретения и закрепления знаний, они способствуют связи теории с практикой, формируют навыки использования компьютеров, учат обрабатывать полученные результаты в бухгалтерском учете и делать верные выводы и предложения. На ЛПР ученики выясняют вопросы, связанные с профессиональной деятельностью и формированием их ключевых компетенций.

Таблица 1

Структура учебного пособия «Бухгалтерский учет: теория и практика в схемах и таблицах» [1]

Вступление	Разделы	Темы	Вопросы для самопроверки	Контрольные тесты	Примеры решения практических задач	Практические задания	Кроссворды	Ответы к тематическим кроссвордам	Ответы к контрольным тестам	Программные требования по курсу	Тематика рефератов	Приложения	Список использованных источников

Таблица 2.

Структура рабочей тетради для выполнения лабораторно-практических задач по предмету «Бухгалтерский учет» [2]

Вступление	Разделы	Вопросы для самопроверки	Контрольные тесты	Примеры решения практических задач	Практические задания	Кроссворды	Приложения	Список использованных источников

Структура темы рабочей тетради состоит из следующего: двенадцать тем, каждая из которых состоит из практической части. В конце каждой темы есть вопросы для самопроверки и тематический кроссворд; контрольный тест, который позволит учащимся глубже и лучше усвоить изученный материал.

(изложение теоретического материала); вопросы (тесты) для самоконтроля; примеры решения типовых задач, задачи для самостоятельного решения, контрольные задачи; справочно-информационные материалы; список использованной и рекомендуемой литературы; аппарат для ориентации в материалах книги (предметный, именной указатели).

Приведена структура использована нами при подготовке учебного пособия «Бухгалтерский учет: теория и практика в схемах и таблицах» (Письмо № 1.4 / 18-1768 от 03.06.2011) и рабочей тетради для выполнения лабораторно-практических работ по предмету «Бухгалтерский учет», (Письмо №14.1/12-г-124 от 18.04.2013 г). которые одобрены Министерством образования и науки Украины для внедрения в учебный процесс ПТУ.

Значительная часть материала рассматривается только на лабораторно-практических занятиях или производственном обучении. По результатам проведенного нами опроса, готовясь к урокам по предмету «Бухгалтерский учет», 62,6% учащихся используют учебные пособия, 15,6% – конспект лекций и рабочая тетрадь, 9,2% – интернет-ресурсы; 11,2% – помощь преподавателей или мастеров производственного обучения, 1,4% – не готовятся вообще.

Таким образом, учебное пособие является ведущим учебным изданием, которое используют большинство учащихся в учебном процессе. Однако недостатком учебного пособия является их возможность регулярного переиздания с учетом изменений в учебных программах, редактированием и добавлением актуального материала.

На подготовительном этапе разработки учебно-методического обеспечения большое внимание уделяется изучению квалификационной характеристики, рабочего учебного плана по данной профессии, типичной начальной программы, требований работодателей к подготовке рабочих, изучению содержания государственного стандарта профессионально-технического образования, анализа предыдущих учебников, пособий, словарей и рабочих тетрадей, определение названия, основных понятий, профессиональной направленности и т.д.

Первым этапом является определение структуры учебно-методического обеспечения, формулировка содержания тем и параграфов, которые будут описываться в УМО.

Итак, учебно-методическое обеспечение включает: введение, содержание, включающее разделы и темы, практические задания, тестовые задания для проверки уровня знаний, кроссворды, список использованной и рекомендуемой литературы, приложения, глоссарий основных понятий.

Целью УМО является формирование ключевых компетентностей в будущих УпрБД к их профессиональной деятельности.

Задачей УМО: формирование ключевых компетентностей будущих УпрБД; повышение мотивации учащихся к обучению выбранной профессии; научиться выполнять самостоятельно поставленные задачи; др.

2. Розвиток волі, наполегливості у досягненні поставленої мети, потреби у досконалості, вимогливості до себе.

3. Індивідуальні предметні та психологічні консультації для учнів та їхніх батьків.

4. Збереження постійної можливості для зміни індивідуальної освітньої траєкторії учня через вільний вибір елективних курсів та факультативів або навіть переходу в навчальний заклад іншої профільності.

5. Забезпечення реалізації у змісті та організації навчального-виховного процесу основних мотивів вибору учнем профілю навчання: інтересу до професії, наявності спеціальних здібностей, інтересу до профільного шкільного предмету, привабливості особистісних рис вчителя або фахівця-практика, можливості творчості та новизни у навчанні

Часто в ході підготовки майбутніх фахівців занадто велика увага приділяється тільки формуванню сукупності професійних знань, навичок і вмінь. При цьому проблема формування і розвитку в учнів та студентів мотивації до навчальної й професійної діяльності практично на всіх етапах навчання в закладах освіти досить слабка як у теоретичному, так і в практичному плані. Протиріччя між високим соціальним значенням тієї чи іншої спеціальності і негативними факторами сучасного суспільства та середовища зумовлює певну наукову проблему. Вона полягає в педагогічній, освітній та особливо соціальній потребі визначення мотивації підготовки й професійної діяльності майбутніх фахівців, що навчаються.

Відповідно, удосконалення вищої освіти неможливе без впровадження в методичний арсенал викладача нових педагогічних і інформаційних технологій, методик навчання й оригінальних методичних прийомів. Це зумовлено часто недостатньою зацікавленістю студентів у вивченні базових дисциплін. Одними з ознак останнього можна назвати наступні:

1. У студентів є прогалини в знаннях шкільного курсу біології, хімії, фізики, математики.

2. Часто студенти не усвідомлюють значення окремої дисципліни для своєї майбутньої професійної діяльності.

3. Відсутня підготовленість до перших занять.

4. Низька забезпеченість навчальною літературою до початку вивчення дисципліни.

5. Більшість студентів не виявляють бажання відповідати.

6. Запитання викладачу ставлять одиниці.

7. У процесі дискусії бере участь незначна кількість студентів.

Тому, важливо практично з першого заняття намагатися викликати інтерес студентів до дисципліни. Відповідно до цього слід дотримуватися наступних педагогічних прийомів:

1. Сприятлива психологічна обстановка на практичних заняттях.

2. Пунктуальність та охайність викладача.

3. Чітке формулювання робочої навчальної програми (наявність довідника для студента).
4. Індивідуальний підхід до студентів при самостійній роботі з обов'язковим контролем.
5. Активне обговорення всіх питань, особливо незрозумілих, проведення дискусій.
6. Забезпечення необхідною кількістю навчальних та навчально-методичних посібників.
7. Наявність електронних ресурсів і навчальних матеріалів.
8. Створення наочних матеріалів (малюнки, схеми, таблиці).
9. Активне заохочення студентів у формі рефератів з цікавих питань до наступних тем, самостійної роботи тощо.

Таким чином, використовуючи мотиваційні прийоми можна суттєво покращити рівень сприйняття матеріалу учнями та студентами, зменшити число пропусків і «незадовільних» оцінок. Це покращить успішність в цілому як школярів так і студентів, а також задовольнить інтереси та очікування з відповідного предмету чи дисципліни.

Література:

1. Дзюбко Л., Гриценюк Л. Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема // Психолінгвістика. – 2009, №4. – С.33-43.
2. Півторак К.В., Феджага І.В. Формування особистості та мотивації до навчання у студентів медичного університету // Медична освіта. – 2013, №4. – С. 28-31.
3. Сутула В.О., Сутула А.В., Голик А.С., Абдулвахід Д.Н. Особливості формування особистості учнів середньої та старшої школи // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2014, №3. – С.70-74.
4. Колесніченко Г.Г., Коваленко О.Ю., Малишев С.Л. Аналіз мотивації як фактора оптимізації навчального процесу у вивченні медичних дисциплін // Медична хімія. – 2014, № 4. – С. 123-123.
5. Коваленко І.М., Осипенко І.П. Вивчення структури мотиваційної сфери студентів медичного університету // Світ медицини та біології. – 2014, №4 (46). – С. 197-200.

Разработка УМО является одним из условий функционирования модели формирования ключевых компетентностей будущих учетчиков по регистрации бухгалтерских данных (УпРБД), направленная на поэтапное освоение будущим УпРБД ключевых компетенций.

В состав УМО входит: типичная учебная программа, рабочая учебная программа, образовательно квалификационная характеристика, тематические планы, поурочно – тематические планы, перечень учебно – производственных работ, планы занятий (уроков) и конспект лекций, критерии квалификационной аттестации выпускника, критерии оценки знаний учащихся по предметам.

По нашему мнению при формовке ключевых компетентностей будущего УпРБД значительное внимание заслуживает разработанный автором учебное пособие «Бухгалтерский учет: теория и практика в схемах и таблицах» и рабочая тетрадь для выполнения лабораторно-практических заданий по предмету «Бухгалтерский учет», который одобрен Министерством образования и науки Украины – это учебно-методическое издание на помощь ученикам и педагогическим работникам для подготовки учетчиков в профессионально-технических училищах и заведениях разных типов и форм собственности.

Большой учебный материал изложен в учебниках, пособиях, рабочих тетрадях и т.д., которые должны обеспечить учебно-производственный процесс. В учебниках отражено соответствии с учебной программой основы научного знания по определенному предмету: понятие, теории, законы, научные факты соответствующих технических дисциплин; опыт профессиональной деятельности, способы ее осуществления; основы знаний, способствующих развитию творчества, направленной на совершенствование профессиональных действий; обобщенное научное знание о социальном опыте общественно-экономических и производственных отношений.

Как задекларировано в приказе МОНУ № 588 от 27.06.2008 г. «Об издании учебной литературы», учебное пособие – учебное издание, частично или полностью заменяет или дополняет учебник и официально утвержденное в качестве такой вид учебной книги. Учебник (пособие) утверждается Министерством образования и науки Украины как нормативное издание с соответствующим грифом, если работа соответствует установленным требованиям: содержания учебной программы предмета, выполнения условий по объему, имеет надлежащее техническое оформление. При создании учебника (пособия) необходимо учитывать следующее: учебные книги должны иметь высокий научно-методический уровень, содержать необходимый справочный аппарат; учебники (пособия) должны быть написаны в доступной форме, учебный материал должен быть связан с практическими задачами, в книге должны прослеживаться тесные межпредметные связи.

Структурное построение учебного пособия должен включать: содержание (перечень разделов и подразделов); предисловие (вступление); основной текст

condition that teachers pay due attention to its organization and be able to skillfully and competently his guide.

References:

1. The State Program for Development of Education of the Republic of Kazakhstan for 2011 – 2020. 2010, 7 / XII.
2. G.G. Solovyova, Self-cognition – pedagogy of love and creativity. // «Samopoznanie.KZ», №1, 2012, p. 4-9.
3. A.G. Kovalev, Personality educate yourself. М.: Politizdat, 1983. – 255 p.
4. A.I. Kochetov, On the possibilities of self-cognition// Education. -1964.-№ 10.-p. 51.
5. A.I. Kochetov, Pedagogical bases of self-education. – М.: Knowledge, 1974.287 p.
6. S.L. Rubinstein, Problems of general psychology. Ed. 2nd. М.: Pedagogy. 1976.- 416 p.
7. V.A. Slastenin, I.F. Isaev, A.I. Mishchenko, E.N. Shiyarov, Pedagogy / Ed. V.A.Slستنina. М.: The Academy, 1997.- 576 p.
8. V.V. Ageev, Motivation as a subject of learning activity. Bulletin KazNPU. Abaya. A series of Psychology», №1 (4). Almaty, 2004.

Басараб Владимир Ярославович

*Профессиональный строительный лицей. г. Богородчаны,
преподаватель*

ЗНАЧЕНИЕ И РАЗРАБОТКА УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ БУДУЩИХ УЧЕТЧИКОВ ПО РЕГИСТРАЦИИ БУХГАЛТЕРСКИХ ДАННЫХ

В современной психолого-педагогической теории и практике заметна тенденция к разработке учебно-методического обеспечения, отвечающих новому содержанию профессионально-технического образования, требованиям общества и максимально способствовали бы общему развитию учащихся в учебно-воспитательном процессе. Такие учебно-методические обеспечение (далее УМО) широко используются при преподавании предметов, формирующих ключевые компетентности у учащихся. Их преимущество заключается в том, что за сравнительно короткое время может быть сообщено значительный объем знаний.

Мирза Н.В., Арабаджи К.Д.

Карагандинский государственный университет им. Е.А.Букетова

ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК – ВАЖНЫЙ РЕСУРС СОЦИАЛЬНОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РОСТА

Открытость современного казахстанского общества, расширение деловых и культурных контактов нашей страны со странами мирового сообщества породили потребность в академической мобильности, в специалистах, владеющих иностранными языками в своей профессиональной деятельности. Иностранный язык становится важным ресурсом социального и профессионального роста.

Знание иностранного языка открывает будущему специалисту доступ к зарубежным источникам информации, без которой в настоящее время немыслима деятельность дипломированного специалиста. Умение работать с оригинальной литературой по специальности включает в себя получение информации, содержащейся в тексте, ее критическое осмысление, обобщение, анализ и оценку достоверности. Иноязычная компетентность обеспечивает готовность выпускника университета реально использовать полученные знания в условиях профессиональной среды.

Важной задачей является изучение английского и других иностранных языков. Одним из ключевых компонентов лексического капитала казахстанцев является знание иностранных языков как средства делового и международного общения. В условиях глобальной экономической интеграции и взаимозависимости, требующей многостороннего международного сотрудничества и совместных инициатив, одной из наиболее актуальных компетенций будущего бакалавра становится высокий уровень владения иностранным языком, обеспечивающий возможность эффективной реализации профессиональной деятельности на казахстанском и международном рынках труда. В данном контексте особое значение приобретает проблема совершенствования иноязычной подготовки студентов неязыковых профилей в вузах.

Дисциплина «Иностранный язык» на технических и гуманитарных специальностях носит коммуникативно-ориентированный и профессионально направленный характер. Основными целями обучения иностранному языку являются – формирование и развитие профессиональной иноязычной компетенции, которая предполагает совершенствование коммуникативных умений в четырех видах деятельности (говорении, чтении, письме, аудировании), а также развитие умения планировать речевое и неречевое поведение на иностранном языке, что позволяет использовать иностранный язык практически как в профессиональной (производственной и научной) деятельности, так и для целей самообразования.

Коммуникативная компетентность студентов представляет собой комплексное свойство личности, характеризующееся степенью включенности в коммуникативную деятельность и определяющее качество этой деятельности.

Современные исследования по педагогике и психологии ставят эффективность обучения в прямую зависимость от мотивации учения. Среди основных задач, стоящих в настоящее время перед каждым педагогом, нет другой более важной и в то же время более сложной, чем задача формирования у студентов положительной, устойчивой мотивации, которая побуждала бы к упорной, систематической учебной работе.

Важно создать на занятии такие условия, при которых у студентов появится заинтересованность и желание к изучению иностранного языка. Очень часто главной целью при обучении иностранному языку для многих студентов остается не извлечение знаний для своего развития и самосовершенствования, а получение зачета. Поэтому необходимо стимулировать развитие познавательного интереса у студентов.

Они должны осознать, зачем им нужен иностранный язык, какова его практическая значимость для их будущего. Таким образом, при изучении иностранного языка на первом месте должен находиться мотив, который и есть предмет потребности, ее непосредственное психологическое проявление. Потребность находит себя в конкретных мотивах, реализуется в них. Мотив – это ответ на вопрос: что нужно для удовлетворения потребности? Мотив – это то, психологически реальное, что побуждает и направляет деятельность, придает ей личностный смысл. Мотив принадлежит личности, которая «прилагает» его к той или иной деятельности. Мотивы образуют собственную иерархическую систему, которая выступает одним из проявлений направленности личности. В настоящее время идут активные поиски новых методов в обучении иностранным языкам, способных стимулировать устойчивый познавательный интерес к процессу обучения. В обучении иностранным языкам существуют различные подходы, различные стратегии. Признание личностно-ориентированного подхода в качестве новой парадигмы образования и воспитания привело к изменениям в постановке целей, в отборе содержания, принципов и технологий обучения иностранным языкам. Самое важное – найти дифференцированный подход к студенту, учитывать его возможности, склонности, потребности. Применительно к содержанию обучения иностранным языкам необходима проблемная подача материала, показ особенностей нравов, обычаев и культуры людей в нашей стране и в странах изучаемого языка в сопоставлении. Одним из важных моментов является то, что акцент делается не на сообщении готовых знаний, а на побуждение студентов к размышлению, к самостоятельному поиску информации, к самостоятельному выводу и обобщениям, а также «перенос на себя», то есть апелляция к жизненному и речевому опыту самих студентов.

Выбирая метод обучения, преподаватель, должен осознавать, что главное при изучении дисциплины – это формирование знаний, умений, навыков, а также воспитание и развитие обучающихся. Каждый из методов, применяющихся в педагогической практике, имеет свои достоинства и недостатки, но использование их в системе, во взаимосвязи поможет достигнуть наилучших результатов в усвоении студентами знаний и в развитии их мыслительной активности. Выбор методов зависит от ряда условий: от специфики содержания изучаемого материала,

development, implemented in a real educational practice in different ways and especially through the subject «Self-cognition».

«Self-cognition» – this is a unique piece with a priceless spiritual treasure, which makes the introduction to each person's spiritual and moral, happy and joyful, kind and wise. The subject of «Self-cognition» is a prerequisite for self-development and self-actualization, supports and assists students in acquiring essential skills of a wide spectrum.

G.G. Solovyova notes that Self-cognition – a meta subject is to change the paradigm of the educational process, go to the new philosophical foundations with a focus on spiritual priorities, on the understanding of human beings as an integral unity of body and soul, mind and heart. This creates favorable conditions for self-education of students.

At lessons the students closer acquainted with their own «I», learn to evaluate yourself to see yourself from the outside: its appearance, features and behaviors, individual traits, subject to analysis their own successes and achievements. Love, kindness, friendship – these simple words in the lesson on self-knowledge takes on new meaning, become magical. The role of the subject «Self-cognition» rated as important, significant and integral part of the learning process. Students raise the level of self-education and development, realize their creative potential.

At these sessions the students can make offer «Card self-identity. In «Map of self» students are asked to identify the following components:

- Analysis, assessment of its shortcomings, setting a specific goal self-education;
- Development of a program of self-education;
- Identification of methods of self;
- The work of a person;
- Self control.

In «Map of self» students make a list of your negative personality traits, negative qualities are deleted and translated into positive ones. Then ranked in order of importance: very important, important, desirable. And then put a specific goal and specific tasks to work on 2-3 qualities.

Another form of work is «time management» – the act or process of exercise conscious control over the amount of time. This type of work can be organized in a group (class schedule) and individually (schedule specific pupil). Students are encouraged to make a clear schedule for hours.

On self-education is also necessary to conduct ethical conversation, to make these questions for discussion of student meetings, devote their school evenings, meetings with famous people, etc. The subjects of these forms of educational work can cover a variety of aspects of the problem: «What is self-education,» «How to overcome their shortcomings», «Methods of self», «How great people to work on his own perfection» and others. It is useful to students before to these issues were not only teachers but also scientists, authors of works of children's literature, psychologists, representatives of other professions. In conclusion, it should be noted that self-education serves as an important means of personal development and formation of students only on the

2. The method of self-hypnosis (the child himself to seek to influence their own mind and feelings, often tell myself out loud how he will behave and what actions he would not perform. For example, a student who has decided to do away with swearing inspire myself muttering aloud: «I'm never eating bad words, «« I do not suppose the speech of words»»).

3. Method itself liabilities (Students are out to overcome at a particular disadvantage or develop some positive quality, such as «neat homework in math,» undertakes to not be hasty, well think about the order to execute a teacher exercises, to avoid errors and erasures. This obligation itself must repeatedly utter that it was fixed in the minds).

4. The method of self-criticism (student who revealed at a particular disadvantage, and set a goal to get rid of it, exposes himself to self-criticism in order to mobilize their volitional efforts to overcome its early. For example, the student drew attention to the neglect of their notebooks starting to blame themselves in this: «What I relaxed. What dirt in my notebooks. It is necessary to me all laugh in class!» It should also be noted that such self-criticism must be practiced until not achieved the goal).

5. The method of empathy (mentally transfer yourself in the position of another person, his feelings of empathy). (In the process of self-discipline develops at his positive qualities and overcomes the negative, putting yourself in the position of another person, sharing his feelings, and thus encourages himself to self-improvement).

6. The method of self-constraint (self order). (Only applicable in cases where the student has defined for itself certain rules of behavior. For example – «get up every day at 7 am.» Waking up at the appointed time, the student must bring myself to get out of bed, muttering aloud or following words: «Immediately get up! Stop lying for 7 hours»).

7. The method of self-punishment (in the process of self-discipline makes those or other deviations from the planned rules. For example, the student do his homework, he called and invited to walk. He agreed, but in the manner of self-punishment in the next time it will deprive themselves of the opportunity to go for a walk.) (by A.I. Kochetov).

To provide practical assistance to students in self-education.

For this purpose, useful to discuss with their children the way you need to set goals for self overcome any deficiencies in the conduct and character, how to use the methods of self-persuasion, self-hypnosis, self coercion and other work on themselves.

Practical work on the development of skills of self-education of younger school-boys. First example of how to teach children of primary school age different methods for the formation of self-education in extracurricular activities are classes in the afternoon, most of these studies relate to daycare or with the whole class class (small groups of children), a class on the subject «Self-cognition» that are included in the basic curriculum of schools of Kazakhstan.

Self-cognition as a subject is intended to fulfill a key role in creating the conditions for the formation of the moral foundations of personality, its spiritual development and self-realization. Moral and spiritual education that allows the individual to achieve harmony in the physical, mental, spiritual, social and creative

от общих задач подготовки специалистов, от учебного времени, которым располагает преподаватель, особенностей состава студентов, от наличия средств обучения. Положительный результат для формирования аналитических умений студентов находится в прямой зависимости от средств и условий, в которых будет формироваться данное качество. Можно выделить следующие условия:

- 1) индивидуальный подход к студенту;
- 2) создание комфортных (психологических) условий, в которых будет раскрываться творческий потенциал студентов;
- 3) тщательный отбор учебного материала, значимый и интересный для студентов;
- 4) применение новых технологий в обучении иностранным языкам (групповая, парная работа, индивидуальная).

Как отмечают многие исследователи, аналитические умения формируются в различных познавательно-исследовательских упражнениях, ситуативно-игровых упражнениях, проблемных ситуациях, различных конкурсах, ролевых играх. Все это способствует активизации мыслительной деятельности студентов, а именно умению сравнивать, сопоставлять, делать выводы, то есть активизации аналитических операций. Активные методы обучения могут быть использованы на разных этапах учебного процесса. В зависимости от направленности активные методы обучения делятся на:

- неимитационные;
- имитационные, которые предполагают, как правило, обучение профессиональным умениям и навыкам, и связаны с моделированием профессиональной деятельности, иначе говоря, имитируются как ситуация, так и сама профессиональная деятельность;
- неигровые, предполагающие анализ конкретных ситуаций; решение ситуационных задач; упражнения, выполнение индивидуальных задач (практика);
- игровые; разыгрывание ролей (ролевая, деловая игра).

Отличием активных методов обучения от традиционных является то, что они способствуют активизации мышления студентов. Именно активное обучение формирует у студентов познавательную мотивацию, но речь должна идти не о «принуждении» к активности, а о побуждении к ней; необходимо создавать дидактические и психологические условия порождения активности личности в познавательной деятельности.

Таким образом, понятие «активное обучение» знаменует собой переход от преимущественно регламентирующих, программированных форм и методов организации дидактического процесса в вузе к развивающим, проблемным, исследовательским, поисковым, обеспечивающим порождение познавательных мотивов, интереса к будущей профессиональной деятельности, условий для творчества в обучении.

Мартинів О.М.

Львівська державна фінансова академія, Україна

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Здоров'я завжди вважалося найвищою цінністю людини та основою активної творчої життєдіяльності. У сучасних умовах соціальної нестабільності, підсилення динаміки життя та інших чинників роль здоров'я значно підвищується, оскільки конкурентноспроможною є лише фізично здорова, активна, соціально адаптована людина. Зазначене підкреслює необхідність реформування професійної освіти зі спрямованістю на збереження здоров'я нації, забезпечення стійкого гармонійного розвитку молоді з високим рівнем культури здоров'язбереження.

Більшість здоров'яруйнівних наслідків професійної діяльності фахівців економічних спеціальностей пов'язані з тим, що працюючі економісти характеризуються відносно малою фізичною активністю впродовж робочого дня, що зумовлює виникнення у них функціональних порушень в організмі, хронічних захворювань внутрішніх органів, порушення постави та ін. Тому від студентів – майбутніх економістів сучасні умови професійної діяльності вимагають ще під час навчання у вищій школі опанувати здоров'язберігаючими знаннями, вміннями та навичками, які сприятимуть їм підтримувати своє здоров'я на належному рівні. Важливу роль у формуванні культури здоров'язбереження майбутніх економістів відіграють інноваційні підходи до професійної підготовки студентів.

Одним із пріоритетних напрямів сучасної освіти називають інтеграційні процеси, що передбачають інтеграцію до європейського та світового освітнього простору; інтеграцію вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, наукових установ і підприємств для забезпечення високої якості вищої освіти та професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці; інтеграцію науки й освіти задля модернізації освітніх систем, що означено в Національній доктрині розвитку освіти в Україні.

Теоретичний аналіз наукових праць і практичного досвіду використання інтеграційного підходу у закладах вищої економічної освіти свідчить, що проблема використання міждисциплінарної інтеграції як педагогічної інновації у процесі формування культури здоров'язбереження майбутніх економістів залишилася поза межами уваги дослідників.

Узагальнення результатів наукових досліджень у напрямі історико-феноменологічного аналізу [1] свідчать, що історія інтеграції в освіті ХХ століття струкується в послідовності трьох якісних етапів:

What is the motivations of self? The answer to this question is obvious – it is the desire of the child to be strong, good, better waiting for parents and among a group of children, the desire to earn a positive evaluation of their actions, the desire to raise its credibility among peers and the people around them ... A provision stating that the student – it is not only the object but also the subject of education, is the foundation on which to base both training and the formation of personal qualities of students. That is why the primary task of the educational process is to develop and maintain a high activity of younger schoolboys in the cognitive, labor, moral and aesthetic activity. In this regard, S.L. Rubinstein said: «All the educational work has its own internal condition educability own work, which, of course, tied to each any thoughtful and sensitive person around their own actions and the actions of others... The success of the formation of the spiritual aspect of a person depends on the inner workings of this, on how education is in a position to encourage and guide».

On the basis of this judgment, we can conclude that a properly organized education is nothing but as skillful internal stimulation activity of the person to work on himself, prompting her to have their own development and improvement. In other words, in the process of education takes place very educational work of students. But this work is due to stimulated and specially organized educational influence teachers. Teachers pose educational problems, form the students related requirements (activity), include them in activities, and thus encourage them to work on yourself. It should be noted that younger students themselves often set themselves certain goals and objectives of their own development and self-improvement, plan ways to solve them and urging the inner desire, start persevere.

Teachers – the practice argue that elementary school students begin to engage in self-education only when they already give yourself a clear report their actions and deeds when they develop sposobnostk self-esteem, to understanding their positive and negative qualities, and there is a need in their own improvement.

Stages of formation of skills of self:

1. Decision. (Selection or formation ideal to you can seek in the process of self-education)
2. Self-cognition. (Identification and self-esteem development level quality and other characteristics of a person)
3. The choice of means, a plan. (Provision required the very plants that can help a person achieve a particular purpose of self)
4. Implementation Plans (Practical work aimed at achieving formulated earlier of values) (by A.I. Kochetov)

Methods of formation of skills of self:

1. A method of self-persuasion (the child himself reveals its flaws -naprimer: inability to keep his word, the child convinces himself of the need to get rid of their disadvantage. Effective method of self-persuasion is the recitation aloud: «It is not good to give slovoi not keep it», «We must try to keep his word»).

Onalbekov Ye.S., Mirzagulov A.

Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

FORMATION OF SKILLS OF SELF-EDUCATION PRIMARY SCHOOL CHILDREN IN LEARNING THE SUBJECT «SELF-COGNITION»

State Education Development Program of the Republic of Kazakhstan specify «formation in secondary schools of intellectual, physical and spiritual development of a citizen of the Republic of Kazakhstan, the satisfaction of his needs in education, ensuring success in a rapidly changing world, the development of competitive human capital for economic prosperity of the country.

In this regard, the main task of the school is to develop the creative abilities of pupils by means of the search of effective methods and techniques of training, the formation of a positive motive in the learning process, provide transition training and learning of students in the creative and effective level, in terms of innovative learning approach.

At the present time the individual development of students Input a word in connection with training through the organization of their educational activities. Education in culture is explained as a technique to develop new opportunities in the form of an ideal. From this perspective, educational activities of students is known as a method of studying the development of the organization of the ideal forms of culture. Such a scheme for the formation of subjective ideal forms represent the characteristics of self.

The problem of self – relevant for students grades 5-6 in connection with the development of training activities. Skills training itself formed at this age have a direct effect on willpower and self-organization in adolescence and early periods. Younger students only taking the first tentative steps into the world of society, they are just beginning to know yourself as a person and are already looking for the answer to the question: «How can I establish? How to get better?». The child of primary school age, we are constantly repeats: «Here I am! I – am». What exactly is self-education?

Self-education – a systematic human activities aimed at developing or improving the moral, physical, aesthetic qualities, habits, behavior in accordance with a certain ideal of social conditioning.

Self-education – a systematic and conscious human activity aimed at self-development and the formation of its basic culture (V.A. Slastenin).

Self-education – a conscious and systematic work on oneself, aimed at creating such properties and qualities that meet the requirements of society and personal development program (A.I. Kochetov).

It should be noted, it would seem obvious, but incredibly important fact which consists in the fact that the formation of personality traits junior student by self occurs in all social areas: family, school, peers in a team, in leisure centers, clubs.

Перший етап – кінець XIX – поч. XX ст. – пов'язується з розвитком ідеї «трудової школи» та характеризується концептуальним оформленням двох протилежних організаційних принципів предметності і комплексності. Згідно з принципом предметності, навчання структурується за видами культурної діяльності (читання, письмо тощо), визначається як протилежний до комплексності (інтеграція різнопредметних знань довкола певних життєвих проблем), як спосіб організації навчання, як той, що протистоїть і принципово відрізняється від комплексності.

Другий етап – 50-70-ті рр. XX ст. – обґрунтування та реалізації міжпредметних зв'язків, що демонструє логіку розвитку принципів предметності і міжпредметності. Якщо предметність і комплексність – складові інтеграції, то вже в них повинні мати місце певні якості інтеграції (закономірності, механізми), тобто комплексність розвивається у межах предметності і поступово проявляється у формі міжпредметних зв'язків; межпредметність отримує статус принципу дидактики й окреслює більш широке поняття, ніж предметність. Міжпредметні зв'язки дозволяють означити в освітньому процесі не лише внутрішньопредметні, а й міжпредметні знання, що якісно змінює традиційний характер освіти, створює необхідні умови для організації освітнього простору і якісно нової системи організації освіти.

Третій етап – 80-90-ті рр. XX ст. – характеризується тим, що поняття «міжпредметні зв'язки» поступово втрачає своє значення і поступається місцем дефініції «інтеграція». Для 70-80-х рр. XX століття характерними стали дослідження щодо уточнення змісту понять «міжпредметні зв'язки» й «інтеграція». Перші результати дослідження з цієї проблеми були опубліковані в 1983 році в збірці наукових праць, де інтеграція визначена як спосіб формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості [2].

В останні роки, з розвитком теорії та практики використання інтегративного підходу окреслюються принципи міждисциплінарної інтеграції:

- орієнтація навчання на сьогоденні вимоги суспільного розвитку;
- формування цілісної системи знань, єдиної картини світу, наукового світогляду;
- поєднання інтегративного й диференційованого підходів до навчання;
- безперервність освіти та її вихід на рівень професійної освіти [3].

Узагальнюючи сутність інтегративного підходу, погоджуємося з думкою І. Мельничук у розумінні підготовки фахівців у вищій школі як комплексної самоорганізованої системи [4], що дає змогу розглядати процес формування культури здоров'язбереження майбутніх економістів не тільки на засадах міждисциплінарної інтеграції, а й водночас з точки зору синергетики, що відображає синергетичний підхід у підготовці фахівців.

Література:

1. Данилюк А. Я. Теоретико-методологические основы проектирования интегральных гуманитарных образовательных пространств : автореф. дисс. на

соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» / А. Я. Данилюк. – Ростов-на-Дону, 2001. – 22 с.

2. Інтеграція вищої економічної освіти у європейський освітній простір : тематичний збірник нормативно-правових документів / уклад. М. В. Афанасьєв ; заг. ред. В. С. Пономаренко. – Х. : Видавництво ХНЕУ, 2005. – 143 с.

3. Козловська І. М. Теоретичні і методичні основи інтеграції знань учнів професійно-технічної школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Козловська Ірина Михайлівна. – Київ, 2001. – 14 с.

4. Мельничук І. М. Синергетичний підхід у соціальній роботі / І. М. Мельничук // Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. «Професіоналізм педагога в контексті європейського вибору України (Ялта, 23-25 вересня 2010 р.)». – Ялта, 2010. – С. 236–242.

Онищенко С.В.

Бердянський державний педагогічний університет, Україна

САМООСВІТА ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Порівняльні міжнародні дослідження показують, що в області функціональної освіченості українські школярі знаходяться на рівні «нижче середнього», тоді як в області репродуктивного відтворення інформації вони показують високі результати. За оцінками фахівців, лише 10% наших учнів набувають функціональної освіченості, що відповідає сучасному рівню [1]. Багато авторів бачать суть проблеми в початковій репродуктивності урочно-предметної форми освіти і складної системи оцінювання, заснованої на фіксації запам'ятовування заданої вчителем кількості знання. Ці особливості навчання якраз і винні в тому, що учні не виробляють здатності критично і аналітично мислити. Змінити положення на кращий може проектна діяльність учнів під керівництвом вчителя, яка покликана розвивати їх творчі здібності, їх ініціативу. Проектна діяльність є більш мотивованою, ніж виконання навчальних завдань на звичайному уроці, оскільки спирається на особистий вибір і інтерес кожного учня. Функціональна освіченість, ставши основним поняттям сучасної дидактики, передбачає розвиток наступних здібностей учнів:

- виявляти і узагальнювати необхідну інформацію;
- розуміти, осмислювати текстову інформацію і візуальні зображення;
- логічно і образно мислити;

тұрғыда дүниетанымды нақтырақ анықтау үшін, оның негізгі құрылымдарына тоқталып өтейік:

- ағартушылық – ғылыми дүниетаным адам үшін қоғам мен табиғат әлемін анықтайды да, ағартылушылық сананы қалыптастырады, философиялық принциптер методологиясы мен таным тәсілдерімен қаруландырылады;

- тәрбиелілік – қабылданған көзқарастар мен сенімдер нәтижесі адамнан шындыққа негізделген моральдық ерік бастамаларымен эстетикалық қатынастарды талап етеді;

- дамытушылық – дүниені қабылдау мазмұнын меңгеру арқылы, ішкі рухани қозғалыс әсері ойлауды белсенді әрекет етуге итермелейді;

- ұйымдастырушылық – адамдардың тәжірибелік іс-әрекеті барысында қолайлы позиция болып табылады;

- тәрбиелілік мақсат – баланың тұлғалық құрылымының тұрақтылығы мен сенімді орталық ұйымының қалыптасуын қадағалайды да, табиғатқа, қоғамға және ойлауға деген қатынастың негізінде мінез-құлық пен ерік-сезімдердің санадағы бірлігін айқындайды.

Қортындылай келе, осы аталған барлық міндеттердің шешімі өнегелі, мәдени, экономикалық және экологиялық тәрбиелер нәтижесінде сараланады. Жоғарыда аталған мақсаттар мен міндеттердің орындалуы, болашақ мамандардың дүниетаным аймағының кеңейуін қадағалайды да оның нәтижесі үлкен маңызға ие. Дүниетаным жалпы жеке адамның, оның ішіндегі арнайы дайындалатын болашақ мамандардың қалыптасуында үлкен рөлге ие бола отырып, олардың ары қарай нағыз кәсіпті, білікті маман болуына көмектеседі. Дүниетаным жоғары, дүниеге көзқарасы кең адам әр уақыттада өзінің мамандығына адал, біліктілік, кәсіби деңгейі жоғары, ойы ұшқыр, қиялы жүйрік болары анық.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы этникалық-мәдени білім беру тұжырымдамасы /Егемен Қазақстан, 7 тамыз, 2012.

2. Сластенин В.А. Формирование личности учителя в процессе профессиональной подготовки. – М., 1976. – 160 с.

3. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии: Учеб. пособие для студ.сред.пед.учеб.заведений /Под ред. С.А.Смирнова. –М.: Академия, 1999. – 544 с.

4. Дурай-Новикова К.М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: автореф... док. пед. наук. –М., 1983. – 32 с.

5. Педагогика негіздері. – Алматы, 2005.

6. Жаңа педагогикалық технологиялар (оқу құралы). – Алматы, 2006.

білім мен әдістемені толық меңгеруін жатқызады. Ғалым педагогиканың әдістемелік негіздерін, категориялары мен заңдылықтарын, тұлғаның даму жолдары мен әлеуметтік қалыптасуын, балалардың барлық жастағы даму кезеңдерінде болатын анатомиялық-физиологиялық, жастық және дербестік ерекшеліктерді білуді қарастыратын жоғары психологиялық-педагогикалық даярлықты мұғалім кәсібилігінің шешуші белгісі деп есептейді. Сонымен қатар ол педагогтың бағыттылығын да бір көрсеткіш ретінде санайды [3, 172].

К.Н. Дурай-Новакова мұғалім даярлау бағытында жүзеге асырылған жұмыстарды барлық қырларының әзірлік аспектілері бойынша топтастыра келіп, оларды негізгі екі топқа бөледі: оның алғашқысына ерекше ұзақ немесе қысқа мерзімдік жағдайға байланысты айқындалатын даярлаудың психологиялық аспектілеріне жасалған зерттеулер жинақталса, екіншісіне даярлаудың алуан түрлі іс-әрекет түріне жасалған зерттеулері енеді [4]. Мұғалім бір жағынан өмір сүріп отырған кезеңнің қажеттіліне, әлеуметтік жағдайына, қоғамның нақты сұранысына қарай оқытып тәрбиелесе, екінші жағынан, мәдениетті сақтаушы, жеткізуші, тұлғаны адамзат мәдениетінің барлық байлығы негізінде қалыптастырушы ретінде болашаққа қызмет етеді. Әсіресе, қазіргі ақпарат ағыны толассыз құйылған, өзгермелі заманда жас ұрпаққа білім мен тәрбие беретін мұғалімнің қызметі күрделене түскені белгілі. Болашақ маман тұлғасының кәсіби қалыптасуында кәсіптік іріктеудің мақсаты – мамандыққа жарамдылығын немесе жарамсыздығын анықтау. Ол үшін жеке адамның ерекшеліктерін, мамандыққа қоятын талаптарды да жете білген жөн. Осыған байланысты күні бұрын профессиограмма жасалады.

Профессиограмма – бұл белгілі бір мамандықтың ерекшеліктерін жеткілікті бейнелеу (жазу), мұндай мәліметтер жеке адамның белгілі мамандыққа жарамдығын, психолог, физиолог және медиктердің көмегімен анықталады. Мысалы, мұғалім мамандығына жеке адамның жарамдылығын анықтау үшін оның басқа қабілеттерімен бірге көру, есту мүшелерін және сөйлеу, психологиялық жағдайы, тіл табыса білуі, есепке алу басты талаптардың бірі болып саналады [5,19].

Қазіргі жағдайда мамандарды кәсіби даярлаудың белгілі бір деңгейіндегі сапасы мен бағыты еңбек нарығында оның бәсекеге түсу қабілетінің негізгі шарты болып табылады. Кәсіби даярлық процесінде жоспарлау, білім алу, өзінің жоғары жеке қабілеті мен қажеттігіне жауап беру мүмкіндігі бар студент еңбек нарығында елеулі орын алуы заңдылық болып табылады. Осыған орай, маманды даярлау сапасы тек қана даму көрсеткіші және оқу орынын тәмәмдау факторы ретінде шешуші ролге ие болып қана қоймай, негізгі өмірлік табысы болып табылады [6,9].

Дүниетанымның қалыптасуы – ұзақ және күрделі процесс. Оның барысында жеке көзқарастар және сенім жүйесі дамиды, қалыптасады және жеке адамның әрекет жасауына басшылық етеді. Дүниетаным процесіне әр түрлі факторлар, әлеуметтік, оқыту мен тәрбие, ақпарат құралдары тағы басқалары жатады. Осы

- проводити міждисциплінарний аналіз;
- вибирати одне із запропонованих рішень.

Тому, як жоден інший шкільний предмет, проектній формі навчання відповідає курс технології, що є синтезом багатьох шкільних дисциплін. Саме в рамках цієї навчальної дисципліни є можливість перевірити розвиток всіх навичок і умінь, що визначають функціональну освіченість учнів. Проектна форма навчання змінює роль вчителя. Він перетворюється з вузько спеціального викладача-предметника в всебічно розвиненого консультанта, що допомагає дітям вчитися самостійно. Організація проектної роботи розширює горизонти співпраці вчителя і учнів. Для керівництва всілякою успішною проектною діяльністю учнів вчитель повинен сам володіти здатністю вчитися новому, освоювати інноваційні ресурси сучасної освіти, володіти методиками групової роботи з дітьми, основами проектної діяльності, розвивати власне проектне мислення. Самоосвіта вчителя технології – найважливіший спосіб перетворення його в педагога широкого профілю, який так необхідний сучасній профільній школі, який прагне зжити недоліки класно-урочної системи з її авторитарними методами викладання.

Перше, з чого повинна починатися самоосвіта вчителя технології, це знайомство з програмами і підручниками з таких шкільних дисциплін як фізика, хімія, біологія, географія, історія. Необхідно самому «влітти в шкуру учня». Чому учні повинні все це знати, а вчителів технології не обов'язково? Аби це заняття не було настільки рутинним, його можна організувати в комп'ютерному варіанті. В даний час існує достатня кількість всіляких інтерактивних комп'ютерних програм, використання яких дозволить в цікавій формі оволодіти або повторити основи всіх цих шкільних дисциплін, що мають до технології найбезпосередніше відношення. Адже технологія як наука – це історія матеріальної культури, це енциклопедія розвитку людської цивілізації.

Друге, це огляд спеціальної педагогічної літератури з методичних основ проектної діяльності, з обов'язковим конспектуванням цікавих і навчальних думок учених-педагогів і складанням бібліографії.

Третє, це створення банку тем творчих проектів, заснованого на практичних можливостях шкільних майстерень. Цьому сприяє огляд методичної літератури не лише з технології, але і з інших предметів.

Четверте, це опанування техніки роботи на комп'ютері: умінням працювати в програмах «Microsoft Word» і «Microsoft Power Point». Перша дозволить створювати друкарські роботи, а друга – робити презентації. Даному оволодінню може допомогти серія навчальних програм «Самовчитель Teach Pro», видана фірмою «1 С». Для учителів обслуговуючої праці може бути корисним самовчитель роботи на комп'ютері [2]. Корисно оволодіти роботою в інформаційній мережі «Інтернет». Проте для ефективної роботи в цій мережі необхідно знати адреси Інтернет-сайтів, які можна знайти на сторінках спеціальних каталогів [3]. Необхідно складати власні каталоги Інтернет-сайтів.

П'яте, вивчити і оволодіти роботою в спеціальній графічній програмі «КОМПАС», що дозволяє робити конструкторські креслення на екрані монітора, які потім можна копіювати за допомогою принтера. Вчитель технології в області використання інформаційних технологій має бути на рівні, а краще – вище за рівень своїх учнів. Сучасні діти виховуються телебаченням, тому у них в більшості розвинене відео-сприйняття. Вони краще сприймають зорову інформацію, яка багато разів повторюється, супроводжується короткими висловами, чим монотонна розповідь вчителя протягом уроку, тому така увага і приділяється комп'ютерним технологіям в навчанні.

Процес самоосвіти, звичайно, безмежний, і кожен вчитель може і повинен вибрати для себе індивідуальну освітню траєкторію свого професійного зростання, яка не закінчується жирною крапкою, а продовжується на протязі всієї його професійної діяльності.

Література:

1. Крылова Н. Б. Образовательная деятельность школьника и педагога в контексте результатов международного теста PISA: диалог с воображаемым оппонентом / Н. Б. Крылова // На перекрестках педагогики и психологии: сборник научных трудов. – Ульяновск, 2006.

2. Пастернак Е. «Компьютер для женщин» (Научитесь не бояться своего компьютера!) / Е. Пастернак. – СПб.: Питер, 2005. – 352 с.

3. Каталог материалов Интернет-сайтов к учебным дисциплинам: информационно-методический сборник. Выпуск №1. – УИПК ПРО, 2007.

Гордій Н. М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Глухівський національний педагогічний університет

імені Олександра Довженка

ПОНЯТТЯ ДУХОВНОСТІ У ПОГЛЯДАХ ПЕДАГОГІВ

Постановка проблеми. Проблема духовності посідає одне з центральних місць у педагогічній спадщині В. Сухомлинського. Ще у 50 – 60- х роках ХХ століття учений сміливо виніс термін «духовність» у назву багатьох своїх статей і книг. Серед них: «Духовний світ людини нашого часу», «Духовне життя шкільного колективу», «Духовна культура», «Творчість – могутній стимул духовного життя», «Обмін духовними цінностями» і таке інше. Під духовно вихованою людиною В. Сухомлинський розумів високоморальну, гуманістично спрямовану, фізично досконалу, естетично розвинену особистість віддану своєму

даму барысында адамгершілік қасиеттермен адам бойында жеткілікті деңгейде қалыптастырылады [1,23].

Болашақ маман тұлғасының кәсіби қалыптасуындағы бағыттар – бұл әр түрлі мамандықтар және сол мамандықтардың адамға қоятын талаптары жөнінде білім мен қаруландыру. Кәсіптік білім берудің негізгі принципі оны өмірмен байланыстыру, былайша айтқанда, халық шаруашылығы оның салалары, мамандықтар туралы түсінігін еңбектен ұштастыру. Болашақ маман тұлғасын қалыптасытуда олардың бейімділігін, қабілетін психофизиологиялық қасиеттерін еске алу қажет. Мамандықты саналы тандауда екі факторды еске алу: білім деңгейі; адамның жеке қасиеттері, қабілетін, мүмкіншілігін дамыту бейімділігінің арнайы қабілеттерінің динамикасына көңіл аудару. Мамандығын анақтауда жан-жақты зерттеу, оған кеңес беру арқылы көмек көрсету. Бұл бүкіл оқу-тәрбие жұмысының барысында үнемі бағыт-бағдар беріп отыруды қажет етеді.

Профессиограмма – мұғалімнің тұлғалық сапасының, қажетті педагогикалық және арнайы білімдері мен біліктерінің жиынтығы.

Педагогтарды кәсіби даярлау жөніндегі зерттеулерді бірнеше топқа бөлуге болады. Профессиограммаға жоғары оқу орнында білім беру мазмұны нәтижесінде құрылатын, сондай-ақ мұғалімнің кәсіби сапасы үшін қажетті кәсіби білімнің, білік пен дағдылардың жиынтығы енеді. Оны жасау барысында біз педагогты кәсіби даярлау проблемасы бойынша зерттеулерде баяндалатын әртүрлі көзқарастарды есепке алдық. Бір бағытта даярлаудың параметрлерін анықтау кезінде теориялық білімнің мазмұны, оқу-тәрбие әрекеттерін жүзеге асыру үшін қажетті педагогикалық шеберлік пен дағдылар анықталады. Басқа бір бағыт педагогикалық қызметтің құрылымын ашумен сипатталады. Онда негізгі компоненттер ретінде мотивациялық, мазмұндық, үдерістік, бағалаушылық болып жіктеледі. Үшінші бағытта мұғалім қызметінің жекелеген түрлері бойынша білім қалыптастырудың мазмұны, түрлері қарастырылады.

Н.В. Кузьмина, В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев профессиограмманы түрліше жетілдіріп, маманның кәсіби сапаларын анықтауда бірнеше нұсқаларын ұсынды. В.А. Сластенин педагогтың профессиограммасында оның жеке тұлғасының инвариантты, мұрат етілген параметрлері болу керек деп есептейді [2]. Ол мұғалімге қойылатын талаптарды бір-бірімен байланысты және бірін-бірі толықтыратын жалпы азаматтық сапалар, мұғалім кәсібінің өзіндік ерекшелігін көрсететін сапалар және мамандық бойынша арнайы білім, икемділік және дағдылар түріндегі үш негізгі компонентке біріктіреді. Студент өзінің психологиялық-физиологиялық сапаларымен педагогтық қызметке дайын болуы мүмкін, бірақ теориялық немесе практикалық жағынан әлі дайын емес. Мұғалімнің кәсіби дайындығы ұғымын құрайтын тұлғалық және кәсіби сапаларды профессиограмма түрінде көрсетуге болады. Алғашқы профессиограммалық зерттеуге В.А. Сластениннің ғылыми зерттеулерін жатқызуға болады. Студенттің, болашақ мұғалімнің профессиограммасына ғалым қоғамдық-саяси және психологиялық-педагогикалық даярлығын, арнаулы

ваного поняття обов'язково повинно обіймати і його світське, і релігійне розуміння [2]. Виховання високої духовності, прагнення до Добра червоною ниткою проходить у працях усіх великих педагогів від Квінтіліана до В. Сухомлинського, а завдання практики – реалізувати духовні заповіді мислителів, виховати духовні цінності в кожній дитині.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості / І. Д. Бех. – 1 – К. : Либідь, 2003. – 231 с.
2. Богуш А. М. Педагогічні нотатки та роздуми / А. М. Богуш. – Запоріжжя, 2001. – 219 с.
3. Бюлер К. Духовний розвиток дитини / К. Бюлер. – М., 1984. – 300 с.
4. Даль В. Толковый словарь живого великорусского языка / В. Даль. – М., «Русский язык», 1979. – Т. 2. – 779 с.
5. Зенковский В. В. Педагогика / В. В. Зенковский. Париж – Москва, 1996.
6. Сковорода Г. С. Твори в 2 – х томах / Г. С. Сковорода. – К. : Рад. школа, 1962, Т. 1. – 236 с.
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах / В. О. Сухомлинський. – Т. 3. – К. : Рад. Школа, 1977. – 667 с.
8. Уледов А. К. Духовная жизнь общества / А. К. Уледов. М. : Знание. – 1980. – 256 с.
9. Юзвак Ж. Н. Духовність: психологічні аспекти / Ж. Н. Юзвак. Українська психологія: сучасний потенціал. Т. 3. – К., 1996. – 143 с.

Магістрант Кунтубаева Гульнар Оразбекова

Університет «Туран-Астана», Қазақстан

ПРОФЕСИОГРАММА ҚҰРЫЛЫМЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазіргі кезеңде жеке тұлға мен қоршаған орта арасындағы қарама қайшылықтар мен өзара қарым-қатынастар заманы. Тұлғаның отбасылық, азаматтық құқықтық әлеуметтенуі белсенді түрде іске асырылып отырылған кезең. ХХІ ғасырдың басындағы ғылыми революциялық жаңалықтардың ашылуы, оның соңынан ғылыми техникалық прогресс әлемдік алаңға жаңа мәселелері алып келді. Техника, технология, өндірістің дамуы мен оларды адамзаттың қарқынды қолдануы экологиялық апаққа әкелудің шегінде тұр. Адамзаттың негізгі тапсырмасы болып өзінің сапасын жетілдіру «адамның қажеттіліктерін қанағаттандыруда» басты мақсат адамның өзінің барлық мүмкіндіктерін жүзеге асыру. Жалпы дамуды түсінудегі негізгі екі адамның өз қажетін өтеуге бағытталады және оған қалай жете алады, ол арқылы қандай нәтижеге жетеді деген сұрақтарды қанағаттандырады. Тек қана даму арқылы адам сапасы мен адамдық қабілеттіліктің өзгеруіне қол жеткізе аламыз. Яғни,

народові, своїй Батьківщині, яка не є байдужою до горя й біди інших людей, яка співчуває іншому та в разі потреби надає йому допомогу [7].

Учений розглядав духовність як особливу цінність людини, яку потрібно виховувати з дитинства. Цінність визначається науковцями як позитивна чи негативна значущість об'єктів довкілля для людини, класу, групи, суспільства в цілому, що визначаються не їх властивостями самими по собі, а їх залученням у сферу людської життєдіяльності, інтересів і потреб, соціальних відносин: критерій і способи оцінки цієї значущості виражаються в моральних принципах, нормах, ідеалах, настановах, цілях [7].

Виклад основного матеріалу. У широкому розумінні цінності – це все, що є для людини важливим і значущим. Цінності можуть бути особистісні, соціальні, матеріальні, духовні, моральні, естетичні тощо.

Найбільш широке визначення мають соціальні цінності – це суспільно значущі цінності і для особистості, і спільноти, і суспільства в цілому; це – духовна діяльність людини та її результати; це соціально схвалені й визнані більшістю людей уявлення про те, що таке добро, справедливість, патріотизм, дружба, любов і таке інше. Такі цінності не викликають сумніву, вони слугують еталоном, ідеалом для всіх людей, саме на їх формування спрямований педагогічний процес [3, 5].

Особистісні цінності, за словами І. Бека, пов'язуються з засвоєнням конкретними індивідами суспільних цінностей, за ними закріплюються значущість, особистісний смисл для людини певних об'єктів, подій, явищ і таке інше; це унормовані утворення, як певні приписи, що задають необхідну чи бажану поведінку [1].

Духовні цінності належать до особистісних цінностей, вони пов'язані з духовно-моральним світом особистості, її ставленням до Добра, Краси, Любові, Дружби, Совісті, Справедливості, людської Гідності, до віри й релігії. Розглянемо насамперед поняття «духовність».

У «Глумачному словнику» В. Даля знаходимо поняття «дух», яке визначається таким чином: «безтілесна істота; житель не речовинного, але істотного світу; безплотний житель недоступного нам духовного світу» [4].

У книзі О. Уледова «Духовне життя суспільства» відомого філософа ХХ століття досить часто вживаються поняття-синоніми «духовне життя», «духовна сфера», «духовна діяльність», «духовні потреби», «духовне спілкування», «духовне виробництво», «духовні відносини», але не знайшли ми для них жодного конкретного визначення. Натомість кінцевою метою духовної діяльності людини автор вбачає «всебічний розвиток особистості, формування високоморальної, естетично розвиненої особистості, що вміє творити за законами краси», що прямо засвідчує комуністичний підхід до розуміння духовності і ототожнення його з мораллю і естетикою [8].

Філософи (О. Бердяєв, В. Соловйов, О. Лосєв та інші) і педагоги (Г. Бріль, І. Бужина, О. Барабаш, Н. Кузнецова та інші) «духовність» ототожнюють з духовною культурою, розглядають її як поведінковий аспект. Інші вчені (М. Каган,

І. Силуянова, В. Стрелков, В. Федотов та інші) вбачають у духовності внутрішню якість особистості, один із чинників свідомості людини.

Психологічну сутність духовності розглядає Ж. Юзвак. Автор розуміє духовність як творчу здатність людини до самореалізації і самовдосконалення, що зумовлюється такими особливостями когнітивно-інтелектуальної, та чуттєво-емоційної та вольової сфер, які є необхідними для успішного формування та реалізації потреби у цілеспрямованому пізнанні та ствердженні її життєдіяльності істини загальнолюдських етичних цінностей, усвідомлення єдності себе та всесвіту [9].

Учений виділяє такі чинники духовності: духовні ціннісні орієнтації, духовний тип поведінки, духовний саморозвиток; когнітивно-інтелектуальні, вольові, естетичні характеристики особистості. Найсуттєвішими потребами духовного розвитку автор називає такі: освіту, себе, сенс життя, сприймання та створення краси. Здійснення добра та справедливості, досягнення психічної досконалості [9].

Отже, духовність розглядається як інтегрована якість особистості, що поєднує всі її риси – інтелектуальні, моральні, вольові, фізичні, естетичні.

У посібнику «Мистецтво життєтворчої особистості» зазначається, що не можна сказати, що ця людина має духовність, а ця ні. Духовність – це «життєтворче джерело людини та її життя, яке потребує того, щоб його відкрили та доклали безперервних зусиль для його збереження». Автори посібника порівнюють духовність з криницею, для користування якою потрібно віднайти підземне джерело, відкопати його і постійно стежити щоб туди не потрапили бруд і сміття, щоб його не засипало землею. Тому можна сказати про людину, що вона духовна лише тоді коли вона чинить як духовна істота [8].

У державних документах, що були видані в Україні в галузі освіти, навчання і виховання, у визначенні «мети» одним із її чинників виступають або розвиток духовності, або ж виховання моральності. Наприклад: формування основ духовності особистості; організації умов для духовного зростання особистості; виховання високих моральних якостей; виховання духовної культури особистості, духовних цінностей, орієнтацій, виховання моральної свідомості тощо.

Програми і методичні рекомендації орієнтовного змісту національного виховання в Україні визначають шляхи утвердження принципів загальнолюдської моралі. З-поміж них, виховання ідеалів Добра, Правди, Свободи, Дружби, Справедливості, Совісті, Людської гідності; моральної свідомості і моральних переконань, моральних почуттів, які показують ставлення до Батьківщини, людей і самих себе; розуміння загальнолюдської й народної моралі; виховання високоморального ставлення до людей, правдивості і скромності, сміливості і мужності, товарищескості і дружби; виховання потреби у формуванні моральних якостей, готовності до морального самовиховання. Отже, поняття моральність, моральний розвиток, духовний розвиток здебільшого вживаються як синоніми, подекуди повністю дублюють зміст одне одного [1, 2, 3, 9].

Розглянемо розуміння духовності християнською педагогікою. Звернемося до творів Г. Сковороди, його вчення про «філософію духу». За його словами ,

зародки духовності людини наявні в її серці від народження, але вони не усвідомлюють, адже їм протистоять могутні сили темної тілесності, все антисоціальне в людині. Духовна людина, зазначає він, творить шлях добра, через усвідомлення нею свого призначення у світі, до чого людину закликає вчення Христа: «Народжене від духа є Дух». Стрижнем духовного виховання є Любов, «вічний союзник між Богом і людиною...», «вона сама є Бог». А кінцевою метою духовного розвитку і виховання філософ убачав у формуванні «чистосердечності, бо вона є спокійне в душі дихання і віяння Святого Духа» [6].

За визначенням В. Зенковського кінцевою метою виховання дітей є «розкриття образу Божого, становлення внутрішньої людини» [5]. Ця мета реалізується у двох завданнях: підготувати дитину до вічного життя у Бозі і з Богом, щоб земні дні не були визначені даремно і щоб смерть не була духовною катастрофою, тобто розвиток внутрішнього життя дитини; виховання свободи від дрібниць життя, від усього несуттєвого, «важливо не згасити Духа». Свобода є дар Христа, оволодіти ж даром християнської свободи дуже важко, оскільки свобода є найдорожче і найцінніше, що має людина. Можна заперечити, що свобода дана кожній людині. Так, але наша свобода не має найціннішого, що є у християнській свободі – внутрішнього зв'язку її з добром і правдою. Наша свобода – це свобода і до добра, і до зла.

Святитель Феофан Затворник у книзі «Що є духовне життя?» пише: «Людина завжди вільна. Свобода дана їй із самосвідомістю і разом з нею складає сутність духовності і норму людяності. Згасить самосвідомість і свободу – ви згасите дух і людина стане не людиною» [3].

Отже, духовність – це цінніший вимір буття (внутрішнього та зовнішнього в їх єдності), його співвіднесеність з абсолютними цінностями, вічністю, творчістю, свободою [5]. У такому розумінні феномен «духовність», не є тотожним феноменом «моральність». Моральні норми поведінки визначаються духовними цінностями людини, тобто «існування людини за законами Істини, Добра і Краси». А зміст духовних цінностей міститься в книзі Життя, у Біблії у трьох іпостасях.

Засобами виховання духовності світської і духовності віри є духовна культура (мистецтво, релігія, література, наука), тобто «квазіреальність», яка переводить мораль у *почуттєву* духовну форму, створює умови для того, щоб вона стала «особистістю значущою» [8].

Висновки. На думку А. Богуш, поняття «духовність», як і всіляке інше, є поліаспектним у своїй змістовій характеристиці; це не якась особистісна якість чи риса характеру, а своєрідний інтелектуально-чуттєвий, емоційний стан особистості, що протікає на позитивному тлі поведінки і діяльності людини і характеризує її як цілісну особу. Духовність, як і щастя, є тоді коли людина сама відчуває наявність у своєму «Я» та й усі навколишні, хто спілкується з таким психофізичним «Я», відчувають, що це справді людина високої духовності в усіх проявах її життєдіяльності і життєтворчості. Тракткування духовності як інтегро-